

Një Botë në Shkolla – OWIS (One World In Schools)

EDUKIMI GLOBAL ME FILMA

People in Need
2021

Një Botë në Shkollë – OWIS (One World In Schools)

EDUKIMI GLOBAL ME FILMA

People in Need

2021

Paketa Edukimi Global me Filma bazohet në burimet e publikuara më parë nga Një Botë në Shkollë - OWIS (Jeden svět na školách) e departamentit të People in Need (Člověk v tísni, o. p. s), gjegjësisht:

Filmi dokumentar në mësimdhënie: Shënimet universitare Një Botë në Shkollë, People in Need, 2015

Mësimdhënia me film: Paketa metodologjike për filmat dokumentarë në mësimdhënie, People in Need, 2018

Le të mësojmë më shumë rreth të drejtave të njeriut, People in Need, 2012

Dhe mësimë, materiale shtesë dhe burime të tjera në bazën e të dhënave të mësimëve audio-vizuale në jsns.cz/lekce

JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH në bashkëpunim me GRAĐANSKE INICIJATIVE, PEER EDUCATORS NETWORK dhe

PEOPLE IN NEED KOSOVË

Zenel Salihu 28,
10000 Prishtinë,
Republika e Kosovës

PEOPLE IN NEED SËRBI

Rruga Visegradska 6, Nr. 14,
11000 Beograd,
Republika e Serbisë

Publikuar në 2021

© People in Need

Të gjitha të drejtat e rezervuara

PËRMBAJTJA

Hyrje	5
Një Botë në Shkollë – OWIS.....	6
Ku të përdoret OWIS	6
Metodologjia.....	9
Si të punoni me materiale audio-vizuale.....	9
Këshilla për prezantim të mirë.....	10
Aspektet teknike të mësimave audio-vizuale	12
Si të reflektoni rreth emocioneve pas shfaqjes së filmit.....	14
Mësime audio-vizuale	19
Fillimi me OWIS.....	19
Përparësitë dhe mangësitë e një filmi dokumentar	19
Në veri të diellit	21
Çfarë ju bën të klikoni	27
Asgjë pos gënjeshtër.....	34
Temat kontraverse dhe të ndjeshme	42
Fëmijët online (Nikolla & Ana).....	42
Xhiahadi Kibernetik	48
Arti i Ndryshimit.....	58
Kush do të më dojë tani?	64
Aktivizimi.....	73
Vetëm haje.....	73
Udhëzues mbi metodat e përdorura interaktive dhe më shumë	75

HYRJE

Ky publikim mësimor paraqet mësim audio-vizuale për edukimin global bazuar në një metodologji mësimore interaktive Një Botë në Shkollë (OWIS). Kjo metodologji është zhvilluar nga Departamenti i Edukimit - Një Botë në Shkollë (OWIS) i People in Need (PIN) në Republikën Çeke dhe është përdorur që nga viti 2001 në shkollat në tërë vendin, si dhe në rreth 14 vende të tjera. Megjithatë metodologjia është zhvilluar kryesisht për sferën e arsimit formal, ajo buron nga një festival filmash për të drejtat e njeriut One World dhe nga shfaqjet e komunitetit. Prandaj, ky publikim është paraparë për edukatorët, mësimdhënësit, prezantuesit dhe njerëzit e tjerë që punojnë me grupet e të rinjve ose nxënësit e shkollave në fushën e edukimit qytetar, edukimit global, edukimit për të drejtat e njeriut dhe qytetarisë gjerësisht aktive. **Paketa është ndërtuar në tetë filma dokumentarë që prekin tema të sjelljes mjedisore, mbeturinave të ushqimit, migrimit, propagandës dhe dezinformimit, mediave sociale dhe reklamave, sigurisë kibernetike ose përjashtimit social bazuar në orientimin seksual.** Gama e temave të mbuluara nuk është shteruese, megjithatë ofron një bazë solide për mësim kompleks drejt respektit reciprok, parimeve demokratike dhe qytetarisë aktive.

Qëllimi i këtij publikimi është të sigurojë udhëzime hap pas hapi për edukatorët të cilët dëshirojnë të përdorin metodologjinë OWIS në praktikën e tyre, qofshin mësimet shkollore, punëtoritë e klubeve të rinjve ose klubet e filmit për të rinjtë. Ajo siguron një mjet bazë metodologjik se si të punohet me materiale audio-vizuale dhe si të projektohen hapësira mësimore interaktive dhe reflektuese për një sërë temash. Pjesa e parë e paketës paraqet informacion të përgjithshëm në lidhje me metodologjinë e OWIS, këshilla dhe mundësi praktike gjatë hartimit të mësimave, ose disa ide për ushtrime reflektimi. Pjesa e dytë e paketës përmban mësim dhe materiale shtesë të cilat shoqërojnë një nga tetë filmat dokumentarë. Së pari, çdo film paraqitet nga një përmbledhje e shkurtër, qëllimet edukative dhe informacionet kryesore të cilat ndihmojnë përdoruesin të orientohej dhe të zgjedhë filmin e duhur. Pastaj, ndjek një përshkrim të mësimi duke përfshirë materialet e nevojshme, qëllimet e mësimi, ushtrimin e rekomanduar të reflektimit, përvojën nga praktika dhe kur është e nevojshme një fletë pune e cila mund të kopjohet dhe shumëfishohet për studentët drejtpërsëdrejti nga udhëzuesi. Çdo film shoqërohet me një material shtesë që përmbledh informacion rreth personazheve të filmit dhe rreth temës. Kapitulli i fundit përmban disa metoda ndërvepruese shtesë të cilat mund të kombinohen ose përdoren gjatë mësimave.

Të gjitha mësimet e përshkruara në këtë paketë u testuan nga departamenti i OWIS-it në shkollat në Republikën Çeke dhe u përshtatën nga një grup punues i përbërë nga punonjës të rinj dhe staf të projektit nga PIN Serbia dhe PIN Kosova. Sidoqoftë, paketa nuk është krijuar për edukatorë të papërvojë të cilët sapo kanë filluar me mësimdhënien ose trajnimet. Paketa bazohet në përvojën e mëparshme të përdoruesve dhe e plotëson atë me këshilla dhe metoda shtesë të cilat mund të përdoren dhe kombinohen sipas krijimtariisë dhe gjykimit të përdoruesit. Mësimet përshkruhen dhe përgatiten për mësimet në shkollë dhe kështu mund të kenë nevojë për rregullime për periudha të ndryshme kohore, madhësinë e grupit dhe nivelin e besimit brenda grupit. Filmi dokumentar nuk qëndron i vetëm në mësimet e OWIS. Mësimi kryesor fillon gjatë një reflektimi të emocioneve, ushtrimeve ndërvepruese dhe diskutimeve në grup ku opinionet dhe emocionet e një individi përballen me të gjithë spektrin e atyre të ndryshëm nga bashkëmoshatarët e tyre. **Në këtë mënyrë, edukatorët duhet të kenë një përvojë me dinamikën e grupit, moderimin e diskutimeve, prezantimin dhe hapësirat përfshirëse jodiskriminuese. Gjithashtu, kur filloni me OWIS është shumë e rekomandueshme të merrni pjesë në një nga trajnimet e OWIS të organizuar nga stafi me përvojë dhe i trajnuar i PIN.**

Një Botë në Shkollë – OWIS

Një Botë në Shkollë (OWIS) është një metodologji inovative e mësimdhënies që kombinon të menduarit kritik dhe angazhimin qytetar me fuqinë vizuale të filmave. Është një nga programet edukative të organizatës People in Need i zhvilluar në vitin 2001 i ndërtuar në festivalin e filmit për të drejtat e njeriut të organizatës One World. Vizioni i saj është të kontribuojë në edukimin e të rinjve të përgjegjshëm të cilët janë të orientuar në botën e sotme, që i qasen hapur dhe në mënyrë kritike informacionit dhe fuqizohen të bëhen qytetarë aktivë që luftojnë për shoqëri gjithëpërfshirëse, demokraci dhe të drejta të njeriut.

OWIS njofton të rinjtë, punonjësit e rinj dhe mësimdhënësit me një sërë temash përmes filmave dokumentarë dhe manualeve dhe aktiviteteve shoqëruese mësimore. Metodologjia përditësohet vazhdimisht për të përmbushur nevojat në ndryshim nga ekipi OWIS i PIN me bazë në Pragë me tema të reja si dallimi i mediave dhe i mesazheve që ato përfaqësojnë dhe migrimi, ndër të tjera. Theks i veçantë i vihet përdorimit praktik të materialeve dhe prandaj të gjitha ato krijohen në bashkëpunim me mësimdhënësit. Që nga viti 2001, OWIS është përdorur në 3.900 shkolla fillore dhe të mesme në Republikën Çeke dhe në 14 vende të botës.

Përmes metodologjisë së filmit dokumentar të OWIS-së, thënia “të shohësh është të besosh” bëhet realitet duke nxitur aftësitë e të menduarit kritik të rinjve dhe duke u dhënë atyre shembuj konkretë të fuqisë së individëve për të bërë një ndryshim në shoqërinë e tyre. Metodologjia si rrjedhojë nuk qëndron në klasë, por e transformon përvojën pasive të audiencës në projekte të komunitetit të udhëhequr nga të rinjtë, Klubet e Filmit të OWIS, çmimet e udhëheqësve të komunitetit studentor, projektet e gazetarisë qytetare dhe zgjedhjet e simuluar. Këto iniciativa bazohen në momentumin e krijuar nga filmat e OWIS dhe mbështesin të rinjtë për të bërë një ndryshim në komunitetin e tyre nëpërmjet një sërë veprimesh nga ngritja e ndërgjegjësimit publik dhe fushatat edukative deri te avokimi në nivel lokal.

Ku të përdoret OWIS

Siç u përmend në hyrje, fillimisht metodologjia e OWIS është zhvilluar për mjedisin shkollor (arsimor-formal). Sidoqoftë, ajo u ndërtua në një festival filmi dhe u shfaq së bashku me klubet e komunitetit të filmit. Kështu që, me pak kreativitet, përvojë dhe ndjeshmëri metodologjia mund të zbatohet në një sërë ambientesh. Vlen të përmendet se materialet e përfshira në këtë paketë janë të kufizuara me të drejta të veçanta të autorit të cilat duhet të respektohen.

Shkollat - sistem arsimor formal

Futja e metodologjisë së OWIS në shkollë mund të përballë me disa barrierë fillestare, por pasi të jetë prezantuar OWIS, kombinimi me sistemin arsimor formal sjell shumë përparësi. Ndër barrierat fillestare qëndron kurrikula arsimore kombëtare, bordi i shkollës dhe struktura të tjera zyrtare që nuk janë në favor të një metodologjie inovative brenda mësimëve kurrikulare. Mësimdhënësit mund të përballen me vështirësi për të integruar OWIS-in në planin e dëndur vjetor për lëndën e tyre. Specifikime të tjera:

- Tashmë është krijuar një marrëdhënie ndërmjet mësimdhënësit dhe klasës brenda klasës;
- Mësimdhënësit e dinë historinë e nxënësve, prejardhjen e tyre familjare, çështjet personale dhe kështu mund të jenë më të ndërgjegjshëm kur merren me një temë të ndjeshme;
- Angazhimi afatgjatë ka më shumë gjasa të shkaktojë ndryshim të sjelljes tek nxënësit;
- Metodologjia si e tillë mund të përshtatet në shumë lëndë, p.sh. gjuhën angleze kur filmi është në anglisht;
- Aktivitetet siç janë projektet e komunitetit të udhëhequra nga të rinjtë, projektet e gazetarisë, të kesh një folës mysafir për një diskutim konsumojnë më shumë se një ose dy mësimë (ditë projekti).

Arsim jo-formal

Klubet e të rinjve, shtëpitë e të rinjve ose hapësirat e tjera jo-formale arsimore krijojnë një mjedis të shkëlqyeshëm për OWIS. Sidoqoftë, mundësitë dhe karakteri i tyre ndryshojnë, gjë që e bën të vështirë arritjen e pikave që do të zbatoheshin për të gjitha institucionet arsimore jo-formale. Në përgjithësi, punëtoritë nuk janë të kufizuara në kohëzgjatjen e një mësimi shkollor dhe filmat mund të shfaqen në gjatësi të plotë nëse pjesëmarrësit qëndrojnë të fokusuar. Mund të ketë më pak pengesa për të vazhduar pas shfaqjes së filmit dhe aktiviteteve me angazhime të tjera më të gjata, siç është një projekt në komunitet i udhëhequr nga të rinjtë, zhvillimi i një fushatë avokimi ose aktiviteteve tjera. Për më tepër, grupet e të rinjve mund të jenë më të vogla se klasat shkollore, gjë që krijon më shumë hapësirë për ndarje për pjesëmarrës. Prezantuesit kanë një rol të ndryshëm nga mësimdhënësit dhe mund të krijojnë lidhje me personale me pjesëmarrësit nëse ata punojnë së bashku për një periudhë të caktuar. Gjithashtu, struktura e grupit mund të jetë më e larmishme sesa në një shkollë.

Klubet e filmit

Shikimi i një filmi dokumentar së bashku me një familje, shokët e klasës ose fqinjët gjeneron përvojë krejtësisht të ndryshme nga shikimi vetëm ose si mësim i detyrueshëm. Klubet e rregullta të filmit ose festivali i një hershëm i filmit janë një mundësi e shkëlqyeshme për të tërhequr audiencën më të gjerë në tema që ata nuk mund t'i kërkojnë vetë. Edhe pse mësimet e përshkruara në këtë paketë nuk janë të parapara për klubet e filmit, disa parime të punës audio-vizuale mbeten të njëjta. Për shembull, reflektimi i emocioneve pas shfaqjes së filmit dhe diskutimi me respekt sipas rregullave të dakorduara. Klubet e filmit janë një mundësi e shkëlqyeshme për të përfshirë pjesëmarrësit e rregullt në përzgjedhjen e filmit, përzgjedhjen e temave, ftesën e folësve mysafirë dhe projektin e bazuar në komunitet. Përveç shfaqjeve, organizatorët e klubeve të filmit mund të kryejnë aktivitete të tjera siç janë takimet me mysafirë interesantë të cilët sigurojnë informacione të mëtejshme dhe zhvillojnë një diskutim me audiencën, ekspozita ose ushtrime interaktive me audiencën. Sidoqoftë, diskutimet me ose pa një folës mysafir vendosin kërkesa të rëndësishme ndaj moderatorëve në drejtim të përgatitjes, vetë-edukimit dhe përmirësimit të aftësive të folurit publik.

Rregullat për klubet e filmit:

- Jo komerciale
- Qëllime edukative
- Audienca janë të rinjtë, nxënësit, mësimdhënësit ose stafi i OSHC-ve
- Organizuar nga një subjekt që ka marrë nën-licencën nga zyra e PIN
- Respektimi i plotë i nën-licencës
- Informimi i PIN për të gjitha ngjarjet e ardhshme për vizitat e mundshme të monitorimit
- Raportimi tek PIN për pjesëmarrjen, programin, fotografitë, çdo çështje teknike dhe reagimet e audiencës

Festivalet e filmit

Festivalet e filmit janë lloje të njohura të një ngjarjeje kulturore dhe komunitare ku një publik i gjerë mund të takohet, të shijojë shikimin e filmave dhe të takohet me ekspertë, krijues filmash, gazetarë, shkencëtarë ose aktivistë me të cilët ata nuk do të ishin në gjendje të takoheshin dhe të diskutonin në rrethana tjera. Sidoqoftë, për shkak të llojit të licencës së filmit për tetë filmat e mbuluar nga kjo paketë, nuk është e mundur të përdoren filmat për publikun. Një festival i filmit është i mundur vetëm nëse sigurohet që është:

- Jo komercial;
- Për edukim;
- Për të rinjtë, nxënësit, mësimdhënësit ose OSHC-të;
- Organizuar nga një subjekt që ka marrë nën-licencën nga zyra e PIN;
- Respekton plotësisht nën-licencën;
- Informon PIN për të gjitha ngjarjet e ardhshme për vizitat e mundshme të monitorimit;
- Raporton tek PIN për pjesëmarrjen, programin, fotografitë, çdo çështje teknike dhe reagimet e audiencës.

Ditët e projektit/iniciativat e të rinjve

Tashmë është përmendur në kapitullin për OWIS se qëllimi është fuqizimi i të rinjve që të bëhen agjentë të ndryshimit në komunitetet e tyre. OWIS mund të jetë një pikënisje për të rinjtë përmes së cilës ata frymëzohen nga modelet e bashkëmoshatarëve të cilët pavarësisht moshës së re kanë ndikuar pozitivisht në mjedisin e tyre. Të rinjtë kanë një potencial të madh për të ndërmarrë iniciativë dhe për të investuar entuziazmin e tyre në ndryshime pozitive. Është e vështirë të parashikohet se cili film dhe temë e OWIS-së do të frymëzojë grup të veçantë të rinjve dhe nxënësve. Secili person ka një bagazh të historisë individuale, vlerave dhe përvojave personale dhe në këtë mënyrë mësimdhënësit, prezantuesit dhe edukatorët duhet të jenë të përgatitur për një udhëtim aventurier drejt qytetarisë përgjegjëse aktive së bashku me grupet e tyre rinore.

Të gjithë filmat e paraqitur në këtë paketë mund të përdoren vetëm për të rinjtë, nxënësit, mësimdhënësit për qëllime edukative vetëm deri në pranverën e vitit 2026. Në këtë mënyrë, çdo shfaqje filmi duhet të jetë pa pagesë dhe e organizuar nga PIN ose nga një subjekt që ka marrë kontratë nën-licence për një licencë filmi. Licencat e filmit për territorin e Serbisë dhe Kosovës janë marrë nga zyrat vendore të PIN dhe rrjedhimisht PIN duhet gjithmonë të kontaktohet së pari për të siguruar lejen për përdorimin e filmave dhe metodologjinë.

METODOLOGJIA

Si të punoni me materiale audio-vizuale

Caktoni objektivat e mësimave/punëtorive

Qëllimi i mësimi nuk duhet të jetë vetëm të mësosh fakte të reja dhe të zgjerosh njohuritë, por mbi të gjitha të kuptosh kontekstin dhe të formosh qëndrime. Filmat dokumentarë nuk ofrojnë formulë të gatshme, përkundrazi zbulojnë perspektiva të tjera mbi çështje shpesh komplekse dhe duhet të zhvillohen më tej gjatë aktiviteteve të ndërlidhura. Është një ide e mirë të imagjinojmë qëllimin e mësimi dhe të përcaktojmë atë që duam të arrijmë. Kjo na ndihmon të shpjegojmë nxënësve se çfarë pritet prej tyre dhe cila është ideja kryesore. Madje edhe objektivat më të ulëta janë shumë të rëndësishme. Ndonjëherë, natyrisht, është e mundur të mbash të fshehur objektivin në mënyrë që nxënësit ta përpunojnë atë vetë.

Shikoni filmin para punëtorisë

Rekomandohet shumë që të shikoni filmin para shfaqjes së planifikuar për të ditur mesazhin, gjuhën, skenat e veçanta dhe të vlerësohet se sa i përshtatet grupit të nxënësve (mosha e nxënësve, interesat, aftësitë e tyre, etj.) dhe mjedisit (kurrikula, programi mësimor, etj.) Nuk mjafton vetëm të lexosh përmbledhjen; forma e përpunimit të temës ose gjatësia e filmit mund të mos i përshtatet çdo grupi të nxënësve. Gjithashtu ndihmon për të përgatitur strukturën e mësimi paraprakisht, për të menduar për pjesën e evokimit dhe pjesën e reflektimit dhe të përgatiteni për pyetjet e mundshme. Përveç kësaj, kur dini për filmin paraprakisht, gjatë shfaqjes mund t'i kushtoni vëmendje reagimeve dhe fytyrave të nxënësve. Më shumë për shfaqjen në kapitull *Aspektet teknike të mësimave audio-vizuale*.

Mendoni për gjatësinë e filmit

Disa filma dokumentarë mund të zgjasin shumë për audiencën e re, e cila mund të rezultojë në humbjen e vëmendjes dhe interesit të tyre për aktivitetin. Gjuha e filmit mund të jetë një faktor i rëndësishëm për këtë. Të gjithë filmat mund të shikohen më parë nga mësimdhënësi ose prezantuesi i cili mund të zgjedhë pjesën më të mirë të filmit për t'u shfaqur. Pjesët që mungojnë dhe historia e përgjithshme mund të përmbledhen para ose pas shfaqjes nga prezantuesi dhe sigurohuni që nxënësit të kuptojnë mesazhin kryesor të filmit. Një mjet tjetër i dobishëm mund të jetë bërja e pauza të vogla në shfaqje, sqarimi i asaj që duhet sqaruar dhe shtimi i ndonjë mjeti ndërveprues (kërkoni përgjigje në film, mbani shënime, etj.)

Mos filloni me tema kontroverse

Përvoja tregon se nuk është e këshillueshme të filloni punën me materiale audio-vizuale duke shfaqur filma që trajtojnë çështje kontroverse (p.sh. pakicat, përjashtimi social, racizmi). Është më mirë të filloni me një temë më të lehtë dhe së pari të zhvilloni aftësi diskutimi, aftësi dëgjimi dhe respekt për opinionet e ndryshme brenda grupit. Kjo vlen si për mësimdhënësit ashtu edhe për nxënësit. Mësimi i parë *Përparësitë dhe mangësitë e një filmi dokumentar* ndihmon në përgatitjen e grupit për mësim audio-vizuale.

Kujdes me pritjet

Është mirë të mbani mend se, veçanërisht në fillim, rezultati i punës sonë mund të mos përputhet me pritjet tona. Mund të ketë disa arsye për këtë: zgjedhja e një filmi të papërshtatshëm, mosgatishmëria ose pamundësia e nxënësve për të diskutuar, mungesa e përvojës, etj. Por edhe refuzimi në dukje i shprehjeve të nxënësve (bërtitjet agresive, situatat nënçmuese, etj.) janë një reagim dhe një aktivitet që mund të përdoret për punë të mëtejshme dhe mund të kanalizohet me ndjeshmëri. Mos u dekurajoni.

Merrni kohë për përgatitje

Është e rëndësishme të keni kohë përgatitore për debate - të bëni kërkime të pavarura mbi temën nëse është e nevojshme në mënyrë që të përgatitni më mirë aktivitetet mësimore. Bazuar në përvojat, është

gjithmonë më mirë të filloni debate, veçanërisht për tema kontroverse, me një sasi të mirë informacioni në mënyrë që të siguroheni që mësime/edukatori mund t'u përgjigjet pyetjeve dhe opinioneve të nxënësve në mënyrë të informuar. Punoni me detyra të shkurtra, të qarta dhe konkrete dhe sigurohuni që të mund të shpjegoni mirë atë që supozohet të bëjnë nxënësit.

Reflektimi luan një rol të rëndësishëm

Reflektimi është pjesë e domosdoshme e metodologjisë së OWIS. Bëhet menjëherë pas shfaqjes dhe tregon përshtypjet e para për filmat. Reflektimi i lejon nxënësit të shprehin shqetësimet dhe ndjenjat e tyre të menjëhershme, të menaxhojnë emocionet e tyre dhe të qartësojnë tensionet e mundshme emocionale në atmosferën e klasës. Ai është i nevojshëm sepse nxënësit i perceptojnë faktet e treguara në film në një mënyrë të fuqishme. Ka mënyra të ndryshme për të kryer reflektim (kapitulli tjetër).

Strukturoni mësimin për mësimnxënien e nxënësve

Kur përgatitni mësimin, përpikuni ta strukturoni atë në tri pjesë që lehtësojnë mësimnxënien e nxënësve:

- **Faza 1 - evokimi:** gjeni atë që nxënësit tashmë dinë për temën, atë për të cilën kanë përvojë. Kjo pjesë duhet të provokojë interesin e nxënësve për temën dhe të aktivizojë njohuritë e tyre ekzistuese. Për një mësime/edukator ndihmon të zbulojë se cilat njohuri dhe përvoja tashmë i ka grupi. Para shfaqjes së filmit, kjo mund të bëhet duke bërë një pyetje të thjeshtë, duke bërë ushtrime individuale ose duke luajtur një lojë të vogël.
- **Faza 2 - të kuptuarit e thelbit:** nxënia e informacionit të ri, zbulimi i fakteve të reja dhe lidhja e njohurive të mëparshme me ato të reja dhe krijimi i një pasqyre më të madhe. Kjo pjesë mbulohet nga filmi dhe aktivitetet përkatëse. Më shumë informacione në lidhje me temën mund të jepen para, gjatë ose pas filmit.
- **Faza 3 - reflektimi:** nxënësit formulojnë atë që ndodhi gjatë mësimit, atë që mësuan, çfarë opinioni apo qëndrimi mund të jetë ndryshuar. Shumë herë, për shkak të mungesës së kohës kjo pjesë lihet jashtë ose bëhet vetëm nga një mësime/edukator. Por është e rëndësishme ta bëni këtë me pjesëmarrjen aktive të nxënësve sepse ata do të konsolidojnë të mësimnxënien e tyre dhe do të rëndësin mendimet e tyre.

Ftoni një mysafir për diskutim

Rekomandohet, kurdo që të jetë e mundur, të ftoni një ekspert për një temë të veçantë për diskutime të temave të vështira. Përndryshe, ju mund të ftoni njerëz që kanë shumë praktikë në këtë fushë me çështjen në fjalë (punonjës socialë, drejtorë ose aktorë në filma dokumentarë të veçantë, nxënës nga shkolla të tjera që kanë histori suksesi nga puna në tema të ngjashme ose punonjës të OJQ-ve). Kjo i bën temat e filmave më të afërt dhe më të rëndësishëm me realitetet e të rinjve dhe i frymëzon ata për veprime.

Jo të gjithë duhet të bëjnë gjithçka

Nuk ka nevojë t'i detyroni nxënësit të bëjnë të gjitha aktivitetet. Mund të ndodhë që disa nga aktivitetet të jenë të pakëndshme për disa nxënës. Atëherë është një ide e mirë që këta nxënës 'të vendosën' në rolet e vëzhguesve, të cilët vëzhgojnë pjesën tjetër të klasës dhe më pas mund të japin reagime mbi aktivitetin, dinamikën e grupit, etj.

Këshilla për prezantim të mirë

Përcaktoni Rregullat Themelore

Kur filloni të punoni me metodologjinë OWIS, përcaktoni rregullat themelore të cilat janë të rëndësishme në metodologjinë e të nxënësve ndërveprues. Është gjithmonë më mirë të inkurajoni vetë nxënësit që të

dalini me idetë. Në këtë mënyrë ata ndiejnë më shumë përgjegjësi për t'i ndjekur. Ju mund ta filloni procesin duke sugjeruar disa nga rregullat, si:

- Çdo person ka një mundësi për të folur;
- Një person flet njëherë - pa ndërprerë;
- Dëgjoni mendimet e personave të tjerë edhe pse nuk jeni dakord;
- Sfidoni idetë, jo njerëzit;
- Përdorni gjuhën e duhur - duke mos ofenduar askënd;
- Flisni për temën, mos e largoni diskutimin prej saj. Flisni qartë, shmangni monologjet e gjata dhe kushtoni vëmendje sa kohë shfrytëzoni në krahasim me të tjerët;
- Jini të përgatitur për të ndryshuar opinionin tuaj dhe shpjegoni këtë ndryshim;
- Diskutimi nuk është për të bindur të tjerët, por për të shpjeguar opinionet.

Kontrolloni pozicionin tuaj për temën dhe brenda grupit

- Nuk ka një zgjidhje të vetme dhe ju nuk duhet të impononi opinionin tuaj te nxënësit;
- Sfidoni nxënësit të krijojnë opinionet dhe mendimet e tyre;
- Krijoni një ndjenjë të përgjegjësisë së përbashkët për një projekt grupor;
- Kur reagoni ndaj rezultateve të ushtrimeve përdorni gjuhë jo-gjykuese (p.sh. në vend të "Ju nuk e kuptuat saktë atë që u kërkua nga ju. Përdorni: "Në këtë ushtrim ju devijuat nga detyra origjinale.);
- Jini në gjendje të thoni që nuk dini diçka, jini partner, jo ekspert;
- Vlerësoni nxënësit, vlerësoni arritjet e tyre;
- Sigurohuni që nxënësit të kuptojnë atë që u kërkua të bëjnë.

Si të menaxhoni një dinamikë grupore?

Një nga aftësitë më të rëndësishme për edukatorin është aftësia e përshtatjes. Ju duhet të rregulloni stilin tuaj të lehtësimit (sasia e hulumtimit, të folurit dhe asistimit) bazuar në qëllimet e studimit dhe karakterin e grupit. Pyetjet janë mjetet tuaja të arta, të cilat ju ndihmojnë të orientoni pjesëmarrësit, të aktivizoni ata që janë pasiv dhe të provokoni diskutimin. Riformulimet, rifrazimet ju ndihmojnë të shmangni keqkuptimet, të ktheheni në thelb dhe të çoni në përfundime.

Reagimet e nxënësve

Nxënësit mund të japin reagime të ndryshme nga ajo që ne presim ndërsa sjellin në klasë lloje të ndryshme të përvojave dhe kuptimeve të temës. Reagimet e ndryshme mund të japin material të rëndësishëm për aktivitetet në klasë; kështu që, është e rëndësishme të jeni të ndjeshëm dhe të "ndjeni" grupin me të cilin po punoni. Kushtoni vëmendje gjuhës së trupit. Krijoni kushte për formulimin e qëndrimeve dhe opinioneve të reja.

Përgatiteni vetën se si do të reagoni ndaj çdo gjuhe urrejtjeje, fjalimi racist, fjalimi seksist ose fjalimi homofobik. Vendosni nëse dhe si të ndaloni një fjalim të tillë, si dhe kur të shpjegoni pse nuk i përket diskutimit ose nëse do ta lini grupin të reagojë ndaj një fjalimi të tillë.

Temat kontroverse

Çështjet që ka të ngjarë të jenë të ndjeshme ose kontroverse janë ato që kanë një ndikim politik, shoqëror ose personal dhe ngjallin ndjenja dhe/ose merren me çështjet e vlerës ose besimit. Ato kanë zgjidhje ose përgjigje të ndërlikuara. Çdo temë mund të jetë potencialisht kontroverse. Kur i mësoni të rinjtë rreth tyre - ofroni qëndrime/opinione alternative - përmbahuni nga ofrimi i zgjidhjeve të shpejta dhe të lehta.

Pse të mësoni tema kontroverse

Ne nuk mund t'i shmangim temat kontroverse, pasi ato janë në kurrikulën e arsimit formal dhe thjesht janë pjesë e rëndësishme e jetës së secilit. Të rinjtë duhet të eksplorojnë vlerat e tyre dhe të zhvillojnë aftësitë e tyre (të sqarojnë emocionet dhe të mendojnë për veten e tyre); Çështjet kontroverse mund të ndihmojnë në zhvillimin e aftësive të menduarit (të menduarit krijues, aftësitë analitike, aftësitë e vlerësimit) dhe

zhvillimin e të menduarit kritik i cili është një kompetencë thelbësore në formimin e qytetarisë aktive në të ardhmen.

Si trajtohen temat kontroverse?

Mësimdhënësit kanë nevojë për aftësi të veçanta mësimore për të parandaluar përforcimin e stereotipeve, ngritjen e tensionit mes nxënësve ose rritjen e konfuzionit. Pra, është e rëndësishme të gjeni qasje që plotësojnë nevojën për ekuilibër dhe objektivitet, që respektojnë përvojën, aftësitë dhe nevojat e nxënësve tuaj. Është një përvojë mjaft sfiduese për vetë mësimdhënësit, pasi nuk është e lehtë të lini mënjatë personalitetin tuaj dhe vetëm të lehtësoni procesin e shkëmbimit të opinionit. Më shumë në "Të mësuarit e Çështjeve Kontroverse: Një udhëzues për mësimdhënësit" (online <https://oxfamlibrary.openrepository.com/handle/10546/620473>).

Rolet e edukatorit

Në fund, mund të përmbledhim këshillat për lehtësim duke caktuar rolet e ndryshme që një edukatorë i mirë pritët të luajë gjatë shfaqjeve të filmave dokumentarë:

- **Objektiv ose akademik** - mësimdhënësi/edukatori transmeton një shpjegim të gjitha pikëpamjeve të mundshme pa deklaruar pozicionin e tij.
- **Avokat i djallit** - mësimdhënësi/edukatori përvetëson qëndrime provokuese dhe kundërshtuese, pavarësisht nga këndvështrimi i tij. Kjo i mundëson mësimdhënësit/edukatorit të sigurojë që të gjitha pikëpamjet të mbulohen dhe sfidohen nëse një pikëpamje konsensusi shfaqet herët. Gjithashtu ndihmon për të sfiduar bindjet ekzistuese të rinjve.
- **Avokat** - mësimdhënësi/edukatori paraqet të gjitha pikëpamjet në dispozicion dhe konkludon duke deklaruar pozicionin e tij me arsyetime. Mësimdhënësi/edukatori pastaj mund të potencojnë se është e rëndësishme që nxënësit të vlerësojnë të gjitha pikëpamjet para se të formojnë opinionet e tyre.
- **Kryesues i paanshëm** - mësimdhënësi/edukatori siguron që të gjitha pikëpamjet të përfaqësohen, përmes deklaratave të nxënësve ose burimeve të publikuara. Mësimdhënësi/edukatori lehtëson, por përmbahet nga deklarimi i pozicionit të vet.
- **Interes i deklaruar** - mësimdhënësi/edukatori deklaron pikëpamjen e tij në mënyrë që nxënësit të gjykojnë paragjykimet e mëvonshme, pastaj paraqet të gjitha pozicionet në dispozicion sa më objektivisht të jetë e mundur.

Aspektet teknike të mësimëve audio-vizuale

Pajisjet themelore teknike për mësimet audio-vizuale janë:

- Laptopi ose desktopi PC ose DVD player;
- Projektori;
- Dëgjueset;
- Hapësira e përshtatshme ku mund të shfaqim filmin (një mur i lirë i bardhë ose një ekran).

Është e rëndësishme të errësoni klasën me perde lëshuese, perde të errëta ose të paktën perde.

TEKNIKAT E INSTALIMIT HAP PAS HAPI

Edhe pse numri i pajisjeve që do të na duhen për tu lidhur mund të duket i madh në fillim, nuk ka asgjë për t'u shqetësuar.

- **Hapi 1:** Lidheni laptopin me projektorin duke përdorur një kabllo VGA ose kabllo HDMI, e cila zakonisht furnizohet automatikisht. Kablloja është identike në të dy skajet hyrje/dalje në formë trapezi. Lidheni njërin skaj në kompjuter (dalja është zakonisht në anën e majtë të laptopit), tjetrin në projektor (hyrja zakonisht është në anën e pasme).

Kabloja HDMI është më e re dhe gjithashtu mund të bart audio.

- **Hapi 2:** Pastaj lidhni dëgjueset në laptop përmes daljes së kufjeve (zakonisht të shënuara me ikonën e kufjeve).

Nëse përdorni një kablo HDMI, mund të ketë problem që tingulli nuk dëgjohej nga dëgjueset, por nga projektori. Në këtë rast, duhet të klikojmë me të djathtën mbi ikonën e dëgjueseve, e cila është në shiritin e poshtëm në të djathtë të ekranit të laptopit, dhe pastaj të klikojmë në "playback device" dhe të zgjedhim "Speakers".

Nëse dëgjueset nuk lëshohen, kontrollojmë nëse e kemi fikur zërin direkt në kompjuter.

- **Hapi 3:** Pastaj kaloni laptopin në komunikim me projektorin: në vijën e sipërme të tastierës, ku janë çelësat "F1", "F2" etj., zakonisht mund të gjejmë ikona ilustruese. Pas shtypjes së butonit "Fn4" dhe piktogramit të një ekranit të shumëfishtë, do të shfaqet një meny që pyet nëse duam të kopjojmë ekranin, ta zgjerojmë atë ose të kalojmë vetëm në projektor. "Duplicate screen" është më i përshtatshmi për shfaqjen. Do të thotë që ne shohim të njëjtën gjë në ekranin e laptopit si në mur.
- **Hapi 4:** Poziciononi projektorin në mënyrë që të drejtohet drejt murit/ekranit, ku duam të shfaqim. Kontrolloni që imazhi të jetë mjaft i madh (sa më shumë që e largoni projektorin nga muri, aq më i madh do të jetë imazhi), i pashtrembëruar dhe në përgjithësi i mirë, d.m.th. jo jashtë fokusit, shumë i errët, i ekspozuar, etj. Nëse këto të meta shfaqen, ne thjesht i korrigjojmë ato drejtpërdrejt në projektor duke përdorur butonat e dedikuara.

Nëse nuk kemi një klasë mjaft të errët, është më mirë ta vendosim projektorin më afër murit në mënyrë që të shkëlqejë më mirë. Është gjithashtu një ide e mirë të kontrolloni që projektori nuk është në modalitetin ECO. Nëse është, kalojeni në fuqi të plotë.

Nëse projektori, kur lidhet, nuk nxjerr imazhin që është në kompjuter, ne duhet të vendosim hyrjen e saktë në projektor në varësi të kabllos që përdorim.

Nëse imazhi është i shtrembëruar, duke mos formuar një drejtkëndësh të rregullt, ne duhet ta rregullojmë fizikisht instrumentin në mënyrë që imazhi të jetë simetrik, p.sh. të vendosim një libër nën të, ta anojmë, etj.

Në llojet më të reja të projektorëve, imazhi mund të rregullohet përmes MENU.

FILLIMI I FILMIT

Filmat mund të luhen drejtpërdrejt nga kompjuteri nga një skedar ose nga interneti, ose një DVD disk. Nëse gjithçka është e lidhur siç duhet, nuk duhet të ketë asnjë problem. Programet e përshtatshme për të luajtur video nga një kompjuter janë VLC player, KM player, Media Player Classic ose BS player. Ne ose mund ta ekzekutojmë videon drejtpërdrejt, d.m.th., duke klikuar dy herë mbi ikonën e videos, ose te programi thjesht duke e tërhequr atë me miun dhe, nëse është e nevojshme, duke klikuar dy herë mbi të për të startuar.

PSE NUK LËSHOHET VIDEO?

Nëse videoja dështon të lëshohet ose programi raporton një gabim, kontrollojmë nëse, për shembull, kur riemërtuam skedarin, rastësisht nuk e kemi fshirë një pjesë të tij. Çdo video duhet të emërohet me një pikë pas titullit dhe shtesës së formatit të videos, që do të thotë, p.sh. .mp4.mpg.mov.avi etj. Është gjithashtu e mundur që skedari të mos jetë shkarkuar në tërësi (p.sh. lidhja me internetin ka rënë gjatë shkarkimit) ose ta kemi kopjuar videon në kompjuter para kohe. Në këtë rast, playeri nuk ka informacion të plotë për të qenë në gjendje të luajë skedarin, dhe do të raportojë se videoja nuk mund të hapet, dështoi të ngarkohet, është e korruptuar ose se veprimi thjesht dështoi.

Një arsye tjetër e mundshme është që playeri i zgjedhur nuk luan video në një format të veçantë. Në këtë rast zgjidhja më e mirë është të provoni një player tjetër¹. Nëse nuk jeni të suksesshëm, por jeni të sigurt se videoja është në rregull, shikoni në çfarë formati është video (p.sh., në çfarë shtese të skedari) dhe kërkoni në internet se cili program mbështet formatin².

1 Është gjithmonë një ide e mirë që të keni të paktën dy playerë të ndryshëm në kompjuterin tuaj, bashkëpunimi ndërmjet kompjuterëve dhe playerëve është shpesh i paparashikueshëm.

2 Mund t'ju mungojë një kodeks i nevojshëm, një përditësim ose player nuk është konfiguruar si duhet.

FORMATI I PAMJES

Nëse videoja që shfaqet duket se është shtrembëruar në ndonjë mënyrë, ndoshta është për shkak të një cilësimi të gabuar të ashtuquajturit format të pamjes, i cili duhet të ndryshohet. Kur imazhi i shfaqur "rrafshohet", videoja me formatin e pamjes 16:9 ndoshta funksionon në 4:3. Nëse, nga ana tjetër, videoja është "shtrirë" në mënyrë të panatyrshme, e kundërta është e vërtetë dhe filmi, i cili supozohet të jetë në formatin e pamjes 4:3, shfaqet në formatin e pamjes 16:9. Kur ndodh njëra nga këto situata, ne zgjedhim skedën Video ose thjesht duke klikuar me të djathtën mbi imazhin, zgjedhim Aspect Ratio dhe zgjedhim atë të duhurin.

PROGRAMI

Të kesh një program të mirë është thelbësor për një shfaqje të suksesshme. VLC është më e përshtatshme, luan shumicën e programeve dhe qëndron e besueshme. Nëse kemi programe të shumtë në kompjuter, nuk e lëshojmë videon drejtpërdrejt, klikojmë me të djathtën në video, zgjedhim "open in program" dhe zgjedhim programin të cilin dëshirojmë ta përdorim.

Si të reflektoni rreth emocioneve pas shfaqjes së filmit

Nuk është ekzagjerim të thuhet **se reflektimi është gjëja më e rëndësishme në të gjithë procesin e ndarjes së një filmi dokumentar** - dhe në të njëjtën kohë shpesh harrohet në rutinën e procesit mësimor. Sidoqoftë, pa reflektim, ne po humbasim përfundimisht atë që na ofron puna me filmin: momente të rralla kur, të ndikuar nga fuqia e historisë, hapemi dhe jemi të gatshëm të paktën të heqim maskat tona për një kohë.

Shikimi së bashku i një filmi

Le të fillojmë duke shfaqjen e filmit së pari - nuk është vetëm një startim i thjeshtë i kompjuterit dhe ndezja e projektorit të dhënave. Diçka e jashtëzakonshme po ndodh këtu, diçka që procesi normal arsimor nuk e lejon aq shpesh: papritmas nuk ka "ata", mësimdhënësit që thonë diçka, dhe "ata", nxënësit që po mësohen. Papritmas, ka "ne" që së bashku shikojmë rrëfimin shpesh shumë personal të heronjve të dokumentarit.

Një shikim pasiv i shfaqjes kthehet kështu në ndarjen aktive të historisë dhe sfida e parë vjen në këtë moment: le të shikojmë atmosferën në klasë, të shikojmë nxënësit dhe studentët tanë që shikojnë filmin, çfarë u bën atyre, si e përjetojnë atë, kur heshtin, ose kur përkundrazi, fillojnë të dridhen. Shfaqja mund të jetë e ndryshme në secilën klasë, varet nga atmosfera në klasë, nga problemet e saj aktuale, por edhe nga koha e vitit ose ditës, madje edhe nga gjendja shpirtërore e mësimdhënësit. Ne mund të punojmë me të njëjtin film për vite me radhë dhe nuk do të mërzitemi kurrë nëse ndërtojmë ndjeshmëri për atmosferën gjatë shfaqjes.

Puna me emocionet

Pas shfaqjes, fillon pjesa më e rëndësishme e punës me filmin dokumentar - reflektimi. Duke vepruar kështu, ne duhet të punojmë me emocionet që filmi ngjalli tek nxënësit. Duke pasur parasysh që fatet e personazheve kryesorë ose rrethanat e xhirimeve janë zakonisht shumë të forta, ky hap është absolutisht i nevojshëm. Por kjo nuk është arsyeja e vetme pse është mirë të reflektosh. Ndarja e ndjenjave pasuron njëri-tjetrin në shumë mënyra të tjera.

Së pari, gjatë reflektimit, nxënësit mësojnë të dëgjojnë njëri-tjetrin. Nëse zgjedhim formën më të thjeshtë, ku të gjithë thonë një fjalë të vetme që shprehin gjendjen e tyre aktuale, do të arrijmë që të gjithë të flasin. Në të njëjtën kohë, nxënësit mësojnë të dëgjojnë, që është një aftësi e rëndësishme. Dhe ata gjithashtu marrin një mësim për tolerancën dhe mirëkuptimin - papritmas është e qartë se i njëjti film mund të ngjallë ndjenja të ndryshme tek secili prej nesh: dikush mund të ndiejë trishtim, ndërsa një tjetër mund të ndihet i lumtur, disa mund të jenë të trishtuar, dhe një tjetër mund të perceptojë shumë fuqishëm mesazhin e shpresës në film. Është mirë të kuptohet se një ndjenjë, në krahasim me një qëndrim ose opinion, është gjithmonë e

vërtetë. Kjo u jep nxënësve guximin të flasin, madje edhe atyre që dëgjojnë shpesh pas përgjigjes së tyre në pyetjet e mësimeve: "Gabim!" Nuk ka asgjë të keqe në ndarjen e ndjenjave, asnjë gabim nuk mund të bëhet, kështu që shumë shpejt ata që heshtnin dikur po flasin.

Reflektimi gjithashtu i bën nxënësit të respektojnë njëri-tjetrin: ata e kuptojnë se gjërat mund të shihen nga kënde të ndryshme. Nëse do të përpiqeshim të përcillnim diçka të ngjashme me ta nga pozicioni i mësimeve, nuk do të ishim kurrë në gjendje të përpilonim dhe prezantonim para nxënësve një mozaik kaq bindës dhe të besueshëm të ndjenjave që nuk janë të vështira për tu respektuar nga ta. Dhe për më tepër - ne gjithashtu mësojmë diçka për nxënësit, se si ata i perceptojnë gjërat, dhe shpesh arrijmë tek arsyet pse ata mësuan të shikojnë botën përreth tyre në këtë ose atë mënyrë. Kjo është arsyeja pse filmat mund të përdoren jo vetëm në mësimdhënie, por edhe në punën e një këshilltari: ndarja e filmave dhe ndjenjave pas shfaqjes na lejon të shohim nxënësit ndryshe - më mirë, më nga afër dhe me mirëkuptim më të madh.

Nëse nxënësit nuk kanë më frikë të shprehin ndjenjat e tyre, ata gjithashtu do të fillojnë të bëjnë pyetje. Dhe kjo është një mrekulli tjetër e kësaj metode: nxënësit pyesin sepse ata me të vërtetë duan të dëgjojnë përgjigjet. Kjo është e dëshirueshme, por e rrallë në një proces mësimor të zakonshëm.

Për më tepër, nxënësit mbajnë mend përgjigjet e pyetjeve, sepse ata nuk kërkuan vetëm formën, por në bazë të interesit të vërtetë që ngjalli historia e filmit tek ta. Dhe ata janë gjithashtu të gatshëm të punojnë së bashku për të gjetur përgjigje.

Reflektimi i kryer mirë dhe në mënyrë të vazhdueshme mund të bëjë që nxënësit të mos duan të jenë vetëm "konsumatorë" pasivë të historisë, por të fillojnë të ndjehen sikur "duan të bëjnë diçka". Dhe këtu fillon suksesi i vërtetë i punës pedagogjike: ne mund të shikojmë përreth mjedisit tonë të afërt dhe të kërkojmë se ku mund të ndryshojmë diçka së bashku.

Metodat e reflektimit

Ka shumë metoda të reflektimit, por është gjithmonë e rëndësishme që nxënësit jo vetëm të mësojnë të shprehin ndjenjat e tyre dhe të respektojnë ndjenjat e të tjerëve, por edhe të kuptojnë ndjenjat dhe të jenë në gjendje t'i shpjegojnë ato. Prandaj, është mirë të mos harroni të bëni pyetjen: PSE? Natyrisht, nxënësit mësojnë të mendojnë në mënyrë kritike, të mendojnë në kontekst dhe me përgjegjësi, pa pasur nevojë t'i mentorojmë ose mësojmë. Në të vërtetë funksionon natyrshëm - thjesht të jesh në gjendje të japësh hapësirë dhe një kornizë me rregulla për vetë-shprehje.

Një fjalë

Në praktikë, është treguar gjithmonë e suksesshme zhvillimi i metodës "një fjalë" pas shfaqjes - është një fillim i mirë për thellimin e mëposhtëm të ndarjes së ndjenjave. Është krejtësisht e pazëvendësueshme nëse filmi është shumë emocional dhe nxënësit luftojnë me emocionet ose nuk janë në gjendje të thonë asgjë. Të gjithë mund të emërtojnë ndjenjat e tyre ose atë që u ka mbetur në kokë pasi të kenë parë filmin me një fjalë. Përrashtimisht, një nxënës vetëm tund kokën ose thotë se nuk e di - në një rast të tillë, ne nuk ju bëjmë presion atyre, ne respektojmë gjendjen e tyre, por është e mundur të kthehemi tek ata kur të gjithë tashmë kanë folur, dhe t'u japim atyre më shumë hapësirë për t'u shprehur. Zakonisht, ata janë më të qetë dhe përgjigjen. Deklaratat individuale të nxënësve gjithashtu mund të shënohen në një dërrasë të zezë ose tabelë - atëherë është mirë të shihet se si filmi ndikoi në klasën në tërësi, cilat emocione u përsëritën, etj. Është e përshtatshme të përdoret kjo metodë edhe nëse ka mbetur pak kohë deri në fund të mësimit - zbatimi i saj me të vërtetë merr vetëm disa minuta.

Gjithashtu mund të jetë me vlerë të përmendet se nxënësit shpesh kanë probleme të shprehin ose emërtojnë ndjenjat e tyre, veçanërisht në fillim të punës sonë me filmin. Për raste të ngjashme, është e përshtatshme të shpërndahet Fleta e Punës me emocione (në fund të këtij kapitulli) - emocione individuale nga të cilat nxënësit mund të zgjedhin ose plotësojnë ato që mungojnë janë të renditura aty. Është gjithashtu e mundur që të lini vend për një shpjegim në fletën e punës: është mirë nëse nxënësi zbulon pse kanë zgjedhur emocionin e veçantë (dy, tre ... - detyra mund të jetë arbitrare).

I.N.S.E.R.T.

Metoda e reflektimit me një fjalë mund të ndiqet nga I.N.S.E.R.T. Përdoret kryesisht në punë me tekste (kur lexoni dhe shkruani për të menduarit kritik), por gjithashtu mund të përdoret mirë për reflektim. Metoda funksionon me plus (+), minus (-), pikëçuditëse (!), dhe pikëpyetje (?). Nxënësit deklarojnë atë që ata e perceptojnë si pozitive në film në shenjë plus, dhe atë që ata e perceptojnë si negative në shenjë minus. I kemi disa opsione për pikëçuditësen, të cilën e zgjedhim sipas mesazhit të filmit: nxënësit mund të flasin për atë që ishte e re për ta në film, ose atë që ata e konsiderojnë si pjesën më të fortë të tij. Pikëpyetja na lejon të bëjmë pyetje - përgjigjet për to mund të jepen në mënyra të ndryshme: një kërkim i përbashkët përmes detyrës ose detyrave të shtëpisë për mësimin e ardhshëm me mundësinë që ne të përgjigjemi vetë.

Metoda I.N.S.E.R.T. është gjithashtu e përshtatshme në një situatë kur ka një mysafir në mësim - atëherë pyetjet vijnë nga nxënësit në mënyrë të natyrshme dhe nuk ka nevojë të theksohet paraprakisht se nuk do të kishte pyetje. Nxënësit mund të përgatisin përgjigje për notat individuale me shkrim, por ata mund të bëjnë po aq mirë me gojë.

Lule me pesë gjethe

Metoda e "lules me pesë gjethe" (shkrimi i një poezie në pesë rreshta) mund të përdoret në çdo kohë. Është një mënyrë e përshtatshme për t'i bërë nxënësit të shkruajnë një poezi në varg të lirë dhe në të njëjtën kohë të shprehin emocionet pas filmit. Është befasuese për mësimdhënësit, por edhe për vetë nxënësit, që falë kësaj metode, të gjithë me të vërtetë shkruajnë diçka si një poezi - dhe zakonisht të gjithë janë të gatshëm të ndajnë punën e tyre me tërë klasën. Poezitë mund të varen në klasë në formën e një "galerie të heshtur", ato mund të bëhen pjesë e portofolit personal të nxënësit, në fund të vitit shkollor mund të bëhen një koleksion pas një sërë shfaqjesh, etj. Për ta bërë atë më e lehtë, është e mundur të përdorni Fletën e Punës në faqen tjetër.

Shembull:

Liria
Jetëdhënëse e brishtë
Çlirimi jep obligime
Është e nevojshme për ta mbrojtur atë
Liria

Natyrisht, një aktivitet ose diskutim i zgjedhur në mënyrë specifike mund të jetë gjithashtu një reflektim, por është më mirë të zgjidhni një nga metodat e lartpërmendura në radhë të parë. Arti i diskutimit duhet të mësohet së pari - dhe kjo vlen si për mësimdhënësit ashtu edhe për nxënësit. Është një aftësi që zhvillohet vetëm me kalimin e kohës dhe përmes njohjes së njëri-tjetrit. Një diskutim i mirë është i mundur vetëm në një mjedis të sigurt, me sigurinë që opinionet tona nuk do të përqeshën, se ne kemi njerëz përreth nesh tolerantë dhe të aftë për të dëgjuar. Dhe kjo mund të arrihet me një reflektim të kryer mirë dhe në mënyrë të vazhdueshme.

Lule me pesë gjethe

Si të plotësoni rreshtat individualë:

Një fjalë = titulli, emri, etiketimi i sendit të përshkruar (një emër)

--

Dy fjalë = veçoritë e sendit të përshkruar (mbiemra)

--	--

Tre fjalë = çfarë bën, cilat janë veprimet e tij tipike (foljet)

--	--	--

Katër fjalë / një fjali e shkurtër me katër fjalë = çfarë qëndrimi keni ndaj tij / si ndiheni për të.

--	--	--	--

Një fjalë = një sinonim i sendit të përshkruar

--

Si ndihem?

Nga lista, zgjidhni një ose më shumë emocione (qëndrim, pendim...) që ndjeni pas shfaqjes së filmit. Shkruani arsyen me pak fjalë në kolonën e djathtë.

EMOCIONI	PSE
I/e lumtur	
I/e trishtuar	
Shpresëdhënës	
I/e pashpresë	
I/e zemëruar	
I dobishëm	
Kureshtar	
I/e pasigurt	
Mosbesues	
I/e hutuar	
Admirues	
Mirënjohës	
I/e prekur	

MËSIMET AUDIO-VIZUALE

Fillimi me OWIS

Përparësitë dhe mangësitë e një filmi dokumentar

SHËNIM:

Një film dokumentar kap situata të vërteta dhe jep një pasqyrë për botën e njerëzve të tjerë. Prek çdo individ në një nivel personal, emocional, etik dhe shoqëror. Në secilin dokumentar ne mund të dallojmë disa nivele - subjektin, personazhin kryesor (emocionet e tyre dhe mënyrën e zgjidhjes së problemeve, qëndrimet e tyre), mjedisin në të cilin zhvillohet dokumentari dhe mënyrën se si është përpunuar i gjithë dokumenti. Është mirë të përgatitni grupin e nxënësve për të punuar me dokumentarë dhe të dini se çfarë mund dhe nuk mund të pritët nga një dokumentar.

Aktiviteti i drejton nxënësit të diskutojnë kufijtë e kapjes së realitetit në një film dokumentar. Nxënësit pastaj reflektojnë mbi atë që mund të presin nga dokumentarët dhe me fjalët e tyre ata artikulojnë përparësitë dhe mangësitë e formës dokumentare.

PROCEDURA:

Filloni të pyesni nxënësit se cili është ndryshimi ndërmjet një dokumentari dhe një filmi artistik. Përmbledhni shkurtimisht si përfundimin se dokumentarët tregojnë një histori për njerëzit e vërtetë, tregojnë histori për botën reale.

Ndani klasën në grupe me 2-4 persona. Secilit grup do t'i jepet një FLETË PUNE me një tabelë.

Bëjuni nxënësve një pyetje: Çfarë përparësish dhe çfarë kufizimesh shohin kur realiteti, një problem apo një situatë kapet në formën e një filmi dokumentar

Jepuni nxënësve kohë për të diskutuar dhe shënuar mendimet e tyre në fletën e punës. Pas kësaj, ftoni ata të paraqesin shkurtimisht pikëpamjet e tyre para pjesës tjetër të klasës. Shkruani pikën kryesore në një tabelë ose në një dërrasë të zezë.

Diskutimi i mëvonshëm në grup zhvillohet si një përmbledhje e pikëpamjeve individuale mbi përparësitë dhe mangësitë e filmit dokumentar. Përqendrohuni nëse ka ndonjë pikë që perceptohet ndryshe nga nxënësit. Për shembull: filmi dokumentar i fokusuar ngushtë. Ndërsa një nxënës mund ta perceptojë këtë si një forcë - filmi shkon në thellësi, një nxënës tjetër mund të ketë mungesë të kontekstit më të gjerë dhe mund ta shohë filmin si shtrembërues. Nxitini nxënësit të dëgjojnë njëri-tjetrin, të respektojnë perceptimet e ndryshme dhe të reflektojnë mbi kontekstin ndërmjet pritjeve të tyre dhe formës specifike të filmit.

PËRPARËSITË	KUFIZIMET

Nordfor sola / Jørn Nyseth, Inge Wegge / Norvegji / 2012 / 46 min.

Jørn dhe Inge, dy kineastë entuziastë nga Norvegjia, vendosën të kalojnë dimrin në një plazh në veri nga Rrethi Arktik dhe të përdorin kohën duke bërë sërf në oqeanin e akullt. Ata i siguruan vetes ushqime të vjetruara dhe si shtëpi ndërtuan një kasolle me objekte prej argjilës dhe drurit në një plazh të braktisur. Megjithatë, nuk ishte vetëm dëshirë për aventura, por edhe përpjekje për të bërë diçka për natyrën. Ata vazhduan të grumbullonin mbeturina gjatë gjithë kohës dhe arritën deri në tre tonë. Para se të binte bora, ata bënë gurë nga fuçitë e vjetra në mënyrë që të mund të ngroheshin dhe gatuanin. Për disa muaj, çifti i miqve u bë pothuajse i pavarur nga bota e civilizuar. Përveç të ftohtit dhe borës, dimri nënkupton edhe errësirën dhe natën polare për të gjithë tre muajt. Koha filloi të rrjedhë krejtësisht ndryshe. “Është mirë të kesh kohë të mendosh për jetën tënde dhe të bësh atë që dëshiron vërtet,” thotë Jørn.

Objektivat e mësimi

- të jenë në gjendje të krahasojnë stile jetese dhe vlerat e ndryshme;
- të ndjeheni përgjegjës për sjelljen tuaj;
- të dimë nga vjen ushqimi që konsumojmë.

FAQET E DITARIT

SHËNIM:

Aktiviteti u tregon nxënësve mënyra të ndryshme të jetës. Përmes saj, nxënësit njihen me stile të ndryshme të jetesës, kuptojnë se cila është më e afërta me ta dhe si jetojnë vetë ata.

MOSHA E REKOMANDUAR: 15+

OBJEKTIVAT:

Nxënësit:

- janë të vetëdijshëm se si do të silleshin në kushtet e paraqitura në film;
- janë të vetëdijshëm për jetën e tyre aktuale;
- vlerësojnë në mënyrë kritike nëse ata mund të ndryshojnë diçka në jetën e tyre për të përfituar vetë ose shoqëria.

KOHËZGJATJA: 105 min. (përfshirë përgatitjen e shfaqjes së filmit)

MJETET:

- artikuj, letër A4

PROCEDURA:

1. E fillojmë aktivitetin me një shfaqje filmike.
2. Pastaj ulemi në një rreth me nxënësit dhe u kërkojmë atyre të emërojnë emocionet e tyre, vëzhgimet nga filmi.
3. E nxisim tek nxënësit idenë se ata e kaluan dimrin prapa Rrethit Arktik, si dy sërfristët të paraqitur në film, dhe secili nxënës emërton një aktivitet, një aftësi (punë, argëtim) që ai mund të kryejë pas Rrethit Arktik.
4. I ndajmë nxënësit në tre grupe. Ia caktojmë secilit grup një fazë të ndryshme kohore (fillimi i qëndrimit, pjesa e mesme, fundi i qëndrimit).
5. Secili anëtar i grupit shkruan në letrën A4 një faqe të ditarit për veten e tij (në vetën e parë, shkruan për ndjenjat, gjendjen shpirtërore, si ndihmoi, si e kaloi kohën e lirë ...). U lëmë nxënësve 10 minuta kohë për ta përpunuar këtë.
6. Më pas i ftojme nxënësit të paraqesin punën e tyre në grup dhe të diskutojnë ndjenjat e tyre. Më pas, ata do të krijojnë një faqe përfaqësuese për grup. U lëmë nxënësve 15 minuta kohë për ta përpunuar këtë.
7. Folësit e grupit gradualisht ua prezantojnë punën e tyre të tjerëve dhe diskutojnë së bashku.

REFLEKTIMI:

I inkurajojmë nxënësit të reflektojnë rreth mesazhit të filmit. I bëjmë ata të mendojnë për jetën e tyre. *A mund të kontribuoj edhe unë në mbrojtjen e natyrës? A mund të bëj diçka të ngjashme (si sërfristët në film) këtu? A ka kuptim të përfshihen? Nëse po, si?*

A I BLEJMË PAKETIMET?

SHËNIM:

Aktiviteti i bën nxënësit të mendojnë se si pamja e një produkti ndikon tek ne kur kemi parasysh blerjen e tij. Përmes saj, nxënësit kuptojnë se paketimi tërheqës nuk është sinonim i një produkti cilësor dhe se asgjësimi i tij mund të jetë një barrë e madhe mjedisore.

MOSHA E REKOMANDUAR: 16+

OBJEKTIVAT:

Nxënësit:

- mund të krahasojë vlerën e paketimit dhe vetë produktin;
- janë përgjegjës për sjelljen e tyre;
- krijoni paketimin tuaj.

KOHËZGJATJA: 90 min.

MJETET:

- FLETË PUNE për secilin grup;
- paketimi i produkteve të ndryshme;
- pajisje letre dhe arti.

PROCEDURA:

1. Para aktivitetit, ne u japim nxënësve për detyrë të sjellin paketime nga produkte të ndryshme për mësimin tjetër.
2. Në fillim të aktivitetit i ndajmë nxënësit në grupe me nga katër. Nxënësit në grup shikojnë paketimin dhe diskutojnë funksionin, pamjen dhe ndikimin e tyre tek blerësi. 3. Në fund të punës në grup, i ftojme nxënësit të ndajnë vëzhgimet e tyre me klasën. Më pas, i diskutojmë përgjigjet e tyre dhe pse një theks i tillë aktualisht është vendosur në pamjen e produktit dhe paketimin e tij. I pyesim: *Pse shumica e njerëzve preferojnë një produkt në një paketim shumëngjyrësh ndaj të njëjtit produkt në një paketim të thjeshtë? Si kontribuon paketimi në çmimin e produktit? Cili është funksioni i paketimit? Deri në çfarë mase vendosni për blerjen e një produkti sipas paketimit të tij?*
4. Pastaj nxënësit punojnë në grupet fillestare. Detyra e tyre është të shpikin dhe vizatojnë një paketim minimal por tërheqës për një produkt të zgjedhur prej tyre. Pas përfundimit të punës individuale, nxënësit paraqesin rezultatet e tyre.
5. Ne do t'ua shpërndajmë FLETËN e PUNËS nxënësve dhe do t'u kërkojmë atyre t'u përgjigjen pyetjeve të cekura.
6. Më poshtë është një shfaqje e filmit, i cili shfaq vitin e jetës së Inge dhe Jørn. Personazhet kryesore të filmit vendosën të ndryshojnë jetën e tyre dhe të jetojnë në harmoni me natyrën.

REFLEKTIMI:

Reflektimi bëhet pas shfaqjes në formën e një diskutimi. I pyesim: *Si e ndryshuan jetën e tyre Inge dhe Jørn? Si ndikuan ata në botën përreth tyre? Mund ta imagjinoni të jetoni si ata? Çfarë shihni si pozitive dhe çarë negative në mënyrën e jetesës së tyre?*

Përgjigjuni pyetjeve në vazhdim:

Cilat do të ishin përparësitë dhe mangësitë e shitjes së produkteve në paketim minimal për klientët, shpërndarësit dhe shitësit me pakicë?

A do të kishte ndonjë ndikim në mjedis ndryshimi i paketimit të produkteve? Nëse po, cilat do të ishin përfitimet?

A do të kishte ndikim ndryshimi i paketimit të produkteve në çmimin e tyre? Nëse po, si?

Si mund të përdoret ky stil i shitjes në tregtimin e produkteve individuale?

Përgjigjuni pyetjeve në vazhdim:

Cilat do të ishin përparësitë dhe mangësitë e shitjes së produkteve në paketim minimal për klientët, shpërndarësit dhe shitësit me pakicë?

A do të kishte ndonjë ndikim në mjedis ndryshimi i paketimit të produkteve? Nëse po, cilat do të ishin përfitimet?

A do të kishte ndikim ndryshimi i paketimit të produkteve në çmimin e tyre? Nëse po, si?

Si mund të përdoret ky stil i shitjes në tregtimin e produkteve individuale?

1. Kush janë Inge dhe Jørn, aktorët kryesorë dhe gjithashtu krijuesit e filmit? Sa kohë kanë që njihen?

Inge (25) dhe Jørn (22) u takuan në shkollë një vit para se të fillonin aventurën e shfaqur në film. Të dy diplomuan në Kolegjin e Artit dhe Filmit Nordland në Lofoten në Norvegjinë veriore. Inge filloi xhirimet kur ishte katërmëdhjetë vjeçar, kur bëri filma për skejtbord me miqtë e tij. Ata u bashkuan nga dashuria e tyre për sërfin dhe snoubord.

2. Cili ishte motivi kryesor i ekspeditës së tyre - aventura, një test sesi ata do të dalin jashtë civilizimit, ose një përpjekje për të "bërë një gjë të mirë" për natyrën?

Inge dhe Jørn donin të përjetonin se si është të jetosh në harmoni me natyrën. Për të bërë një jetë të thjeshtë pa internet dhe kompjuterë, për të pasur vetëm nevojat themelore, për të marrë dru zjarri ose për të transportuar ujë nga lumi. **Pastrimi i plazhit ishte diçka që erdhi më vonë. Ata donin të shpaguein vendin që u dha hapësirë për të jetuar.**

3. Si funksionuan "blerjet" e Inge dhe Jørn - a ka një rregull në Norvegji që ushqimi i skaduar është falas?

Disa dyqane norvegjeze garantojnë se nuk kanë mallra të skaduara. Nëse gjeni produkte të tilla, ata do t'i japin falas. Inge dhe Jørn gjetën gjithçka që u nevojitej. Ata gjithashtu morën ushqim nga kontejnerët (të ashtuquajturit kontejnerë të veçantë të mbeturinave) dhe morën bukë nga furra në fund të ditës, e cila nuk ishte shitur, falas.

4. A është e mundur të blini në këtë mënyrë edhe në Kosovë?

Dyqanet në Kosovë nuk shesin produkte të skaduara, as nuk i ofrojnë ato falas. Ato zakonisht kujdesen që të mos ketë produkte të skaduara në dyqanet e tyre. Kur afati i skadimit të një produkti është afër, shumica e tregjeve ulin rregullisht çmimet e tyre. Sidoqoftë, mund të merrni ushqim falas nga furrat e bukës nëse nuk është i freskët, ose me një çmim më të lirë varësisht nga furra dhe produktet që merrni. Kosova nuk ka kontejnerë të veçantë të mbeturinave si në disa vende të tjera; shumica prej nesh nuk janë ende në dijeni të këtij termi!

5. Çfarë ndodh me ushqimin e skaduar?

Sipas ligjit për ushqimin në Kosovë, nëse subjekti afarist i ushqimeve e di ose dyshon arsyeshëm se ushqimi që ka importuar, prodhuar, përpunuar, vendosur në treg, nuk i plotëson kushtet e ushqimit të sigurt (përfshirë ushqimin e skaduar), duhet të fillojë menjëherë tërheqjen e ushqimit nga tregu. (Referencat: "Ligji Nr. 03/L-016 për Ushqimin." Mars 2009 Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Dokumenti. Maj 2021. <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2626>)

6. Sa ushqim hidhet çdo vit?

Sipas Organizatës për Ushqimit dhe Bujqësi të Kombeve të Bashkuara, rreth një e treta e prodhimit të drejtpërdrejtë të ushqimit në botë në vit - 1.3 miliardë ton - qohet poshtë. Ne bëjmë dallimin ndërmjet:

Humbjeve të ushqimit - këto janë humbje që ndodhin në fillim të zinxhirit agroushqimor, kryesisht gjatë mbjelljes, kultivimit, vjeljes, trajtimit, magazinimit dhe përpunimit të parë bujqësor.

Shpërdorimi i ushqimit - përfaqëson ushqimin e pa konsumuar, të hedhur në fazën e përpunimit industrial, shpërndarjes dhe konsumit përfundimtar.

Çdo banor i Evropës konsumon rreth 840 kilogramë ushqim në vit. Nga ky vëllim, saktësisht 200 kilogramë humbasin para se të arrijnë në tryezën e konsumatorit - ata mbeten në fusha, hidhen në fabrika të përpunimit ose supermarkete. Ne blejmë 95 kilogramë të tjerë në vit, në mënyrë që të hidhen në kafene, restorante, mensa shkollore, spitale dhe familje. Prandaj, në Evropë, më shumë se një e treta e ushqimit hidhet. Popullsia e Evropës dhe Amerikës së Veriut prodhon 95-115 kilogramë mbeturina ushqimore në vit.

7. A është e mundur të luftosh çuarjen dëm të ushqimit?

Po, megjithatë do të duhet pak kohë që njerëzit të kuptojnë ushqimin e papërdorur, dhe gjithashtu të ndryshojnë mënyrën e tyre të parit, gjirit dhe përgatitjes së ushqimit.

Në Kosovë, në lidhje me ushqimin e çuar dëm po ndërmerren disa iniciativa nga OJQ-të vendore dhe ndërkombëtare, bizneset, qytetarët, etj., duke rritur ndërgjegjësimin për këtë temë, mbledhur/blerë/përgatitur ushqim për ata në nevojë. Ata gjithashtu bashkëpunojnë me disa kafe/restorante lokale në zonë, në mënyrë që ushqimi i mbetur jo thjeshtë të hidhet, por ta dhurojnë atë për komunitetin. Disa nga dyqanet dhe furrat e bukës gjithashtu ofrojnë ushqim me gjysmën e çmimit nëse ushqimi nuk është i freskët ose është afër datës së skadimit. Disa furra buke gjithashtu ofrojnë ushqim falas nëse nuk është i freskët.

8. Sa mbeturina derdhen në oqeanë çdo vit dhe çfarë lloj mbeturinash përfshihen më shpesh?

Thuhet se aktivitetet antropogjene në tokë janë përgjegjëse për rreth tre të katërtat e ndotjes së oqeanëve. Për shembull, afërsisht 430 miliardë tonë mbeturina derdhen në Detin Mesdhe çdo vit.

Oqeanet janë më shpesh të ndotura:

Nga lëndët ushqyese nga ujërat e zeza, bujqësia dhe atmosfera ose nga djegia e lëndëve djegëse fosile (azot, fosfor) - kjo rezulton në eutrofikimin e ujit të detit, i cili më pas shkakton "zona të vdekura" në fundin e detit, pra vende deri në 70.000 metra në madhësi katrore. Organizmat që nuk lëvizin shumë dhe hyjnë në këtë zonë, në këtë mënyrë rrezikojnë vdekjen nga mbytja ose mungesa e dritës. Një pasojë tjetër e sasisë së tepërt të lëndëve ushqyese në det janë, për shembull, të ashtuquajturat baticat e kuqe, të shkaktuara nga akumulimi i armaturës në ujin e detit. Disa nga këto specie mund të jenë toksike dhe, si rezultat i zinxhirit ushqimor, të shkaktojnë probleme të mëdha shëndetësore (nga shqetësimi i stomakut deri te dështimi i zemrës) te njerëzit që shijojnë ushqimet e detit.

Grimcat e dheut - erozioni i tokës nga minierat, llumi, pylltaria dhe bujqësia. Grimcat e dheut ngurtësojnë ujin, parandalojnë fotosintezën e thellë, mbytin peshqit dhe janë bartës të substancave toksike dhe lëndëve ushqyese.

Toksina – PCB-të, DDT, metale të rënda. Burimet e tyre janë herbicidet, pesticidet, rrjedhjet nga deponitë, mbeturinat nga fabrikat kimike dhe farmaceutike. Rezultati i tyre përfundimtar është ndotja e ushqimit, kështu që ato mund të grumbullohen në yndyra ose në zinxhirin ushqimor dhe më pas të kenë një efekt afatgjatë.

Nafta - rreth gjysma e saj vjen në det nga makinat, industria ose makineritë në tokë, një e treta nga funksionimi normal i cisternave dhe rreth 13 përqind nga aksidentet e cisternave. Krijesat e detit preken, nga më të vegjlit tek më të mëdhenjtë. Zogjtë janë ndoshta më të ndjeshmit, për shembull në vitin 1989, aksidenti i cisternës Exxon Valdez në brigjet e Alaskës mbyti rreth 30.000 zogj deti si rezultat i ndotjes me naftë nga bregdeti.

Nafta dhe produktet e saj janë ndotësit kryesorë në oqeanë. Sasia e naftës që hyn në oqeanet botërore në vit për shkak të aksidenteve të cisternave, platformave të shpimit ose shpëlarjes së rezervuarëve të cisternave në det vlerësohet në rreth 10 milion ton. Kjo rezulton në një rritje të avullimit, rritje të temperaturës së ujit në oqeanë, pakësimin e bimëve të gjelbra që prodhojnë oksigjen dhe në të njëjtën kohë thithin CO₂ atmosferik. Në të njëjtën kohë, ndotja mund të ndikojë në shtresën e ujit deri në një thellësi prej 200 metrash dhe nafta transmetohet nga rrymat e detit madje edhe në distanca të gjata.

Mbeturinat njerëzore - veçanërisht plastika. Është vlerësuar se sasia e mbeturinave njerëzore në dete dhe në bregdet është rritur për 80 përqind gjatë 10 viteve të fundit. Plastika përfaqëson një nga mbeturinat më të këqija njerëzore për ekosistemin detar. Raportohet se deri në një milion zogj dhe rreth 100,000 kafshë detare do të vdesin si rezultat i bllokimit ose ngrënies. **Ndotja radioaktive** - për shkak të deponimit të mbetjeve radioaktive në oqeanë. Mbetjet radioaktive ndahen në disa nivele sipas shkallës së radioaktivitetit (niveli shumë i ulët, niveli i ulët, niveli mesatar dhe niveli i lartë përfaqësojnë 95 përqind të radioaktivitetit të përgjithshëm të gjitha mbeturinave bërthamore). Aktualisht është një nga depot më të mëdha detare për mbetjet bërthamore të nivelit të ulët në brigjet e Francës dhe në veri të Anglisë.

Ndotje të tjera - d.m.th specie të huaja, mikroorganizma patogjenë, ndotje nga nxehtësia dhe zhurma.

9. Cilat aktivitete mjedisore mund të ndërmerren? A ka diçka në të cilën dikush mund të përjetojë aventura të ngjashme si Inge dhe Jørn?

Në Kosovë, mund të angazhohemi në aktivitete të ndryshme për të mbrojtur natyrën, kryesisht përmes OJQ-ve. Aktivitetet më të zakonshme ndihmojnë në pastrimin e një zone të caktuar ose mbjelljen e bimëve/fidanëve të reja. Ne po fillojmë ngadalë edhe në permakulturë, e cila ndihmon në mirëmbajtjen e tokës dhe prodhimin e më shumë perimeve/frutave organike. Ka disa vende ku ne mund të ndërmarrim veprime/aktivitete të tilla si Inge dhe Jørn dhe për fat të keq disa nga vendet janë turistike si Ujëvarat e Mirushës, Malet e Rugovës, resorti për skijim në Brezovicë dhe disa lumenj të vegjël.

10. A ka mbetur ndonjë vende në Evropë ku dikush mund të përjetojë jetë të pavarur nga civilizimi?

Ka vende të bukura ku mund të gjesh vetminë jashtë qytetërimit; kryesisht në male ose kreshta malesh.

Në Kosovë mund të gjeni vende të tilla në malet e Rugovës (pjesa e Bjeshkëve të Nemuna), e cila mbulon 13 fshatra dhe lumin Lumbardhi, 2 liqene të "Liqenati i Kuqishtes"; Fshati Reka e Allages ka edhe dy ujëvara, dhe sigurisht një florë dhe faunë të larmishme. Më tej, Malet e Sharrit: ku mund të gjejmë rrëqebullin ballkanik dhe një mori lulesh autoktone. Në Brezovicë, mund të bëni shëtitje, çiklizëm dhe ekskursione; gjatë dimrit mund të ecni me këpucë për borë dhe skijoni.

Referencat: Hunt, Phoebe. "Outrageous Escapism: Parku Kombëtar Malet e Sharrit, Kosovë." SUITCASE (2021). Ueb Maj 2021. <https://suitcasemag.com/articles/sharr-mountains-national-park-kosovo>

Çfarë ju bën të klikoni / Martijn Kieft / Holandë / 2016 /47 min.

Ngjyra e shkronjave, forma e ikonës dhe moti jashtë. E gjithë kjo ndikon në vendimin tim në internet se ku do të klikoj më tej. Dhe kompanitë, uebfaqet e të cilëve vizitojmë, e dinë mirë këtë. Ne e përdorim internetin çdo ditë për argëtim, komunikim me miqtë, blerje dhe si burim informacioni për vendimin tonë në zgjedhjet e ardhshme. Çdo klikim që bëjmë është nën vëzhgimin e korporatave të tilla si Google ose Facebook. Nga sjellja jonë në hapësirën digjitale, hegjemonët e internetit po përpiqen të parashikojnë se cili do të jetë hapi ynë i ardhshëm, dhe kështu të përmirësojnë shërbimet e tyre. Por jo vetëm kaq. Ekspertët në fushën e psikologjisë së biznesit pajtohen se qëllimi i shumicës së kompanive që kontrollojnë internetin është të maksimizojnë fitimet e tyre duke ndikuar në mënyrë koshiente në vendimet tona dhe duke fituar vëmendjen tonë për aq kohë sa të jetë e mundur. Pyetja vendimtare që bën filmi “Pse dhe si klikojmë” është se si t’i mbani gjigantët e internetit të përgjegjshëm dhe ta ktheni teknologjinë në një gjendje ku ajo u shërben kryesisht përdoruesve të saj.

Objektivat e mësimi

- Kuptoni që mbledhja e të dhënave mund të përdoret për të synuar në mënyrë efektive reklamat;
- Jini të vetëdijshëm për rreziqet e publikimit të dhënave personale në internet;
- Dini si të mbronin informacionin tuaj personal.

GJURMËT TONA DIGJITALE

SHËNIM:

Studentët do të mësojnë për ndjeshmërinë e të dhënave private që ndahen në internet. Ata do të mësojnë se të dhënat e mbledhura rreth tyre përdoren nga kompanitë për reklama të synuara dhe për të sjellë fitim. Në pjesën e parë të aktivitetit, studentët do të reflektojnë se cilat të dhëna personale mund të gjenden në internet. Në pjesën e dytë të aktivitetit, pas shikimit të dokumentarit, studentët do të mësojnë se ofruesit e uebit shpesh dinë më shumë për përdoruesit sesa vetë përdoruesit. Në pjesën e fundit, nxënësit do të mendojnë se si t'i mbrojnë të dhënat e tyre.

GRUPMOSHA E REKOMANDUAR: 13+

OBJEKTIVAT:

Nxënësit:

- kuptojnë se cilat nga të dhënat e tyre personale janë të qasshme në internet;
- e di se cilat të dhëna mbledhen dhe përdoren për reklama të synuara nga ofruesit e uebit;
- mësojnë se si të mbrojnë të dhënat e tyre personale.

KOHËZGJATJA: 90 minuta (përfshirë përgatitjen e shfaqjes së filmit)

MJETET:

- FLETA E PUNËS 1 për secilin nxënë
- FLETA E PUNËS 2 për çifte
- MATERIALI 1 për shfaqje, MATERIALI 2 për edukatorin
- Lapsa
- Projektori

PROCEDURA:

1. Seanca fillon me një diskutim të vogël i cili mund të hapet me pyetje: A keni provuar ndonjëherë të kërkonit informacione në dispozicion për veten tuaj? A e keni kërkuar në Google emrin tuaj? Çfarë keni gjetur? Cilat informacione për veten tuaj vendosni në Facebook (ose rrjete të tjera sociale)?
2. Shënim: mund t'i kërkonit nxënësve të bëhen detektivë (në çifte) dhe të kërkojnë në telefonat e mençur të tyre se cilat informacione mund të gjenden për njëri-tjetrin.
3. Pas prezantimit, jepjani LETËN E PUNËS 1 secilit person. Kërkojini nxënësve të shënojnë të gjithë informacionin që ata mendojnë se është i qasshëm për ta në internet (ose informacionin që ata publikuan ose dikush tjetër publikoi). Në këtë hap, puna në Fletën e Punës 1 nuk komentohet, ne do t'i kthehemi asaj më vonë.
4. Vazhdoni me shfaqjen e filmit. Në rast të mungesës së kohës, vetëm këto pjesë: 6: 25-21: 10 dhe 31: 05-40: 40 (24 minuta në total).
5. Pas shfaqjes së filmit, vazhdoni me reflektimin e emocioneve me metodën Një fjalë dhe/ose I.N.S.E.R.T.
6. Në hapat e ardhshëm, nxënësit ndahen në çifte me Fletën e Punës 2 që shpjegon shkurt se cilat informacione janë pjesë e gjurmës sonë digjitale.

7. Më tej, shfaqni MATERIALIN 1 me informacionin në lidhje me reklamat e synuara në Facebook. Pyesni nxënësit nëse kanë krijuar ndonjëherë reklama në Facebook.
8. Kthehuni në Fletën e Punës 1 dhe kërkoni nga nxënësit që të hijezojnë me një ngjyrë tjetër të dhënat të cilat, pasi kanë parë filmin, ata mendojnë se janë të njohura edhe në internet. Dhe vazhdoni me diskutimin se çfarë hijezuan në fazën e dytë dhe si filmi ndryshon perspektivën e tyre.

REFLEKTIMI:

Reflektimi ndodh në një formë diskutimi. Udhëzoni nxënësit të mendojnë se si të dhënat tona personale mund të keqpërdorën në internet dhe pse është e rëndësishme t'i mbron ato. Ju mund t'i pyesni nxënësit: *Në çfarë kuptimi mendoni se jeta juaj ndikohet nga përmbajtja e personalizuar në rrjetet sociale? Çarë sjell kjo pozitive dhe negative në jetën tuaj? A ka ndonjë mënyrë për të mbrojtur veten nga pjesët negative? Si mund t'i mbrojmë të dhënat tona personale?* Prezantuesi mund të mbledhë pikë nga diskutimi në një dërrasë të zezë ose tabelë dhe të shtojë idetë që mungojnë nga MATERIALI 2.

FLETA E PUNËS 1

Rrethoni të gjithë informacionin për ju që është i gjurmueshëm në internet (në rrjetet sociale dhe uebfaqe të tjera). Merrni parasysh informacionin që dikush tjetër ka vënë në internet për ju.

1. Emri i plotë	16. Kush nuk më pëlqen
2. Data e lindjes	17. Cilat janë pikëpamjet e mia politike
3. Sa vjeçar jam	18. Cilat janë pikëpamjet e mia fetare
4. Cilat gjuhë flas	19. Si dukem (fotografia ime)
5. Ku jetoj	20. Si duket familja ime
6. Emrat e anëtarëve të familjes	21. Ku kam qenë gjatë pushimeve
7. Numri i telefonit celular	22. Kur jam në pushime
8. E-maili	23. Cilat uebfaqe më kanë pëlqyer
9. Ku shkoj në shkollë	24. Në cilat grupe bëj pjesë
10. Interesat/hobi im	25. Në cilën ngjarje kam marrë pjesë
11. Ku dhe kur e kaloj kohën time	26. Nëse jam i lumtur
12. Në çfarë kohe zgjohem	27. Nëse jam introvert apo ekstrovert
13. Kur shkoj të fle	28. Nëse jam në lidhje
14. Kë takoj	29. Çfarë ushqimi më pëlqen
15. Kush më pëlqen	30. Çfarë muzike më pëlqen

FLETA E PUNËS 2

Lexoni tekstin më poshtë dhe rrethoni kategoritë e informacionit që mendoni se janë përdorur për shënjestrim efektiv të reklamave në internet.

Gjurma jonë digjitale përbëhet nga informacionet që mund të ndahen në tri kategori:

Publike - Çdokush në internet mund ta kërkojë këtë informacion përmes një shfletuesi në internet.

Gjysmë-publike - Vetëm një gamë e caktuar njerëzish (por shpesh një gamë shumë e gjerë) kanë qasje në këtë informacion. Këto janë profile dhe postime në mediat sociale, historia e bisedave dhe mesazheve, të dhëna zyrtare. Këto të dhëna mund të dalin në domenin publik.

Jopublike - Informacioni që ne lëmë pasivisht pas. Adresat e IP, termat e kërkimit në internet, reklammat ku kemi klikuar, cookies, ofruesit, koha dhe vendndodhja e lidhjes.

MATERIALI 1

Mësoni se si Facebook menaxhon reklamat:

Help Centre

[Using Facebook](#)
[Managing your account](#)
[Privacy and safety](#)
[Policies and reporting](#)

English (UK)

Managing your account

- Login and password
- Your Profile and Settings
- Names on Facebook
- Notifications
- Ad Preferences
 - How Ads Work on Facebook**
 - Control the Ads You See
 - Your info and Facebook ads
- Accessing and downloading your information
- Deactivating or deleting your account

How Ads Work on Facebook

Making ads better and giving you more control on Facebook

When we ask people about our ads, one of the top things they tell us is that they want to see ads that relate to things they care about. We learn about this primarily from your activity on Facebook, such as Pages or posts that you like and posts or comments you make. We also learn about your interests from some of the websites and apps you use. We call this online interest-based advertising, and many companies do this.

How does this work?

Let's say that you're thinking about buying a new TV, and you start researching TVs on the web and in mobile apps. Based on this activity, we may show you ads for deals on a TV to help you get the best price or other brands to consider. And because we think you're interested in electronics, we may show you ads for other electronics in the future, such as speakers or a game console to go with your new TV.

Facebook adheres to the framework established by the Digital Advertising Alliance, European Interactive Digital Advertising Alliance and Digital Advertising Alliance of Canada, a coalition of organisations that develops privacy standards for online advertising, so if you don't want us to use the websites and apps that you use to show you more relevant ads, we won't. If you don't want Facebook to use information based on your activity on websites or apps off Facebook for the purpose of showing you ads, you can opt out in your [settings](#). Learn more about [how ads on Facebook are shown to you based on data about your activity from partners](#). You can also opt out from all participating companies through the [Digital Advertising Alliance](#) in the US, the [Digital Advertising Alliance of Canada](#) in Canada or the [European Interactive Digital Advertising Alliance](#) in Europe, or opt out using your mobile device settings.

How do I manage the ads I see?

People also tell us they want more control over the ads they see. That's why we have ad preferences, a tool accessible from every ad on Facebook that explains why you're seeing a specific ad and lets you add and remove preferences that we use to show you ads. So if you're not interested in electronics, you can remove electronics from your ad preferences.

View and adjust your ad preferences [here](#).

To learn more, visit [About Facebook ads](#) or read our [cookies policy](#).

Was this helpful?

☐ Yes
 ☐ No

[View full article](#)

How does Facebook decide which ads to show me?

Managing your account

- Login and password
- Your Profile and Settings
- Names on Facebook
- Notifications
- Ad Preferences
 - How Ads Work on Facebook
 - Control the Ads You See
 - Your info and Facebook ads
- Accessing and downloading your information
- Deactivating or deleting your account

To see why we're showing you an ad:

- Click **...** in the top right corner of the ad.
- Click **Why am I seeing this ad?**. You'll see different reasons for why you're seeing the ad (example: you visited the advertiser's website).
- If available, click **>** next to the reason why you're seeing an ad to view more information.

How we decide which ads to show you:

We want the ads you see on Facebook to be as interesting and useful to you as possible. These are examples of things we use to decide which ads to show you:

- Your activity on Facebook (such as liking a Page or clicking on ads you see).
- Other information about you from your Facebook account (example: your age, your gender, your location, the devices you use to access Facebook).
- Information advertisers, their partners, and our marketing partners share with us that they already have, like your email address.
- If you agree, your activity on websites and apps off of Facebook. Learn more about how to [turn this off](#) in your [ad settings](#).

Keep in mind:

- We don't share information that personally identifies you (information such as your name or email address that by itself can be used to contact you or identifies who you are) unless you give us permission. To learn more about the information Facebook receives and how we use it, visit our [Data Policy](#) and [Cookies Policy](#).
- We use information you provide us, actions you've taken on our platforms and actions you've taken on other websites, apps or in stores that those third-party companies have shared, except for any personal information with special protections that you have added to your profile. Some examples of personal information with special protections include whether you're interested in men or women, your religious views or your political views. These constitute special categories of personal data in the EU and Facebook does not use such data to select and personalise the ads that you see.

Learn more about [how ads work](#) on Facebook.

To adjust what ads you see:

If you're seeing ads that aren't interesting to you, you can:

- Adjust your ad preferences.** Visit your [ad preferences](#) page, where you can manage things like your interests and your profile information to get a more personalized experience. Learn more [about your ad preferences](#).
- Update your Ads based on data from partners setting.** If you don't want Facebook to use information based on your activity on websites or apps off Facebook for the purpose of showing you ads, you can [adjust your settings](#).
- Hide ads from an advertiser.** If you're seeing an advertiser that isn't interesting to you, you can [hide an ad or hide an advertiser](#).

Was this helpful?

Yes

No

View full article

Does Facebook receive cookie information when I visit a site with the Like button or another social plugin?

How does Facebook work with data providers?

Informacioni i disponueshëm për përdoruesit e Facebook në Qendrën e Ndihmës për llogarinë e tyre.

MATERIALI 2

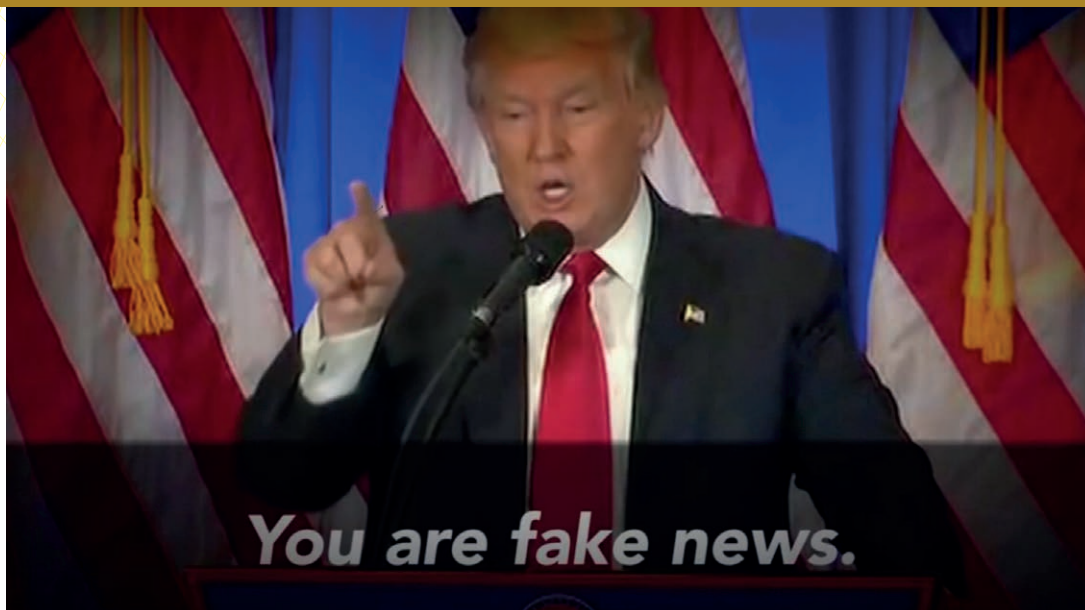
Si mund ta mbrojmë privatësinë tonë në internet dhe të minimizojmë gjurmën tonë digjitale?

- 1) Mendoni për atë që publikoni në internet dhe përpiquni të shihni atë që të tjerët publikojnë për ju - nëse ata ndajnë diçka për ju që nuk ju pëlqen, kërkoni nga ta që ta heqin atë. (Si mjet i fundit, mund të ushtroni të Drejtën për t'u Harruar).
- 2) Vendosni me kujdes politikat e privatësisë për shërbimet në internet. Imagjinoni se kush mund të ketë qasje në informacionin që publikoni dhe çfarë ndikimi mund të kenë. Përmbajtja që i dërgoni dikujt duke besuar se është private mund të bëhet shumë lehtë publike. Mjafton që pala tjetër ta bëjë një print screen, ta përcjellë mesazhin ose foton dhe ju nuk keni më kontroll mbi shpërndarjen e të dhënave të ndjeshme. Të dhënat gjithashtu mund të bëhen publike për shkak të problemit të sigurisë me shërbimin në internet në fjalë, sulmit nga hakerët ose vjedhjes së identiteti.
- 3) Përdorni fjalëkalime të sigurt, shmangni të keni të njëjtin kudo.
- 4) Përdorni një mënyrë të shfletuesit anonimi për të kufizuar personalizimin e përmbajtjes, ose të paktën kufizoni përdorimin e cookies dhe informacioneve të tjera që shfletuesi juaj mbledh për ju. Gjithashtu fshini historinë tuaj të kërkimit.
- 5) Çaktivizoni qasjen e shërbimeve të uebit në vendndodhjen tuaj.

NJË DETOKS DIGJITAL TETË DITOR:

<https://datadetox.myshadow.org>

Filloni detoksin dhe zbuloni se ku po lini gjurmë në hapësirën digjitale, çfarë po ndodh me të dhënat tuaja ose kush po i mbledh dhe për çfarë.

Asgjë pos Gënjeshtra - Luftimi i Lajmeve të Rreme / Tim White / Britani e Madhe / 2017 / 26 min.

Kohët e fundit, shumë gënjeshtra, gjysmë të vërteta dhe teori konspirative janë shfaqur, veçanërisht në rrjetet sociale. I ashtuquajti lajm i rremë luajti një rol edhe në zgjedhjet presidenciale në SHBA. Sidoqoftë, përhapja e gënjeshtrave nuk është vetëm një fenomen i shekullit 21. Dokumentari i ri "Asgjë pos Gënjeshtra" kujton ekzistencën e raporteve të trilluara mbi shembuj të ndryshëm, siç janë nga Lufta e Dytë Botërore. Krijuesit e saj nga organizata "Stop Fake" u tregojnë shikuesve se sa lajme të rreme po përhapen dhe po kërcënojnë shoqërinë tonë. Në të njëjtën kohë, ata hartojnë mënyra për të mbrojtur veten kundër kësaj propagande - për shembull, Eliot Higgins dhe kolegët e tij në Bellingcat përdorin fotografi nga mediat sociale për të treguar se çfarë vërtet po ndodh në Ukrainë dhe Siri. Autorët e filmit po përpiqen të gjejnë një përgjigje në pyetjen se çfarë mund të bëjnë njerëzit, organizatat dhe qeveritë kundër përhapjes së lajmeve të rreme.

Objektivat e mësimit

- tregon origjinën dhe përhapjen e mesazheve të rreme në shembuj konkretë;
- mëson se si të verifikoni informacionin në internet;
- forcon të menduarit kritik kur vlerësoni përmbajtjen e mediave.

E VËRTETË APO E RREME?

SHËNIM

Qëllimi i aktivitetit është të përforcojë aftësinë e nxënësve për të bërë dallimin ndërmjet lajmeve të vërteta dhe atyre të rreme. Nxënësit do të praktikojnë krijimin, si dhe vlerësimin kritik të lajmeve. Së pari, ata do të shkruajnë lajme të vërteta dhe të rreme. Pastaj do t'i lexojnë ato dhe do të justifikojnë se cilat janë të vërteta dhe cilat janë të rreme. Gjatë aktivitetit, nxënësit do të mësojnë të verifikojnë informacionin që gjendet në një mesazh të caktuar mediatik dhe të vlerësojnë besueshmërinë e tij.

GRUPMOSHA E REKOMANDUAR: 13+

OBJEKTIVAT:

Nxënësit:

- mësojnë rreth fenomenit të "lajmeve të rreme";
- mësojnë se si të verifikoni informacionin në internet;
- fitojnë aftësi për vlerësimin kritik të besueshmërisë së mesazheve mediatike.

KOHËZGJATJA: 70 minuta (përfshirë përgatitjen e shfaqjes së filmit)

MJETET:

- FLETA për mësimdhënësit
- Stilolapsa, gërshërë
- Tabelë ose dërrasa e zezë

PROCEDURA:

1. Do ta fillojmë aktivitetin me një diskutim të ideve mbi temën e lajmeve të rreme. I inkurajojmë nxënësit të përmendin disa shembuj specifikë të lajmeve të rreme.

2. Diskutimi i ideve mund të pasohet nga një shfaqje e filmit.

Shënim: Shfaqja mund të anashkalohet; aktiviteti gjithashtu mund të funksionojë më vete.

3. Pas shfaqjes, ju mund të bëni reflektimin e emocioneve me një fjalë, I.N.S.E.R.T. ose mund të anashkalohet në varësi të nivelit të emocioneve brenda grupit.

4. Diskutoni me nxënësit se si duhet të jetë një lajm i rremë që njerëzit ta besojnë atë. Shkruani në tabelë ose në një dërrasë të zezë përgjigjet e tyre.

5. Ndajini nxënësit në çifte dhe jepjani (ose lërini të vizatojnë) shkronjat "P" dhe "F" nga fleta për mësimdhënësit. Çiftet nuk ua tregojnë kartën me letrën e tyre të tjerëve. Nxënësit me shkronjën "P" do të shkruajnë një raport të vërtetë. Studentët me shkronjën "F" një raport të rremë, i cili duhet të shkruhet në atë mënyrë që të duket i besueshëm. Rekomandohet që e gjithë klasa të shkruajë për një temë të rënë dakord - për shembull, shkolla, qyteti i tyre, politika e brendshme, etj. - dhe të caktojnë një gjatësi maksimale prej 5 fjalish.

Shënim: Nëse keni një numër të madh nxënësish në klasën tuaj, rekomandojmë formimin e grupeve prej tre vetash në mënyrë që të mos krijohen shumë mesazhe dhe të kemi kohë t'i shqyrtojmë të gjitha së bashku.

6. Nxënësit shkëmbejnë mesazhet që kanë krijuar. Për shembull, duke i dërguar ato në grupin tjetër në të djathtë.
7. Çiftet lexojnë mesazhin që kanë nxjerrë. Detyra e tyre është të vendosin dhe justifikojnë nëse mesazhi është i vërtetë apo i rremë. Nëse kanë nevojë, mund të kërkojnë informacione në internet.
8. Secili çift do të paraqesë mesazhin që ka analizuar para shokëve të klasës dhe do të arsyetojë pse mendojnë se është i vërtetë, apo i rremë. Si përgjigje, çifti i autorëve do t'u tregojë të tjerëve nëse

ishin gabim apo kishin të drejtë. Mësimdhënësi shkruan në tabelë sa çifte kanë përcaktuar saktë besueshmërinë e mesazheve.

REFLEKTIMI

Reflektimi merr formën e diskutimit. Statistikat e shënuara në tabelë mund të shërbejnë si pikënisje - *A i ka besuar ndonjë çift në klasë lajmit të rremë dhe e kanë quajtur atë të vërtetë? Sa prej jush u mashtruat? Çfarë keni përdorur për të përcaktuar nëse raporti ishte i vërtetë apo i rremë? A ishte e lehtë apo e vështirë për ju? A keni besuar në ndonjë lajm të rremë në të kaluarën? Si mund të verifikojmë informacionin në lajme dhe të zvogëlojmë rrezikun e mashtrimit nga lajmet e rreme?*

SHËNIM

Ky aktivitet është i përgjithshëm - mund të përdoret më vete, i përfshirë pas filmit ose para shfaqjes. Filmi është mjaft sfidues, disa shembuj të lajmeve të rreme lidhen me konfliktin ruso-ukrainas. Prandaj rekomandohet për klasat që kanë të paktën njohuri themelore për këtë çështje.

Preni kartat më poshtë. Ndani nga një shkronjë në mënyrë rastësore në çifte për të formuar një mesazh. Nxënësit nuk do t'u tregojnë të tjerëve se çfarë shkronje kanë. Ata që marrin "T" do të shkruajnë mesazhe të vërteta, ata që marrin "F" do të shkruajnë mesazhe të rreme.

T	T	T	T	T
T	T	T	T	T
T	T	T	T	T
F	F	F	F	F
F	F	F	F	F
F	F	F	F	F

1. Çfarë janë lajmet e rreme?

Lajmet e rreme krijohen me qëllim si lajme të rreme që publikohen si të vërteta. Ato mund të jenë të fabrikua plotësisht ose të bazuara në fakte të zgjedhura me qëllim që janë vendosur në një kontekst jo të plotë. Qëllimi i lajmeve të rreme është të ndikojë tek marrësit e këtyre mesazheve në përputhje me qëllimin e autorit - për shembull, të nxisë urrejtjen ndaj një grupi të caktuar ose të përforcojë mbështetjen për një politikan. Këto mesazhe shpesh tërheqin lexuesit dhe shikuesit me tituj sensacionalë, duke premtuar zbulime tronditëse dhe duke nxitur emocione të forta. Dhe kanë një ndikim tek marrësit! Analiza e Radios Çeke ose analiza e portalit amerikan "BuzzFeed" vërtetuan se lajmet e rreme më të njohura zënë më shumë hapësirë në mediat sociale sesa lajmet tradicionale.

Lajmet e rreme gjithashtu nganjëherë referohen me termin "dezinformim" ose "mashttrim". Termi dezinformim përkon me lajmet e rreme, dhe mashttrimet quhen lajme të rreme zinxhir që përhapen në media sociale, në rrjete ose me email. Mashttrimet shpesh paralajmërojnë për diçka (p.sh., një virus kompjuterik, një pushtim mysliman ose një rrjedhje rrezatimi) dhe nxisin marrësin që ta përhapë këtë paralajmërim.

2. Kush krijon lajme të rreme dhe pse?

Motivimi për krijimin e lajmeve të rreme ndryshon. Disa lajme të rreme krijohen si shaka ose tërheqje. Por zakonisht ekziston dikush që nuk e kupton mesazhin në këtë mënyrë, dhe pastaj reagon ndaj tij sikur të ishte i vërtetë. Lajmet e tjera të rreme për shembull, përpigjen të ndikojnë në situatën politike, duke forcuar ose zvogëluar besimin tek një person i veçantë, një grup njerëzish ose një sistem i tërë.

Autorët e lajmeve të rreme mund të ndjekin interesin e tyre personal (për shembull, për t'u pasuruar financiarisht ose për të hequr qafe një konkurrent), por ata mund të jenë të motivuar ideologjikisht dhe besojnë se ata "po luftojnë për një kauzë të mirë". Në zgjedhjet presidenciale në SHBA në vitin 2016, një grup studentësh maqedonas krijuan më shumë se 100 faqe në internet duke denigruar Hillary Clinton. Ata nuk e bënë atë për politikë. Ata kuptuan se përfitimi nga artikujt tronditës të pavërtetë me të ardhurat nga të ardhurat nga reklamat për pamje është biznes i mirë.

Lajmet e rreme krijohen ose nga individë ose nga grupe të organizuara njerëzish. Ekzistojnë disa dëshmi të punës së antagonizmave pro-rus në internet. Gazetarja hulumtuese Jesikka Aro, për shembull, përshkroi një fermë antagoniste në Shën Petersburg, ku njerëzit paguheshin për të përhapur lajme të rreme me një pagë prej rreth 400 euro në muaj.

3. Ku mund të has në lajme të rreme?

Në shumicën dërrmuese të rasteve, do të hasni në lajme të rreme të internetit. Shpesh shfaqen në të ashtuquajturat faqe lajmesh alternative dhe më pas përhapen duke i shpërndarë në mediat sociale ose me e-mail. Në disa vende ku mediat kontrollohen dhe financohen nga shteti, është e mundur të hasësh lajme të rreme edhe në mediat shtetërore. Për shembull, stacioni televiziv rus "First News" transmetoi një raport që gjoja një dëshmitar okular përshkroi sesi ushtarët ukrainas kryqëzuan një djalë tre vjeçar në Slavyansk. Ky raport, ndonëse u përgënjeshtroi në mënyrë të përsëritur, ka ngjallur një zemërim të madh, dhe disa njerëz e besojnë edhe sot.

Në Kosovë, lajmet e rreme disi përdoren më së shumti për të ndryshuar opinionin e publikut për çështje specifike; kryesisht para zgjedhjeve/politikës, dhe për klikim në mënyrë që të gjenerojnë para.

Referenca: "Lajmet e rreme, kërcënim i demokracisë", DemocracyPlus, 2019

4. Si t'i demaskoni lajmet e rreme?

Lajmet e rreme kanë tendencë të jenë shumë të ngjashme me lajmet klasike. Për t'i zbuluar ato, ne duhet të shkojmë përtej mesazheve të marra nga media dhe të bëjmë pyetje kritike, cili është qëllimi i mesazhit dhe nëse mund t'i besohet atij. Në përcaktimin e besueshmërisë së mesazheve mediatike 5 pyetje kryesore ndihmojnë në reflektimin e krijuesve të mesazhit, përmbajtjen dhe formatin e mesazhit, audiencën e synuar dhe qëllimin e mesazhit. Këto pyetje janë:

KUSH	Kush është autori? Çfarë informacioni për autorin mund të kërkohej? Kush kontrollon krijimin dhe shpërndarjen e mesazhit?
ÇFARË	Çfarë është përmbajtja e mesazhit? Çfarë vlerash dhe opinione janë të pranishme në mesazh? A janë përmendur burimet dhe a është e mundur të verifikohen këto burime? Çfarë informacionesh nuk përfshihen në mesazh?
KUJT	Cila është audienca e synuar? Nga cili kanal kalon mesazhi tek auditori dhe si përhapet ai? Si mund të ndikojë mesazhi në opinionet dhe qëndrimet e auditorit të synuar?
SI	Si tërheq vëmendjen mesazhi? Cilën gjuhë dhe formë audio-vizuale përdor? Çfarë emocione mund të ngjallë mesazhi dhe pse?
PSE	Pse u krijua mesazhi? Kush përfiton nga mesazhi?

5. Si mund të jenë lajmet e rreme të rrezikshme?

Lajmet e rreme mund të manipulojnë njerëzit për të ndryshuar sjelljen e tyre dhe për të marrë vendime që përndryshe nuk do t'i merrnin. Këto vendime, bazuar në informacione të rreme, mund të kenë pasoja serioze. Një shembull do të ishte referendumi i Britanisë për largimin nga Bashkimi Evropian, i cili ishte përcjellë nga shumë gënjeshtër. E ashtuquajtura fushatë Brexit premtoi me zë të lartë se 350 milion funta që Britania po dërgonte një javë në Bashkimin Evropian do të shkonte në sistemin e shëndetësisë kombëtare. Edhe Nigel Farage, i cili udhëhoqi Partinë e Pavarësisë së Mbretërisë së Bashkuar (UKIP) dhe bëri fushatë për të lënë Bashkimin Evropian, pas referendumit pranoi se ky premtim ishte jorealit. Disa nga ata që ishin pro Brexit votuan për shkak të premtimeve të rreme dhe jorealiste populiste. Rezultati i këtij referendumi do të ketë një efekt të thellë në Mbretërinë e Bashkuar.

Një shembull tjetër njihet si "pizzagate": Para zgjedhjeve presidenciale amerikane, doli informacioni se një picëri në Uashington, D.C., që thuhej se kishte lidhje me kandidatin presidenciale Hillary Clinton, po trafikonte fëmijë. Një nga marrësit e mesazhit e besoi këtë, shkoi në vendin e picës me një armë dhe qëllloi disa herë.

Lajmet e rreme kontribuojnë në polarizimin e shoqërisë. Lajmet e rreme shpesh nxisin frikë dhe urrejtje. Njerëzit që i besojnë këto histori dhe i lexojnë rregullisht, priren të jenë të shqetësuar dhe të zemëruar. Kur ata flasin me dikë që nuk i ndan këto ndjenja, kjo e përforcon më tej zhgënjimin e tyre se personi tjetër është naiv dhe i pavetëdijshëm për rrezikun. Ana tjetër shikon njerëzit që besojnë në dezinformata dhe teori konspirative, shpesh me përbuzje. Të dy grupet i marrin informacionet e tyre nga burime të ndryshme, por ata preferojnë burime që priren të mbështesin pikëpamjet e tyre ekzistuese. Nga ana tjetër, informacioni që ata marrin gjithashtu interpretohet në një mënyrë që është në përputhje me ato pikëpamje. Kështu hendeuku ndërmjet dy grupeve po zgjerohet.

Rreziku themelor i lajmeve të rreme është se duke minuar besimin në masmedia, partitë tradicionale politike dhe organizatat e shoqërisë civile kërcënojnë funksionimin e demokracisë liberale.

6. Pse njerëzit iu besojnë lajmeve të rreme?

Bazuar në gjetjet e sociologjisë, psikologjisë, antropologjisë, teorisë së informacionit dhe komunikimit, marketingut, ka disa faktorë që kanë ndikim. Gjithashtu edhe perceptimi njerëzor. Prandaj pikat e mëposhtme janë një thjeshtim i konsiderueshëm:

Shkurtesa mentale - Njerëzit priren të pranojnë çdo lajm si të vërtetë sepse është më e lehtë sesa të mendojnë në mënyrë kritike për secilin. Truri ynë nuk ka aftësinë për të vlerësuar në mënyrë kritike çdo pjesë të informacionit.

Përshtypja e parë - Informacioni që mbajmë mend më shumë është ai që kemi marrë së pari. Pas kësaj, ne nuk jemi shumë të gatshëm të ndryshojmë mendje.

Shpejtësia emocionale - "Një reagim emocional merr vetëm 0.13 sekonda nga stimuli, ndërsa përgjigja racionale" e parë "0.4 sekonda - kështu që gjithçka është vetëm racionalizim i përgjigjes emocionale," thotë Miroslav Švec, një ekspert në neuromarketing.

Paragjykimi i konfirmimit - Njerëzit kanë tendencë të preferojnë informacionin dhe interpretimet që mbështesin opinionin e tyre, dhe anasjelltas i injorojnë ose nënvlerësojnë atë që e kundërshton atë.

E vërteta është "në mes" - Ekziston një thënie "Ka pak të vërtetë në secilin mesazh". Por secili prej nesh me siguri mund të imagjinojë situata ku asgjë nuk është e vërtetë.

Te gjithë gënjejnë - Shumë njerëz veprojnë brenda kufijve të pafuqisë së mësuar dhe miratojnë me lehtësi teori që mbrojnë pasivitetin e tyre dhe përforcojnë rolet e tyre si viktimë të pafuqishme. Këtu përshtatet retorika e platformave të dezinformimit që mediat kryesore fshehin lajme të rëndësishme.

Realiteti është shumë i mërzitshëm - "Njerëzit kanë nevojë të besojnë se ngjarjet të rëndësishme gjithashtu kanë shkaqe të rëndësishme. Kjo është arsyeja pse shpjegimet e zakonshme zyrtare nuk janë të mjaftueshme," shkroi psikologu Patrick Leman në faqen e internetit të BBC, i cili ka hulumtuar besimin e njerëzve në teoritë e komplotit.

Magjia e frutit të ndaluar - Thyerja e ndalimeve ka qenë gjithmonë një tundim. Për shkak se sot pothuajse asgjë nuk është tabu, njerëzit ndjejnë nevojën për të kaluar kufijtë e përcaktuar të besimeve.

Rrjetet sociale dhe ndikimi i kolegëve - Mjedisi i mediave sociale gjithashtu luan një rol. Mesazhet në Facebook duken njësoj dhe shumica e njerëzve nuk shikojnë burimin e tyre. Nëse një mesazh i rremë ndahet nga dikush afër nesh, ne jemi më të prirë ta besojmë atë. Nëse shumica e njerëzve që njohim do ta besojnë informacionin, ka më shumë të ngjarë të shkojmë me turmën sesa kundër saj.

Njohuri të ulëta mediatike - Fajtorë mund të jenë aftësitë e pazhvilluara të analizuarit kritik dhe mosnjohja e logjikës mediatike dhe rregullave themelore gazetareske.

7. Si mund të sillemi me lajmet e rreme?

Vitet e fundit, një numër akterësh kanë kuptuar seriozitetin e problemit. Në këtë mënyrë, organizatat ndërkombëtare, qeveritë kombëtare, sektori civil, kompanitë tregtare dhe shërbimet e internetit si Google dhe Facebook të gjitha kontribuojnë dhe bashkëpunojnë në kërkimin e mënyrave efektive për të zvogëluar ndikimin e lajmeve të rreme. Shtetet mund të bëjnë më shumë për të inkurajuar qytetarët e tyre që të angazhohen në të kuptuarit mediatik, i cili përfshin aftësinë për të vlerësuar në mënyrë kritike besueshmërinë e mesazheve mediatike. Në të njëjtën kohë, në teori, mund të ndëshkojë krijimin dhe përhapjen e lajmeve të rreme. Sidoqoftë, në praktikë, kjo është problematike, sepse do të ndërhynte në lirinë e fjalës dhe shprehjes që garantohet dhe vlerësohet shumë nga demokracia. Sidoqoftë, liria e fjalës nuk është pa kufi. Publikimi i lajmeve të rreme që nxisin urrejtjen kundër grupeve të njerëzve ose përhapjen e alarmit mund të klasifikohen sipas disa sistemeve ligjore si vepra penale.

Autoritetet shtetërore, gazetarët ose sektori civil mund të fuqizojë kontrollimin e fakteve. Deklaratat nën shqyrtim më pas justifikohen se pse konsiderohen të rreme ose të vërteta. Përparësia është se agjentët e dezinformimit nuk mund ta etiketojnë këtë proces si "censurë".

Kompanitë tregtare mund të ndalojnë vendosjen e reklamave të tyre në faqet e keqinformuese të internetit. Një numër kompanish të mëdha tashmë e kanë kuptuar përgjegjësinë e tyre sociale dhe kanë vendosur të mos i mbështesin financiarisht këto faqe.

Shërbimet individuale në internet mund të rregullojnë termet dhe kushtet e tyre dhe të ndalojnë ose të mos lejojnë përmbajtje të caktuar. Google, për shembull, cakton keqinformimin me rëndësi më të ulët në rezultatet e kërkimit.

8. Si ka evoluar konflikti ruso-ukrainas dhe ku filloi?

Fillimi i konfliktit aktual ruso-ukrainas është kërkimi i Ukrainës për emancipim nga Rusia dhe zhvendosja e saj graduale drejt Bashkimit Evropian. Rusia, nga ana tjetër, e sheh Ukrainën si një pjesë të natyrshme të sferës së saj të ndikimit. Përgatitjet për nënshkrimin e Marrëveshjes së Asociimit me BE-në nga Presidenti Viktor Janukoviç u perceptuan nga Moska si një tradhti dhe ishte e vendosur të prishë marrëveshjen me çdo kusht. Në verën e vitit 2013, për shembull, ajo ndaloj importet e të gjitha produkteve ukrainase për një javë për të treguar se ishte serioze. Përfundimisht kjo dha rezultat, Yanukovych refuzoi të nënshkruante marrëveshjen e asociimit. Kjo, natyrisht, provokoi një stuhë kundërshtimi në pjesën e shoqërisë ukrainase që lidhej me shpresat e evro-integritimit për të zvogëluar korrupsionin dhe përmirësuar funksionimin e shtetit.

Moska i pa protestat si pjesë e një rivaliteti gjeopolitik ndërmjet Rosisë dhe Perëndimit dhe ishte e bindur se protestat ishin paguar nga Perëndimi. Aneksimi i Krimesë dhe fillimi i konfliktit në Donbass ishin "ndëshkim" për sjelljen e Kievit. Paradoksi është se lufta ka të ngjarë të zgjasë për shumë vite duke përjashtuar çdo pjesëmarrje të Ukrainës në projektet e udhëhequra nga Rusia.

9. Cili është roli i lajmeve të rreme në konfliktin ruso-ukrainas?

Konflikti ruso-ukrainas ka parë një sasi të madhe të paparë të lajmeve të rreme që janë bërë pjesë e luftës së informacionit, duke u shfaqur në të dy anët e konfliktit. Lajmet e rreme janë shfaqur në mediat ruse, të cilat që nga fillimi i protestave civile në Ukrainë kanë folur për neo-nazistët, agjentët e CIA-s dhe të ngjashme. Informacioni masiv "bombardues" funksionoi. Njerëzit në Krime, për shembull, besonin se nëse nuk do të votonin shpejt për t'u bashkuar me Rusinë në mars të vitit 2014, do të mbërrinin dhjetëra mijëra anëtarë të krahut të së djathtës ekstreme. Krahui i Djathtë kishte deri atëherë afër 300 anëtarë. Historia e lartpërmendur e "djalit ë kryqëzuar" ishte po aq tingëlloes. Edhe sot, kur është e qartë se kjo është një histori e sajuar, mbështetësit separatistë thonë se, në këtë rast të veçantë, mbrojtësit separatistë ndoshta nuk ishin të vërtetë, por sigurisht që ishin në raste të tjera. Tani lufta e informacionit është zhvendosur në internet dhe ka dhjetëra faqe që portretizojnë konfliktin nga perspektiva e Moskës. Bollëku i lajmeve të rreme ka çuar në krijimin e një projekti "StopFake.org", i cili kërkon të vendosë rekordin e lajmeve të rreme më të zakonshme.

10. Krahëso me vendet e tjera, si kontribuon Rusia në përhapjen e lajmeve të rreme?

Natyrisht, Rusia nuk është i vetmi vend që po përpiqet të ndikojë në opinionin publik përmes mesazheve mediatike, dhe për ta arritur këtë ndonjëherë nuk ngurron të manipulojë faktet. Në Rusi, megjithatë, lajmet e rreme që njihen lehtësisht shfaqen edhe në mediat e kontrolluara nga shteti dhe të financuara nga shteti. Një gjë e tillë është e paimagjinueshme në Bashkimin Evropian apo SHBA. (Nuk është rastësi që mediat shtetërore janë prerogativë e regjimeve jo-demokratike dhe aq më pak në demokracitë liberale). Gazetarët hulumtues kanë përshkruar gjithashtu aktivitetet e antagonizmave në internet të cilat paguhën nga Kremli. Në Evropë, numri më i madh i dezinformatave ruse ka të bëjë me vendet fqinje, veçanërisht Ukrainën dhe shtetet baltike. Këto janë vendet që Rusia i percepton si sferë interesi.

Përgatitur nga:

Kateřina Šafářová, Koordinatorë e Dallimi I Mediave Dhe I Mesazheve Që Ato Përqojnë, OWIS
Ondřej Soukup, gazetar dhe shkrimtar politik

Burimet:

Aktuálně.cz: „Elfové“ vedou válku s ruskými trolly. Svou identitu tají kvůli kyberšikaně i výhrůžkám.

22. 5. 2017. NĚ dispozicion online: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/litevsti-elfove-vedou-valku-s-ruskymi-trolly-svou-identitu-t/r~61b2ed803b0911e7b65b0025900fea04/?redirected=1510588255>.

Echo24.cz: Ukrajínští vojáci ukřižovali tříletého chlapce, vysílala ruská TV. 13. 7. 2014. NĚ dispozicion online: <https://echo24.cz/a/wXkTQ/ukrajinsti-vojaci-ukrizovali-trileteho-chlapce-vysilala-ruska-tv>.

HlídacíPes.org: Pomoc! EU chce zrušit písmeno Ř, burcuje senátor Doubrava. Hoax je to starý přes půl roku. 13. 3. 2017. NĚ dispozicion online: <http://hlidacipes.org/pomoc-eu-chce-zrusit-pismeno-r-burcuje-senator-doubrava-hoax-je-to-stary-tri-roky/>

Rozhlas.cz: Žebříček českých neověřených článků: dezinformační texty mají nad pravdivými navrch. NĚ dispozicion online: <https://interaktivni.rozhlas.cz/dezinformace/?ga=2.230777823.190127597.1509526486-1826715048.1502898013>.

TEMAT KONTRAVERSE DHE TË NDJESHME

Fëmijët online (Nikolla & Ana)

Dëti online / Kateřina Hager / Republika Çeke / 2017 /14 min.

Nikolla dhe Ana janë dy vajza të reja që duan të komunikojnë në rrjetet sociale. Ato takojnë një djalë të mirë i cili, pas një kohe, i joshi ato duke nxjerr nga to fotot e tyre intime. Nga këtu fillon shantazhi. Një film dokumentar që tërheq vëmendjen për rreziqet e komunikimit me përmbajtje erotike dhe krijimit të marrëdhënieve të rrejshme online.

Objektivat e mësimit

- të informoj studentët për pasojat e mundshme të dërgimit të fotografive intime;
- të dihet se njerëzit mund të shfaqen në internet me identitet të rremë;
- të dallohen shantazhi dhe manipulimi dhe të jemi në gjendje të përballemi me to.

TI NUK DO TË MARRËSH FOTOGRAFITË E MIA

SHËNIM:

Filmi me aktivitetin shoqëruar paraqet problematikat e kriminelëve seksual dhe në përgjithësi rreziqet që ndërlidhen me ndarjen e informacionit intim në internet. Me këtë aktivitet studentët do të ushtrojnë se si të refuzojnë ndarjen e fotove të tyre intime dhe se si të ballafaqohen me kërcënimet në internet.

GRUPI I REKOMANDUAR I MOSHËS 13+

QËLLIMET

Studentët:

- Identifikoni se kush është një kriminel seksual dhe si të reagoni ndaj tyre në internet;
- Njihuni me rreziqet që ndërlidhen me ndarjen e fotografive të tyre intime në internet;
- janë të gatshëm për sjellje agresive dhe i rezistojnë manipulimit.

KOHËZGJATJA: 60 minuta (përfshirë projektimin e filmit)

MJETET:

- Fletë pune për secilin grup
- Lapsat

PROCEDURA:

1. Fillojeni ligjeratën duke shkruar në tabelë fjalët "kriminel seksual". Pyetini studentët se kush mendojnë se mund të jenë ata. Mund t'i pyesni ata: "Çfarë bën një person i tillë? Si duken ata? Sa vjeç janë ata?". Shkruani në tabelë idetë kryesore që vijnë nga studentët.
2. Pastaj vazhdoni me shfaqjen e filmit.
3. Pas shikimit të filmit, filloni me pasqyrimin e emocioneve. Një fjalë (ose një tjetër).
4. Pastaj kthehuni në fillim të ligjeratës dhe te ajo që është shënuar në tabelë për kriminelët seksual. Pyesni studentët nëse mendimi i tyre ka ndryshuar në ndonjë aspekt. Kur studentët të përfundojnë ndarjen e imputeve të tyre, mund të shtoni më shumë informacion nga materiali Pyetje dhe Përgjigje, që përshkruajnë dy llojet mbizotëruese të kriminelëve seksual.
5. Kthejeni vëmendjen te dy personazhet kryesore femra të filmit - Ana dhe Nikolla. Shpjegoni se të dyja vajzat ishin frikësuar me fotografitë e tyre intime dhe se në aktivitetin tjetër do të trajnoheni se si të parandalojmë situata të tilla.
6. Ndajini studentët në grupe të vogla me nga dy deri në katër persona. Secili grup merr FLETËN E PUNËS dhe ka kohë për ta plotësuar. Rekomandohet që në këtë aktivitet të ndahen vajzat dhe djemtë.
7. Në fund, kërkoni nga grupet të ndajnë përgjigjet e tyre. Ju mund të kërkoni nga grupi i parë të ndajë përgjigjet me të tjerët dhe nga grupet e tjera, të komentojnë përgjigjet e tyre. Vazhdoni në këtë mënyrë me secilin grup.

Shënim: Fjalja e katërt është padyshim frikësim. Është e rëndësishme të thuhet qartë se kjo është e papranueshme - t'i përgjigjeni autorit se ajo që ata po shkruajnë është kriminale dhe nëse personi nuk ndalon ju do të kontaktoni policinë, ose do ta ndërprisni bisedën plotësisht. Është e dobishme të flisni për situatën me një të rritur, qofshin ata prindërit, mësuesit ose ndihma profesionale. Në të njëjtën kohë, është më mirë të mos reagoni në mënyrë të pamatur dhe menjëherë të fshini kontaktin e autorit të veprës. Për t'i bindur ata, mund të ndihmojnë pamjet e ekranit të bisedës.

REFLEKTIM:

Të menduarit vazhdon në formën e diskutimit. Ju mund t'j pyesni studentët: Cili është rreziku i mundshëm që rrjedh nga ndarja e fotografive tuaja intime? A ishte e vështirë të mendoje për përgjigje gjatë punës në grup me Fletën e Punës? Kush mendoni se është kriminel seksual?

SHËNIM:

Tema është shumë e ndjeshme dhe siç tregojnë studimet, është shumë e mundshme që disa studentë të kenë ndarë tashmë fotografite e tyre intime me dikë në rrjetet sociale ose në internet (Studimi i bërë në Republikën Çeke në vitin 2017 ka zbuluar se çdo i gjashti fëmijë, ka ndarë fotografite e tij intime. Studimi është bërë në grupin 11-17 vjeç). Rekomandohet ta bëni këtë aktivitet në grupin që njihni mirë.

PËRVOJA NGA PRAKTIKA:

Ky dokumentar mori vëmendjen e shumicës së pjesëmarrësve pasi ishte i rëndësishëm për shumicën nga ta. Gjatë diskutimit, ata madje ndanë përvojat dhe u përpoqën të kuptonin të gjithë informacionin që kishin marrë. Sidoqoftë, ata diskutuan gjithashtu për privatësinë e mediave sociale dhe aplikacionet, dhe sesi nuk ndiheshin aq të sigurt afër teknologjisë. Ata punuan në fletët e punës kryesisht në grupe, pasi ishte më e lehtë dhe më argëtuese për ta.

Eldena Dakaj, PEN, Kosovë

Derisa punoja me arsimtarët e lëndëve të ndryshme, pata përshtypjen se ata tashmë e kanë prekur këtë çështje me studentët e tyre. Ata shkëmbyen praktikat dhe këshillat e tyre më të mira për t'u marrë me situata të ngjashme dhe këmbëngulën për t'i mësuar studentët mbi rëndësinë dhe mënyrat e raportimit të çdo përpjekjeje ngacmimi.

Miodrag Mrkšić, Iniciativat Qytetare, Serbi

FAQJA E AKTIVITETIT

Imagjinoni një situatë kur njihni dikë në internet i cili duket të jetë i sjellshëm. Ju vazhdoni të bisedoni në 'chat' çdo ditë me të dhe ndjeni se keni gjetur dikë që vërtetë ju kupton. Për më tepër, personi është i pashëm. Ju flirtoni së bashku, ndani fotografi të asaj që bëni dhe asaj që ju pëlqen. Ju bën të ndiheni vërtetë bukur! Një mbrëmje ky personi ju shkruan disa fjali më poshtë dhe përpiqet t'ju bindë t'i dërgoni disa foto intime tuajat. Ju nuk doni ta bëni këtë sepse keni frikë. Në të njëjtën kohë, ju nuk doni të dyshoni se personi është kriminel seksual. Nuk doni ta bllokoni sepse deri tani çdo gjë dukej se ishte mirë.

Mendoni për një përgjigje të zgjuar për fjalitë më poshtë. Përdorni kutitë bosh për shënim:

19:36

Fotografi shumë e bukur 🥰👍 sa keq që nuk po mundem të shoh me tepër të trupit tënd 😞

Je shumë e bukur 🥰🥰 a mund të të shoh pa bluzë? do të mbetet vetëm mes nesh 🍷👉

Të kamë dërguar fotografi i zhveshur 😞😞 Tani është radha yte ⌚

19:44

⌚💔😞😞😞 Ngutu, nëse nuk ma dergon fotografinë menjëherë do ta postoj fotografinë tënde dhe numrin tënd të telefonit në web faqe erotike 🍷👉 dhe do t'ja dërgojë linkun prindërve si dhe mësimdhënësit tënd 🍷👉

Cilat janë rreziqet kryesore që të rinjtë mund të hasin në internet?

Ekziston një mori rreziqesh. Në ditët e sotme, personat që veprojnë me identitet të rremë janë rreziku kryesor për të rinjtë. Zakonisht ata përpigjen të manipulojnë, abuzojnë ose ngacmojnë fëmijët. Një sferë tjetër problematike është postimi dhe ndarja e fotografive personale që tregojnë stilin e jetesës, pronën, familjen dhe informacione të tjera private.

Çfarë do të thotë 'cybergrooming' (lidhja e rrejshme përmes internetit), dhe 'sexting' (dërgimi i mesazheve me përmbajtje erotike)?

Cybergrooming është një sjellje e përdoruesve të internetit, që veprojnë nën një identitet të rremë, të cilët krijojnë një marrëdhënie besimi në hapësirën online me të rriturit ose fëmijët dhe më pas përpigjen të abuzojnë me besimin, të manipulojnë viktimën dhe të bindin atë për ndonjë veprim (të dalim së bashku). Ai gjithashtu përfshin manipulimin drejt terrorizmit themelor.

'Sexting' nënkupton dërgimin e mesazheve me tekst, fotografi dhe video me përmbajtje erotike.

Çfarë është tipike për kriminelët seksual?

Kriminelët seksual mund të kenë nivele të ndryshme të falsifikimit të identitetit të tyre. Disa mund të zbulohen lehtësisht nga profili i tyre, për të tjerët duhet kërkim i sofistikuar dhe disa të tjerë mund të zbulohen vetëm nga ekspertët. Për fat të mirë, shumica e kriminelëve seksual i takojnë kategorisë së parë. Zakonisht, ata janë burra 30-40 vjeç me arsim fillor ose të mesëm, beqarë ose të divorcuar. Në shumë raste, mund të vërehet se ata e provojnë këtë për herë të parë. Ata mund të demaskohen bazuar në gjuhën e tyre me të cilën ata përpigjen të simulojnë fëmijët. Në këtë grup shpesh bëjnë pjesë personat me të meta të ndryshme dhe personat të cilëve u mungon vetëbesimi për të dal në takime.

Grupi i dytë karakterizohet nga personat me arsim të mesëm dhe të lartë, të moshës 18-28 vjeç. Këta njerëz janë mësuar me internetin dhe ata vetë dikur ishin anëtarë të grupeve të ndryshme të fëmijëve. Zakonisht, ata bëjnë ndonjë gabim në historinë e tyre të rreme. Shumë shpesh, këta njerëz përdorin profile të ndryshme të rreme, të cilat mund të zbulohen.

Grupi i fundit i autorëve është i vështirë për t'u zbuluar. Këta njerëz shumë shpesh kanë intelekt të lartë dhe kanë tendencë të punojnë me fëmijë, të rinj ose kanë njohuri shumë të mira të TI-së. Në këtë grup mund të gjenden mësues, trajnerë, specialistë të TI-së, policë, avokatë. Aktiviteti i tyre zhvillohet dhe bëhet i përpiktë. Kur bëjnë gabim, ata mësojnë prej tij dhe përmirësojnë sjelljen e tyre. Për më tepër, ata përdorin identitetet e tyre të rremë për një objektivi të veçantë dhe fshijnë llogarinë pas një muaji. Ata janë gjithashtu të aftë për abuzimin e identiteteve dhe fotografive ekzistuese, të cilat nuk mund të gjenden dhe verifikohen lehtë.

Cili është rreziku i ndarjes së fotografive intime? Si mund të keqpërdoren ato?

Përmbajtja digjitale e ngarkuar në internet shumicën e kohës nuk mund të fshihet plotësisht. Shumë shpesh, këto materiale janë ngarkuar me pëlqimin e pronarit ose nga vet pronari. Prandaj, është thelbësore të rrisni vetëdijen dhe para se të ngarkoni ndonjë gjë bëni pyetjet e mëposhtme: Keni besim të plotë tek partneri, miku juaj? Mund ta imagjinoni që ata do ta kenë këtë fotografi edhe pas disa vitesh? A mund t'ju dëmtojë kjo fotografi juve në të ardhmen në çfarëdo kuptimi?

Mesazhet me përmbajtje erotike 'sexting', janë të rrezikshme sepse: 1) pas dërgimit të përmbajtjes intime (fotografitë në fund), ne humbim kontrollin mbi jetën e saj virtuale. 2) materiali mund të keqpërdoret në çdo kohë, mesazhet erotike shpesh ndërlidhet me frikësimin. 3) mesazhet erotike me të miturit në fakt kategorizohen si pornografi e fëmijëve që kërcënon zhvillimin moral dhe personal të viktimës. Fatkeqësisht, ky lloj i mesazheve erotike është më i popullarizuar. 4) Pasi që çfarëdo përmbajtje intime ka dal publikisht, është pothuajse e pamundur ta ndalosh dhe ta fshish atë. Brenda disa orësh, një përmbajtje e tillë mund të bëhet virale në të gjithë globin. A jeni i sigurt që kurrë nuk dëshironi të jeni një person publik aktiv (mësues, përfaqësues rajonal, kryeshef ekzekutiv, politikan, këngëtar,...)?

Si të verifikoni identitetin?

Ndonjëherë mund të vëreni mospërputhje në historinë e kryrësit. Fatkeqësisht, kryerësit me përvojë e kanë historinë e tyre të sofistikuar dhe tërheqëse. Ekzistojnë disa truke të thjeshta:

- 1) Verifikimi përmes fotografisë. Kërkojini personit t'ju dërgojë një fotografi ku mban një letër me datën e sotme dhe tekstin që propozoni. Fytyra e personit dhe teksti duhet të jenë të dukshëm. Fotografia duhet të dërgohet brenda 5 minutave për ta eliminuar mundësinë e krijimit të fotoshopit. Sigurisht se mashtruesi do të përpiqet të shmangë detyrën dhe të ofrojë të dërgojë një fotografi me disa mjete ose ushqim ose me një tekst tjetër.
- 2) Opsioni i dytë është përdorimi i faqeve të verifikimit të fotografive në internet. Sidoqoftë, ato nuk janë plotësisht të besueshme.
- 3) Metoda e fundit është të caktoni një video thirrje përmes së cilës mund ta kontrolloni zërin, fytyrën dhe pamjen, si dhe sjelljen e përgjithshme të personit.

Si të shpëtoni nga kërcënimet në internet?

Për të shmangur të qenit ndonjëherë viktimë e lidhjeve të rrejshme online apo viktimë e mesazheve me përmbajtje erotike, mos ndani asnjë fotografi ose video intime. Nëse keqdashësi i kërkon ato, ndaloni çdo kontakt me të, por ruani dëshmitë e bisedës. Mos hezitoni t'i drejtoheni të rriturve dhe ndihmës profesionale lidhur me problemin. Veproni menjëherë për të ndaluar personin.

A ka ndonjë nismë, institucion për t'u drejtuar në rast se ndonjë përmbajtje intime na ka shpëtuar dhe është bërë publike?

LIGJI NR. 06/L –082 PËR MBROJTJEN E TË DHËNAVE PERSONALE.” 25 shkurt 2019. Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Dokumenti. Maj 2021. <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=18616>

A është 'sexting' [shkëmbimi/dërgimi i mesazheve me përmbajtje erotike] me personat e mitur aktivitet kriminal sipas sistemit tuaj ligjor?

Ligjet në Kosovë nuk e përmendin fjalën "sexting" dhe as nuk kanë ndonjë përkufizim/përkthim të fjalës. Megjithatë, Kosova e ka përkufizimin e pëlqimit, të dhënave personale dhe kërcënimit, të cilat të gjitha përfshijnë jetën seksuale.

"1,25 Të dhëna të ndjeshme personale - të dhëna personale që zbulojnë origjinën etnike ose racore, pikëpamjet politike ose filozofike, përkatësinë fetare, anëtarësimin në sindikatë ose çfarëdo të dhënash që lidhen me gjendjen shëndetësore ose jetën seksuale ..." (LIGJI NR. 06/L –082 PËR MBROJTJEN E TË DHËNAVE PERSONALE) Nëse subjekti i lidh karakteristikat biometrike me ndonjë nga rrethanat e lartpërmendura, atëherë ato konsiderohen të dhëna personale të ndjeshme, megjithatë ato mund të përdoren nëse subjekti ka dhënë pëlqimin e tij/saj.

"Neni 6: Kushtet për dhënien e pëlqimit 1. Nëse përpunimi bazohet mbi pëlqimin e dhënë, kontrolluesi duhet të jetë në gjendje të demonstrojë që subjekti i të dhënave ka dhënë pëlqimin për të përpunuar të dhënat e tij/saj personale.." (LIGJI NR. 06/L –082 PËR MBROJTJEN E TË DHËNAVE PERSONALE)

Sipas ligjit në Kosovë, ju mund të dënoheni me gjobë ose me burgim deri në gjashtë (6) muaj nëse kërcënoni dikë seriozisht *"me fjalë, veprime ose gjeste, për të lënduar një person tjetër, për ta frikësuar ose shkaktuar ankth tek ai person.."* (Neni 181 Kërcënim, për mbrojtjen e të dhënave personale).

Kushdo që ngacmon seksualisht një person tjetër, veçanërisht ata që janë të cenueshëm për shkak të moshës, sëmundjes, pa aftësisë, gjendjes së shtatzënisë, etj, mund të dënohet deri në tre (3) vjet burgim ose me gjobë. (Neni 183, Ngacmimi Seksual)

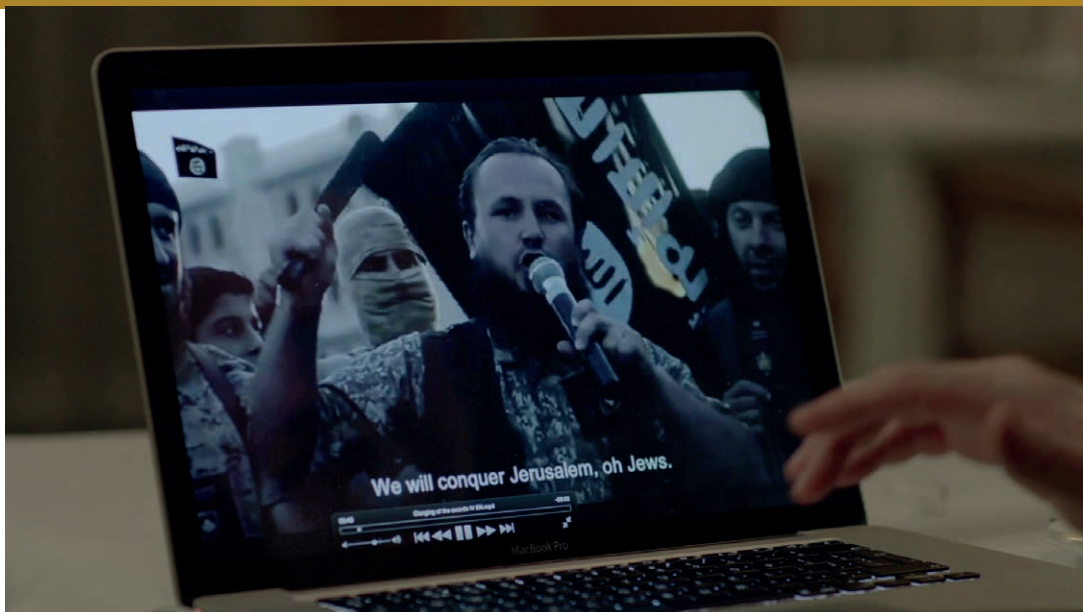
"Çdo fëmijë mbrohet nga të gjitha format e dhunës fizike dhe mendore, abuzimi, neglizhenca, keqtrajtimi, shfrytëzimi, trafikimi, rrëmbimi, pornografia, abuzimi seksual dhe format e tjera të dhunës, pavarësisht se ku bëhet ajo, sipas legjislacionit në fuqi.." (A.T. Kosova Neni 48).

iNjë studim i bërë në vitin 2017 në Republikën Çeke zbuloi se në mesin e personave të grupmoshës 11-17 vjeç, 7.81% e tyre kanë ngarkuar në një kohë të caktuar, fotografi ose video erotike në internet (pjesërisht ose plotësisht të zhveshur). Më shumë se 12% e fëmijëve kanë ndarë ndonjë lloj përmbajtje intime me dikë përmes internetit ose telefonit mobil.

Referencat:

"LIGJI NR. 06/L –082 PËR MBROJTJEN E TË DHËNAVE PERSONALE." 25 shkurt 2019. Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Dokumenti. Maj 2021. <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=18616>

Kuvendi i Republikës së Kosovës "LIGJI NR. 06/L-084 për mbrojtjen e fëmijëve. " 17 korrik 2019. Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Dokumenti. Maj 2021. <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=20844>

Xhihadi Kibernetik / Hans Busstra / Holandë / 2016 / 48 min.

Vitet e fundit, organizatat terroriste të drejtuara nga Shteti Islamik janë përmirësuar jo vetëm në kryerjen e sulmeve, por edhe si narratorë. "Historitë" e tyre plot dhunë brutale, të kombinuara me romancën e Vëllazërisë Muslimane, kanë vërshuar internetin dhe tërheqin të rinjtë nga e gjithë bota në radhët e tyre. Spotet promocionale të Shtetit Islamik shpesh duken si video lojëra në frymën e "Shooters" të popullarizuar, ku shikuesi i tyre mendon se është drejtpërdrejt në aksion. Kjo qasje shumë efektive për tërheqjen e më shumë kamikazëve vetëvrasës tek luftëtarët e Shtetit Islamik është një sukses. Një ndër filmat propagandistikë më të popullarizuar të Xhihadi, Unazat e Shpatave, ka qindra mijëra shikime në internet. Ndër të tjera, këto "reklama të dhunshme" të përpunuara në mënyrë profesionale, kanë kontribuar në faktin se pesëqind të rinj belgë me origjinë myslimane, kanë shkuar në Siri vitet e fundit. A është e mundur që të adresohet në mënyrë efektive propaganda islamike e përhapur lirshëm në internet?

Objektivat e mësimit

- njihuni me mjetet propagandistike të të ashtuquajturit Shtet Islamik;
- të forcohet rezistenca ndaj manipulimit të mediave;
- njihni shkaqet që çojnë në radikalizimin e të rinjve.

PROPAGANDA TËRHEQËSE ISLAMISTE

SHËNIM:

Studentët reflektojnë në grup për propagandën islamike. Ata i bëjnë vetes pyetjet e mëposhtme: Çfarë mendimesh dhe vlerash përfaqësohen në videot propagandistike? Kë shënjestrojnë ato? Si përhapen ato? Studentët tërheqin idetë e tyre në një hartë mendore, e cila është rezultat i aktivitetit si dhe bazë për diskutim të mëtejshëm.

GRUPI I REKOMANDUAR I MOSHËS 15+

QËLLIMET

Studentët:

- Të njihen mendimet dhe vlerat të cilat paraqiten nga propaganda e të ashtuquajturit Shtet Islamik;
- Të njihen mjetet që Shteti Islamik i përdor për të përhapur propagandën e tyre;
- Të reflektojnë për arsyet që i shtojnë të rinjtë të bëhen radikalë.

KOHËZGJATJA: 90 minuta (përfshirë projektimin e filmit)

MJETET:

- Fleta e punës A, B, C - një për secilin grup
- Lapsat

PROCEDURA:

1. Tregojuni studentëve se do të shikoni një film të quajtur "Cyberjihad " [Xhihadi Kibernetik] i cili përshkruan sesi i ashtuquajturi Shtet Islamik përhap ideologjinë e vet në hapësirën kibernetike. Pyesni studentët: Çfarë dini për të ashtuquajturin Shtet Islamik? Si u krijua kjo organizatë dhe kush janë anëtarët e saj ? Ku operon dhe çfarë mendimesh përhap?

Shënim: Kërkojeni këtë informacion paraprakisht.

2. Pastaj pason shfaqja e filmit. Mund ta shfaqni të gjithë filmin ose një pjesë të tij (03: 32-26: 28, gati 23 minuta)
3. Pas shfaqjes së filmit, vazhdoni me një reflektim të emocioneve me një nga metodat (shikoni Si të reflektoni mbi emocionet pas shfaqjes së filmit)
4. Ndajini studentët në grupe prej 4 vetash dhe shpërndani secilit grup një nga tre versionet (A, B, ose C) të Fletës së Punës. Në grupe, studentët do të punojnë në hartën e tyre të mendjes.

Shënim: Nëse studentët nuk e dinë se çfarë është një hartë mendore, shpjegojini atyre se është një mjet i cili ndihmon në strukturimin e mendimeve dhe që të përfytyrohet marrëdhënia mes tyre.

5. Pasi të gjitha grupet të kenë hartën e tyre të mendjes, secili grup paraqet rezultatin. Mund të përmendni dallimet në rezultat për pyetjet e njëjta nga secili grup. Prezantuesit gjithashtu mund të inkurajojnë prezantuesit të shpjegojnë pikat në mënyrë më të detajuar.

REFLEKTIM:

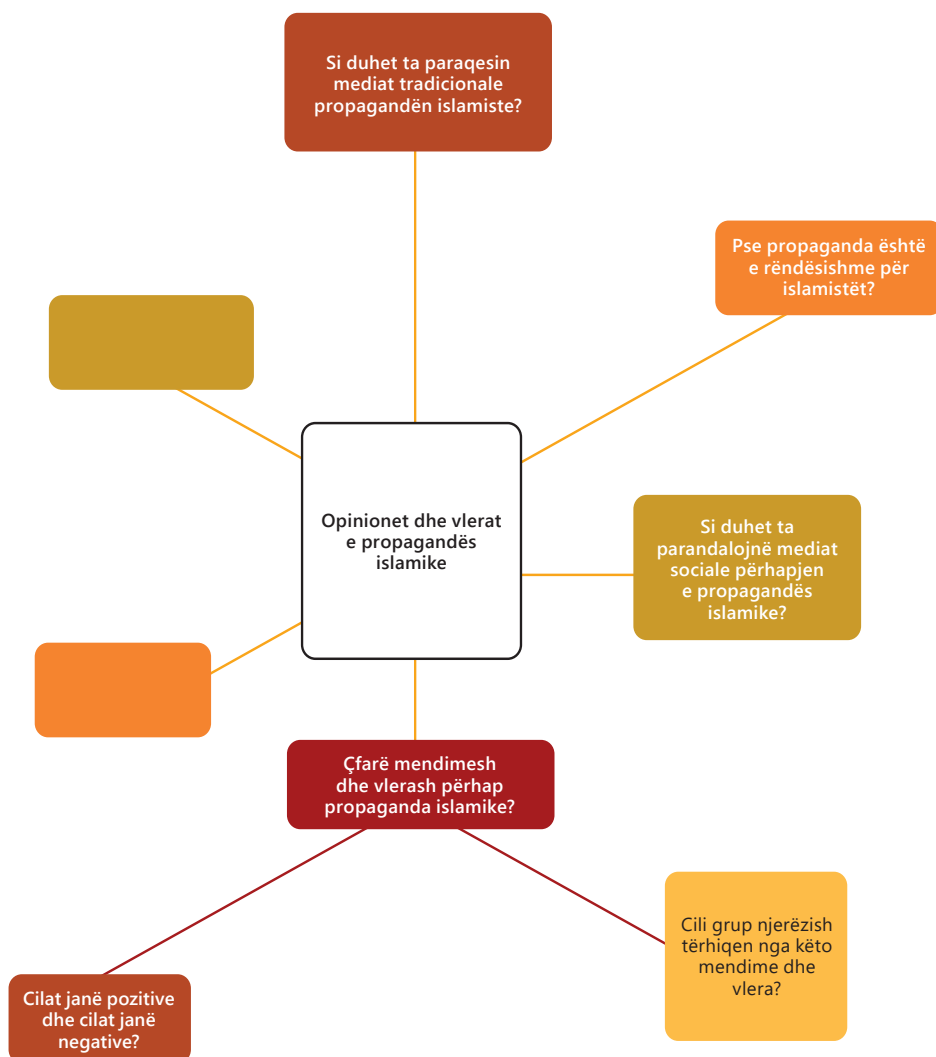
Reflektimi ndodh gjatë një diskutimi. Pyesni studentët se çfarë mendojnë se mund të bëjë shoqëria për të parandaluar që ideologjitë radikale të jenë tërheqëse për të rinjtë. Ju gjithashtu mund të diskutoni lidhur me atë se çfarë roli luan media sociale në përhapjen e propagandës së radikalizmit. A mendoni se Twitter dhe Facebook janë përgjegjës për qarkullimin e përmbajtjes në mediat sociale? Si duhet të informojnë masmedia për Shtetin Islamik? A duhet të përdoret termi Shteti Islamik? A duhet të publikohen video dhe fotografi ku paraqitet ekzekutimi i personave? A është adekuate vëmendja e mediave për sulmet e miratuara nga Shteti Islamik?

SHENIMET:

Ekstremizmi islamik është një temë mjaft komplekse. Prezantuesit më mirë të bëjnë kërkimin e tyre dhe të lexojnë Pyetjet dhe Përgjigjet për të trajtuar temën. Filmi dokumentar rekomandohet për studentët që kanë të paktën njohuri themelore për Islamin.

Radikalizmi nuk është vetëm çështje islamike. Ideologjitë gjithashtu tërheqin dhe përdorin të rinjtë për qëllimet e tyre.

është e rëndësishme të bëhet dallimi midis termave Islam dhe Islamizëm. Derisa Islami është një fe me rreth 2 miliardë besimtarë, Islamizmi është një radikalizëm politik të cilin shumica e myslimanëve nuk e mbështesin. Organizata terroriste e ka quajtur veten Shteti Islamik për të krijuar përshtypjen se përfaqëson Islamin dhe se është një shtet legjitim. Në botën arabe, por edhe në Francë dhe Mbretërinë e Bashkuar, ata preferojnë emrin "Daesh" që është një akronim për "Shteti Islamik i Irakut dhe Levantit". Islamistëve nuk i pëlqen emri sepse në arabisht është i ngjashëm me dy fjalët e tjera me konotacion negativ.

NË EKSTREMIN E SHOQËRISË

SHËNIM:

Përmes veprimtarisë, studentët udhëzohen të mendojnë rreth nevojës për të qenë pjesë e një grupi, të identifikohen me të dhe të pranohen nga anëtarët e tij. Në këtë aktivitet, studentët në grupe do të diskutojnë citate nga protagonistët të ndryshëm të filmit, të cilët e ndërlidhin identitetin e tyre me fenë ose kombësinë. Studentët do të mësojnë se të rinjtë shpesh tërhiqen nga radikalizmi islamik për shkak se ndihen të huaj apo të izoluar në aspektin kulturor dhe mjedisor, pra ndihen se nuk i përkasin shoqërisë në të cilën ata jetojnë.

GRUPI I REKOMANDUAR I MOSHËS: 15+

QËLLIMET

Studentët:

- Reflektoni për nevojën për t'i përkitur diku;
- mësoni rreth shkaqeve të radikalizimit të të rinjve;
- njihni instrumentet e përdorur nga propaganda islamike.

KOHËZGJATJA: 90 minuta (përfshirë projektimin e filmit)

MJETET:

- FLETA E PUNËS
- gërsërët

PROCEDURA:

1. Në një dërrasë të bardhë, shkruani një fjali: "Të gjithë duan të përkasin diku." Pyetni studentët nëse pajtohen me deklaratat dhe përse. Pyetni ata për arsyet: A e keni përjetuar ndonjëherë se nuk i përkisni një grupi apo një shoqërie? Se nuk ju ka kuptuar apo pranuar ndonjë grup? Kërkojuni atyre të kujtohen dhe të ndajnë vullnetarisht situata konkrete.

Shënim: Prezantuesit mund të fillojë të ndajnë historitë e tyre. Kjo mund të ndihmojë në krijimin e një atmosfere besimi.

2. Vazhdoni duke thënë se do të shikoni një film dokumentar për propagandën islamike, e cila shpesh abuzon me ndjenjën e të rinjve, djemve dhe vajzave, të cilët ndjehen se nuk përkasin dhe se nuk kanë rol në shoqëri.
3. Shfaq filmin
4. Pas shfaqjes së filmit, vazhdoni me pasqyrimin e emocioneve me metodën Një fjalë, ose ndonjë metodë tjetër të propozuar në "Si të reflektohet për emocionet pas shfaqjes së filmit."
5. Ndani studentët në grup prej rreth 4 personash dhe shpërndani një nga citatet nga Fleta e Punës. Kërkojuni studentëve të reflektojnë rreth citatit në grupin e tyre dhe të shënojnë vërejtjet dhe opinionet e tyre.

Shënim: Në varësi të kohës dhe madhësisë së grupit, secili grup mund të diskutojë për një ose dy citate.

6. Kërkoni nga secili grup të lexojë me zë citatin e tyre dhe të përmbledh vërejtjet e tyre dhe nëse identifikohen me perspektivën e autorit. Pastaj, hapni diskutimin për të gjithë grupin për mendimet e tyre në lidhje me citatin.

Shënim: Ju mund ta shfaqni Fletën e Punës me fytyra dhe citate në mënyrë që studentët të mbajnë mend më mirë nga protagonistët individualë të filmit.

REFLEKTIM:

Pyesni studentët: Si të parandaloni që njerëzit, të cilët ndihen të përjashtuar nga shoqëria, të mos bëhen radikalë? Cila është zgjidhja më e mirë, izolimi apo integrimi i tyre? Nëse studentët anojnë kah integrimi, pyetini ata se si mund të duket një integrim i suksesshëm. Çfarë mund të bëjë një individ, një komunitet, një komunë apo një vend?

SHËNIM:

Nëse ka raste të ditura të bullizmit në grup ose marrëdhënie të këqija, shmangni fillimin e seancës me pyetjen që personi që ka përjetuar rastin të përjashtohet nga grupi.

Ekstremizmi islamik është një temë komplekse. Prezantuesit mund të lexojnë përpara informacionin nga Pyetje dhe përgjigje. Rekomandohet që filmi të shfaqet tek grupet që kanë të paktën njohuri themelore për Islamin.

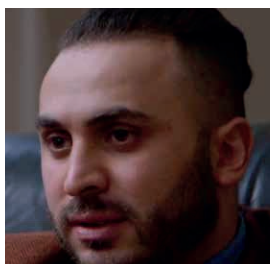

Islamisti i cili iu bashkua Shtetit Islamik në videon propagandistike: "Përshëndetje nga kalifati":

"Asnjëherë nuk jam ndjerë më shumë musliman sesa tani në këto momente mes muslimanëve."

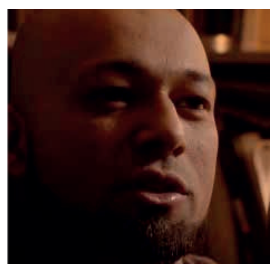

Titulli në një poster gjatë një zie publike në Bruksel pas sulmeve terroriste në Paris: "NE së bashku, më mirë se NE kundër TYRE. "NE POPULLI" i Belgjikës."

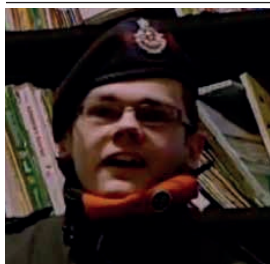
Eksperti për Islamizmin Montasser Al-De'emeh në qendrën e deradikalizimit:

"Nuk është e lehtë për të rinjtë të rriten në këtë epokë të 11 shtatorit. Ata sapo po formonin identitetet e tyre dhe më pas u përballën me ato sulme dhe një botë të polarizuar."

Mubin Shaikh, i radikalizuar më parë, aktualisht duke bashkëpunuar me Shërbimin Inteligjent të Sigurisë Kanadeze, reflekton mbi arsyen që të rinjtë i bashkohen lëvizjeve radikale:

"Fëmijët janë naivë. Ata mendojnë atë që shohin, se këta janë heronj. Ata luajnë dhe kjo tingëllon aq bukur, dhe ata duan të jenë pjesë e kësaj. Për një djalë të ri, ai dëshiron të jetë një hero. Edhe në shoqëritë tona perëndimore, ne i trajtojmë ushtritë tanë si heronj. Pra, çfarë ushtrish kanë ata me të cilët mund të lidhen, që mund të thonë se këta janë herontë e mi. Në botën myslimane ka mungesë heronjesh. Kështu që terrorizmi paraqitet si heroizëm."

I biri i Mubin Shaikh (i cili dikur ishte i radikalizuar, aktualisht bashkëpunon me Shërbimin Inteligjent të Sigurisë Kanadeze) dhe ai tregon për klubin e tij ushtarak: *"Të jesh mysliman, të jesh i bardhë, kjo është jeta jote. Por të qenit kanadez, kjo është një kombësi. Ti e shpreh atë me të gjithë të tjerët. Kjo është arsyeja pse, mendoj, të gjithë shkojnë mirë mes vete. Ne të gjithë jemi kadetë, jemi kanadezë, gjithçka tjetër është më pak e rëndësishme."*

Çfarë është Islamizmi, Xhihadizmi dhe Fundamentalizmi?

Islamizmi - Aktivizëm politik jo i dhunshëm: Ai e percepton Islamin jo vetëm si një fe, por si një udhëzues praktik për riorganizimin dhe drejtimin e shoqërisë në emër të vendosjes së sundimit hyjnor. Mendimtarët islamikë ndajnë dëshirën për të futur parimet e ligjit fetar Islam, në sistemin politik të vendeve të tyre, pavarësisht dhe shpesh në kundërshtim me vlerat demokratike laike dhe liberale. Në praktikë, pikëpamja islamike e Islamit ushqen shoqëritë ku të drejtat dhe liritë individuale, siç konceptohen në sistemet kushtetuese liberale demokratike, shtypen nëse nuk përputhen me interpretimin islamik të normave islame. Për islamistët, shteti Islamik nuk duhet të imponojë thjesht sundimin dhe sistemin e tij juridik, por ai gjithashtu duhet të transformojë mentalitetin dhe frymën e njerëzve.

Xhihadizmi - Dhuna politike: Siç sugjeron edhe emri, ai sjell në qendër idenë e Xhihadit të dhunshëm dhe derivon nga besimi se beteja e armatosur duhet t'i paraprijë çdo përpjekjeje politike jo të dhunshme për të vendosur sundimin islamik. Tipike në literaturën xhihadiste është ideja se beteja e armatosur është detyra më e rëndësishme e çdo myslimani, por është neglizhuar si nga islamistët jo të dhunshëm (të cilët kërkojnë vendosjen e sundimit islam me mjete politike jo të dhunshme) dhe fundamentalistët islamikë jo politikë (të cilët theksojnë da'uanë (thirrjet) dhe aspektet teologjike të Islamit).

Fundamentalistët islamikë - Aktivitete jo politike: Zakonisht interpretojnë Islamin bazuar në kuptimin e mirëfilltë të burimeve islame, pra refuzim të interpretimeve të tjera të besimit, dhe një zbatim praktik të përshkrimeve të perceptuara islame, pavarësisht nga përputhshmëria e tyre me parimet e lirisë individuale, dinjitetit njerëzor dhe barazisë para ligjit, siç konceptohet në sistemet liberale demokratike kushtetuese. Individët dhe organizatat fundamentaliste islamike shpesh refuzojnë përdorimin e dhunës dhe mund të preferojnë aktivitete fetare para aktivizmit politik. Sidoqoftë, përmes përhapjes së parimeve anti-demokratike dhe anti-pluraliste të ekstremizmit islamik dhe legjitimitetit të tyre në diskursin publik dhe fetar, fundamentalistët islamikë minojnë legjitimitetin e demokracisë liberale dhe sigurojnë një terren të përshtatshëm për rritjen e Islamizmit dhe Xhihadizmit. Një shembull mund të jetë Salafizmi.

I ashtuquajturi Shteti Islamik është një shembull i një kombinimi të të tre ndikimeve sepse ai kombinon ndikimin e Salafizmit, dhunës dhe ideve politike. Si një nga lëvizjet e pakta, ai i bëri të tre ndikimet në të vërtetë një realitet.

Çfarë është i ashtuquajturi Shteti Islamik (ISIS)?

I ashtuquajturi Shteti Islamik është një grup i dhunshëm ekstremistësh sunitë irakianë dhe sirianë. Ideologjia e tij bazohet në një interpretim shumë të thjeshtëzuar dhe radikal të Islamit, që pjesa tjetër e myslimanëve e refuzojnë, dhe në një shtypje të ashpër të trendeve islamike përveç sunitëve (shiitëve) dhe pakicave të tjera fetare (krishterëve).

Organizata u krijua si një degë e al-Kaedës në Irak. Kur protestat e Pranverës Arabe në Siri dhe Irak u përshkallëzuan në luftë civile në vitin 2011, të dy vendet u rrënuan pjesërisht dhe milicët e ndryshme morën kontrollin e zonave të luftës. ISIS u shkëput nga Al-Kaeda, pushtoi territorin në kufirin midis Sirisë dhe Irakut dhe filloi ndërtimin e shtetit të saj xhihadist. Në fund të vitit 2014, ai kontrollonte një sipërfaqe prej afërsisht 100,000 kilometra katrorë. Shitjet e naftës dhe antikuiteteve, fitimet nga taksat dhe aktivitetet kriminale ishin burimet kryesore të financimit.

Sidoqoftë, ISIS gradualisht humbi territor në luftime. Koalicioni i udhëhequr nga Shtetet e Bashkuara në Nëntor 2017 raportonte se ISIS kishte humbur 95% të territorit të kontrolluar.

Si rekruton i ashtuquajturi Shteti Islamik luftëtarët e vet?

Një rol kyç në rekrutimin e anëtarëve të rinj luajnë rekrutimi i agjentëve të cilët janë shumë aktivë në internet. Ata u ofrojnë rekrutëve një pjesë nga puna, që shkon shumë përtej individit. Ata u premtojnë atyre të luftojnë në anën e duhur. Por shpesh, ata gjithashtu u ofrojnë aventura që mund të arrijnë t'i përjetojnë në BE-në paqësore. Potencialisht, disa rekrutë evropianë kanë një dëshirë nën-ndërgjegjshme

për të vrarë dhe kryer mizori. Por nuk ka shumë të ngjarë që ky të jetë motivimi i zakonshëm. Gjithashtu nuk ka mundësi që ISIS të joshë të rinjtë perëndimorë për para. Ata paguhen, por shuma nuk është e lartë. Më shumë janë para xhepi që militantët e ISIS-it i shpenzojnë për çokollata dhe qasje në internet. Besohet se ISIS punëson specialistë (ushtarakë dhe civilë: mercenarë, trafikantë, profesionistë në fushën e nxjerrjes dhe përpunimit të naftës, tregtarë antikuitetesh, etj.). Por ata kanë pak interes për të promovuar veten. Ata shpresojnë se një ditë ata do të jenë në gjendje të lënë ISIS-in si punëdhënësin e tyre.

Nga vjen lidhja e fortë midis “tokës së paraardhësve” dhe të rinjve myslimanë nga Evropa të cilët nuk e kanë parë atë më parë?

Është një ndjenjë e të qenit i çrrënjësuar, të mos ndihesh i pranuar. Dhe imazhe romantike të vendeve që nuk i kanë parë kurrë. Ose që vetëm i kanë vizituar për disa ditë si mysafirë të dalluar dhe të pasur. Në përgjithësi, brezi i parë i myslimanëve që erdhën pas Luftës së Dytë Botërore në Perëndim, u përqëndruan në ndërtimin e një ekzistence të re dhe më të mirë. Ata mbanin kontakte me shtëpinë e tyre dhe shpesh ruanin zakonet e tyre, megjithatë dëshira për të qenë ekonomikisht të sigurt dhe për të jetuar në një liri mbizotëronte.

Brezat e mëvonshëm të myslimanëve shpesh kanë ndjerë një konfuzion të pozitës dhe preferencave të identitetit. Myslimanët e lindur në Evropë jo gjithmonë pranohen, kjo për shkak të origjinës së tyre. Ata vazhdojnë të pyesin veten: A jam më shumë mysliman apo (laik) evropian? A i përkas tokës së të parëve të mi, apo vendit ku kam lindur? Shpesh është gjithashtu një revoltë kundër familjes dhe komunitetit. Derisa prindërit shpesh janë të lehtësuar që kanë lënë rregullat e ngurta, etnike/fetare (gratë në Perëndim nuk mbulohen më), fëmijët/vajzat e tyre, pa njohuri më të thella të kontekstit, do të ktheheshin pa ndonjë hezitim në rregullat edhe më radikale.

Megjithatë, mediat perëndimore zakonisht publikojnë vetëm tekste që përshkruajnë radikalizimin e myslimanëve. Ato nuk shfaqin historitë e bashkëjetesës pa probleme me shoqërinë perëndimore, të cilat, natyrisht, janë më të zakonshme, por nuk janë interesante për auditorin.

Çfarë shkaktoi radikalizimin e shumë të rinjve nga Belgjika?

Rreth 300 ose 400 persona nga Belgjika, kanë shkuar në luftën siriane nga afërsisht, siç vlerësohet, 3.000 deri në 5.000 evropianë. Belgjika ka një numër të krahasueshëm qytetarësh ose emigrantësh me vendet fqinje, megjithatë të rinjtë kanë shkuar në Siri dhe Irak në një numër relativisht më të madh.

Një faktor i rëndësishëm në radikalizimin është kontakti me njerëzit, të cilët përhapin ideologji të dhunshme dhe promovojnë idetë e të ashtuquajturit Shtet Islamik. Në Belgjikë, veçanërisht në lagjet e varfra si Molenbeek pranë Brukselit, grupe radikale kanë qenë aktive, kundër të cilave policia nuk ka ndërhyrë në mënyrë sa duhet efektive. Për shembull, xhihadistët që kryen një sulm terrorist në 2016 në Paris kishin jetuar në periferi të Brukselit.

Belgjika është një shtet federal në të cilin kompetencat ndahen midis rajoneve të përcaktuara territorialisht dhe bashkësive kulturore frankofone dhe flamane. Ajo ka tre qeveri dhe parlamente rajonale dhe tre parlamente kombëtare. Brukseli është një rajon autonom me gjashtë forca të ndryshme policore lokale. Për më tepër, një sistem i ndërlikuar politik e bën më të vështirë krijimin e një modeli efektiv të integritetit kombëtar dhe më të vështirë parandalimin e krijimit të lagjeve të varfra me përqendrim më të larta të të papunëve, studentëve dhe emigrantëve me pagesë të ulët.

Cilët faktorë ndikojnë në integrimin e të huajve me origjinë të ndryshme kulturore?

Faktori kryesor është qasja në tregun e punës, dmth mundësia e punësimit të qëndrueshëm, dhe njohuritë përkatëse të gjuhës dhe arsimit. Kultura luan një rol dytësor - familja, solidariteti etnik dhe fetar i ndihmon njerëzit në rrezik të varfërisë ose jostabilitetit, të jetojnë dhe mbijetojnë, por në të njëjtën kohë kjo varësi nga solidariteti i grupit mund t'i mbajë ata të izoluar shoqërisht.

Në vendet e pasura të Evropës Perëndimore, jetojnë midis 8-12% të njerëzve që kanë lindur diku tjetër. Shumica janë evropianë të tjerë ose njerëz me viza pune ose studentore. Rreth gjysma e tyre janë të ashtuquajturit gjeneratë 'gastarbeiter', të cilët kryesisht kanë ardhur nga ish-kolonitë në vitet 1960 dhe 1970, dhe fëmijët e tyre, të cilët kanë lindur në Evropë, ose të afërmit e tyre që kanë ardhur më vonë si pjesë e të ashtuquajturit bashkim familjar.

Familjet e të ashtuquajturve "gastarbeiter" kanë pozitën më të dobët shoqërore dhe shpesh mbajnë lidhjet grupore. Asnjë program integrimi nuk është përgatitur për ta sepse pritej që ata të largoheshin pas përfundimit të punës së tyre. Por disa qëndruan dhe për shkak të ndryshimeve të tregut të punës, ata më vonë u bënë të papunë. Si rrjedhojë, ata u zhvendosën në lagje me kosto të ulët me infrastrukturë të papërshtatshme sociale (çerdhe, shkolla, mundësi pune, programe për fëmijë).

A ka disa programe të suksesshme integrimi për myslimanët në Evropë?

Sipas një raporti për luftëtarët e luftërave të huaja me autor Shpend Kusani "*Kosova tregoi më shumë pjekuri sesa disa shtete shumë të zhvilluara*", (Valerie Hopkins, Serbeze Haxhijaj). Rreth 400 persona shkuan për të luftuar për ISIS nga Kosova, nga totali prej 1000 personave që kanë shkuar nga Ballkani. Në vitin 2019 Kosova ishte vendi i parë nga Ballkani që organizoi kthimin e qytetarëve të saj në një shkallë të madhe (110 kosovarë). Prandaj, Qeveria e Kosovës hartoi një program rehabilitimi dhe riintegrimi për individët e prekur nga ekstremizmi. Ministria e Drejtësisë e mbështetur nga Programi Ndërkombëtar i Ndhmës për Trajnimin në Hetimin Penal (ose ICITAP), së bashku me shërbimin korrektues e ndanë këtë program në tre faza: 1) Faza e rehabilitimit; 2) Faza e riintegrit; 3) Faza pas lirit. Programi gjithashtu përfshin "trajnimin e stafit, intervistat me të burgosurit, vizitën e familjeve dhe aktivitetet brenda burgjeve." (QKSS).

Gratë dhe fëmijët në të kaluarën konsideroheshin si "viktima të pafajshme". Megjithatë, sipas fjalëve të ish -kryeministrit Haradinaj: "Të gjithë ata që kthehen do t'i nënshtrohen ligjit", 20 nga gratë janë paditur dhe rreth 85 burra janë ndjekur penalisht. Qeveria kosovare i lejon të gjithë fëmijët të shkojnë në shtëpi pas kthimit të tyre dhe i vë gratë në arrest shtëpiak gjatë gjykimeve të tyre. Në vitin 2019 qeveria krijoi Divizionin për Parandalimin dhe Riintegrimin, për të ndihmuar gratë dhe fëmijët e riatdhesuar. Gjatë këtij programi gratë dhe fëmijët kanë ligjerata të veçanta edukative dhe pajisen me kuponë ushqimi dhe veshjesh. "Ato që shkojnë në burg, vihen nën programe deradikalizimi." (Sahinkaya)

Referencat:

QKSS. "Riintegrimi i luftëtarëve të huaj të kthyer: cila qasje i përshtatet më së miri Kosovës?" Prill 2017. Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë. Dokumenti. Maj 2021. http://www.qkss.org/repository/docs/Reintegration_842325.pdf

Sahinkaya, Ezel. "Pse Kosova po i pranon anëtarët e Shtetit Islamik?" ProQuest (2020). Web Maj 2021. <https://www-proquest-com.ezproxy.rit.edu/docview/2338959585?pq-origsite=summon>

Valerie Hopkins, Serbeze Haxhijaj. "Luftëtarët e ISIS-it bëjnë përpjekje pas kthimit në shtetet e Ballkanit." FT.com (nd). Web Maj 2021. <ProQuest.com>. (https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Knjiga4_Veroispovest.pdf)

Çfarë roli luajnë mediat për xhihadistët? Si po përdoren për suksesin e tyre?

Xhihadistët janë duke mësuar për dekada të tëra se si të përdorin median, dhe ata kanë bërë përparim të konsiderueshëm. Ndërsa, për shembull Osama bin Ladenit, në ditët e tij të hershme, iu desh të regjistronte predikimet e tij në kaseta audio ose videokaseta dhe t'i shpërndante ato relativisht ngadalë përmes mediave tradicionale (televizion, radio). Zhvillimi i shpejtë i mediave sociale ka zgjeruar ndjeshëm shtrirjen dhe mundësitë e xhihadistëve.

Shteti Islamik i kushton një rëndësi të madhe propagandës, dokumentari përmend se kameramanët fitojnë para më shumë se ushtarët. Një nga qëllimet kryesore të propagandës është rekrutimi i anëtarëve të rinj. ISIS ka qenë në gjendje të tërheqë mijëra luftëtarë në radhët e veta, dhe një numër shumë më të madh të simpatizantëve. Videot e propagandës, që tregojnë sulmet terroriste gjithashtu kanë për qëllim të trembin dhe të krijojnë ndasi midis myslimanëve dhe Perëndimit dhe të nxisin armiqësi dhe urrejtje reciproke.

Çfarë lloj përmbajtje përdor propaganda islamike? A janë inovative?

Përmbajtja e propagandës xhihadiste është me shumë shtresa. Një komponent i propagandës së ISIS-it, e përshkruan jetën në ISIS si "parajsë në tokë" në një botë plot pasiguri dhe luftëra. Këto video ftojnë drejtpërdrejt shikuesit në ISIS dhe forma është shumë e ngjashme me reklamat e agjencive të udhëtimit (ne shohim video plot me njerëz të buzëqeshur, fëmijë që lahen në një pishinë, ose luftëtarë nga kombësi

të ndryshme duke folur për sa mirë është të jetosh në ISIS). Videot që raportojnë mbi sukseset ushtarake të ISIS-it ose trajtimin nga ta të burgosurve, kanë karakter shumë të ndryshëm. Ata e portretizojnë ISIS-in si një forcë ushtarake të pakonkurrueshme. ISIS arrin të krijojë një pershtypje se xhihadizmi është "cool" dhe se xhihadistët janë lloj ninjash ose luftëtarë ekuivalent me ata nga lojërat kompjuterike me të cilat brezat e rinj mund të lidhen. Dhe bota e të cilëve, ndryshe nga realiteti është përmbushëse dhe kuptimplote.

Propaganda e ISIS-it është e paparë në masën në të cilën kap brutalitetin. Në një përpjekje për të angazhuar një auditor, pragu i ndjeshmërisë së të cilit është ulur, brutaliteti shtyhet në ekstreme. ISIS ka qenë i shpejtë të kapë të gjitha mundësitë që ofron hapësira kibernetike. Për shembull, brenda sekondave përmes Twitter-it ishte në gjendje të përhapte një cunami mesazhesh, që mund të arrinin një numër të madh përdoruesish që nuk ishin të vetëdijshëm.

Si krijohet propaganda xhihadiste? Kush qëndron mbrapa?

ISIS ka një rrjet shumë të degëzuar dhe të pasur të fondacioneve dhe zyra të mediave. Ai prodhon tekste të të gjitha llojeve, nga ato të shtypura në ato dixhitale e deri te format e ndryshme të fjalës së folur. Theksi është në arabisht dhe anglisht. Gjuhë të tjera që përdoren janë turqishtja, kurdishtja, frëngjishtja, rusishtja dhe gjermanishtja. Paralelisht me strukturën zyrtare të medias, grupet e mbështetësve dhe tifozëve kontribuojnë në krijimin dhe përhapjen e propagandës së ISIS. E fundit, por jo për nga rëndësia, media globale, veçanërisht media perëndimore, shpesh ndajnë përmbajtje të ISIS-it pa post-produkcionin më të vogël.

ISIS ka ekiye kameramanësh, redaktues dhe prodhues, në shumë raste të trajnuar në vendet perëndimore. Profesionalizmi i ISIS-it në këtë drejtim është i tillë sa që organizatat e tjera, nga pjesë të tjera të Lindjes së Mesme dhe Afrikës Veriore, me shumë gjasa dërgojnë material të papërpunuar që ekipet e ISIS-it e përpunojnë dhe e finalizojnë. Pamjet e ekranit ["screenshot"] të marra nga kameramanët e ISIS-it janë prerë në mënyrë profesionale me pamjet e lajmeve. Deklaratat e aktorëve si negativë ashtu edhe atyre pozitivë, për theksim shkruhen në një ekran dhe komentohen. Videot janë dinamike, duke treguar imazhe dramatike të trupave të vdekur, shpërthime, citime nga Kurani, luftëtarët që shtinë etj., dhe kështu të kujtojnë reklamat. Për të rritur efektin, disa nga incizimet përsëriten ose janë në lëvizje të ngadaltë, kontrasti rritet ose imazhi shkon drejt në shkallë gri me vetëm gjak ose flakë në të kuqe. Efektet zanore gjithashtu kontribuojnë në efektin dramatik.

Cilat kanale përdoren nga xhihadistët për propagandim? A shtojnë mediat sociale dhe uebfaqet kufizime për të ndaluar propagandën? A funksionojnë këto kufizime?

Aparati i medias ISIS-it është përgjegjës për një larmi të gjerë aktiviteteve duke filluar nga publikimi i CD-ve, DVD-ve, panove dhe pamfleteve, e deri te propaganda në internet. Për propagandën në internet, xhihadistët përdorin shumë media sociale. Fillimisht, ata përdorën kryesisht më të njohurit (Google+, Facebook, Twitter, YouTube). Pasi këta provider u bënë shumë më aktivë kundër aktiviteteve xhihadiste (duke mbyllur llogari, etj.), Xhihadistët ishin në gjendje të reagonin duke zhvilluar metoda shtesë për t'iu kundërshtuar masave të ngjashme (duke përdorur robotë të ndryshëm, kohën e duhur dhe madhësinë e mesazheve për të shmangur modulet e ndryshme anti-spam, etj), por edhe duke përdorur platforma të tjera (Telegram, VKontakte, Tumblr).

Burimet:

JSNS. 2017 Xhihadi Kibernetik - Pyetje dhe Përgjigje. Në dispozicion 'online': <https://www.jsns.cz/download-lecture-material/21030?activityId=157578&lectureId=151090>

Vlerat Evropiane. 2018 Korniza e Shkallës së Plotë për Luftimin e Ekstremizmit Islamik në Demokracitë Liberale (Dokument Politikash). Në dispozicion 'online': <https://www.homeaffairs.cz/wp-content/uploads/2018/11/FULL-SCALE-FRAMEWORK-FOR-COUNTERING-ISLAMIC-EXTREMISM-IN-LIBERAL-DEMOCRACIES.pdf>

Linku:

Harta e aktivitetit dhe territorit të kontrolluar nga ISIS: <https://isis.liveuamap.com/>

Arti i Ndryshimit / Hanne Phlypo, Catherine Vuylsteke / Belgie / 2013 / 60 min.

Tre djem të rinj në Evropë po përpiqen të jetojnë jetën si të gjithë të tjerët në moshën e tyre. Por nuk është aq e lehtë, pasi ata erdhën nga Afganistani, Siria dhe Guinea. Fattah punon në një fabrikë tekstili në Stamboll, dhe ka qëllim të fitoj para të mjaftueshme për të udhëtuar në Greqi dhe nga aty në Itali. Saleh ka tre vjet që jeton në Evropë dhe shpreson që prindërit e tij të vijnë për ta parë. Mamadou i përmbahet punës dhe studimeve të tij pavarësisht faktit se qëndrimi i tij në Belgjikë tani është ilegal. Tre histori të adoleshentëve përshkruajnë ciklin e migrimit në tërësinë e tij: idealizimi fillestar i Evropës, kalimet ilegale të kufirit, pritja e vendimit për azilin, qëndrimi në një shtëpi për të miturit e huaj, dëbimi...

Objektivat e mësimi

- të kuptohet thelbi i migrimit dhe konteksti i tij socio-politik;
- Të njihet rëndësia e arsimimit dhe mbështetjes së familjes;
- Të zhvillohet aftësia e ndjeshmërisë dhe tolerancës.

JETO ËNDRRËN TËNDE

SHËNIM:

Ky aktivitet i orienton studentët të kuptojnë bazat e migrimit, arsyet e tij dhe kontekstin socio-politik. Studentët lidhen me tre personazhe të filmit - të rinjtë që lanë atdheun e tyre pa prindër. Brenda këtij aktiviteti, studentët plotësojnë një fletë pune e cila i ndihmon ata të kuptojnë më mirë arsyet e emigrimit

GRUPI I REKOMANDUAR I MOSHËS 13+

QËLLIMET

Studentët:

- njohin arsyet e largimit të njerëzve nga vendlindja, kuptojnë dhe mund të shpjegojnë thelbin e migrimit dhe kontekstin e tij socio-politik;
- janë të vetëdijshëm për rëndësinë e edukimit në jetën e njerëzve dhe përmbushjen individuale;
- zhvillojnë ndjeshmërinë e tyre.

KOHËZGJATJA: 90 minuta (përfshirë projektimin e filmit)

MJETET:

- Fletë pune për secilin student
- Lapsat

PROCEDURA:

1. Dorëzoni fletë pune secilit nxënës dhe kërkojuni atyre t'i përgjigjen individualisht pyetjes së parë. Nxënësit mendojnë për vizionin e tyre të jetës (punën, familjen, pronën, arsimin).
2. Pasi u kërkojmë atyre të përgjigjen në dy pikat e ardhshme në FLETËN E PUNËS - të mendojnë se për cilat arsye do të largoheshin nga vendlindja dhe të mendojnë se çfarë mund t'i shtyj njerëzit e tjerë në emigrim.
3. Pastaj shikojmë pjesën e parë të filmit së bashku, deri në orën 14:27, kur publiku njoftohet me tre personazhet. Studentëve u kërkohet të plotësojnë tre shtyllat e para në tabelë me informacion të përgjithshëm për secilin personazh të filmit.
4. Pyetni studentët kush tha në fillim të filmit fjalinë: *"Në vend që të shkosh në Evropë Do të ishte më mirë të vazhdosh të merresh me tekstin dhe të bëhesh rrobaqepëse ..."*. Gjatë diskutimit, ne i udhëzojmë studentët të mendojnë rreth përmbytjes së fjalisë, qëllimit të saj, situatës dhe pozicionit të tyre.
5. Vazhdojmë me pjesën tjetër të filmit -14: 27-34: 00 (deri në skenën kur Saleh refuzon të hajë vaktin e tij dhe ngrihet nga tryeza e ngrënies në shtëpinë e të rinjve).
6. Kërkojuni studentëve të shkruajnë në FLETË PUNE vazhdimin e mundshëm të të tre tregimeve.
7. Pastaj ne mund të vazhdojmë ta shikojmë filmin deri në fund, ose në rast të një kohe të kufizuar, të kalojmë në pjesën e fundit duke vazhduar nga 56:00 (emigrantët afganë notojnë në det) për të mësuar se çfarë ndodhi me djemtë.
8. Ne e përmbyllim këtë pjesë duke krahasuar historitë e krijuara në FLETËT E PUNËS me realitetin.

REFLEKTIM:

Diskutoni me studentët për jetën e ardhshme të tre personazheve. Mund t'i pyesni ata: *A mendoni se djemtë mund t'i përmbushin ëndrrat e tyre? Si do të ndryshojë jeta e Saleh kur të vijnë prindërit e tij? A do të përpiqet Fattah të ndjekë ëndrrën e tij për arsimin? Çfarë mundësish e presin Mamadoun? Si do të jetë jeta e tyre nëse heqin dorë? Mund ta imagjinoni të ndiqni një ëndërr të tillë dhe të vazhdoni të përpiqeni derisa ta realizoni atë?*

1. Mendoni për qëllimet tuaja në jetë dhe shkruani ato.
2. Cilat arsye mund t'ju detyrojnë të largoheni nga atdheu juaj?
3. Shkruani arsyet që i shtyjnë njerëzit në të gjithë botën të lënë vendlindjen e tyre.

Pranojeni që migrimi është një problem

Prandaj, është e nevojshme të njihni faktet, të demaskoni mitet dhe të mbështesni një diskutim publik të bazuar në realitet, jo përshtypjet.

Punoni me frikën dhe paragjykimet tuaja

Stereotipet janë të kuptueshme, janë të natyrshme për mënyrën e të menduarit njerëzor. Nga ana tjetër, ato thjeshtojnë realitetin tonë, kufizojnë kuptimin tonë të situatës dhe mund të jenë të rrezikshme, të dëmshme dhe të padrejta. Është e rëndësishme të dini për to, të punoni me to dhe të bëni dallimin midis të dobishmes dhe të dëmshmes.

Kërkojeni kompleksitetin dhe diversitetin

Kini kujdes kur përdorni terma të thjeshtuar si "Mysliman" ose "emigrant". Ato nuk mund ndërlidhen me ndonjë karakteristikë që do të ishte e njëjtë për të gjithë individët. Askujt prej nesh nuk i pëlqen të futet në një kuti (punonjës i OJQ-ve, i pasur, mjeshtër) dhe të gjykohej.

Punoni rreth mosgatishmërisë për të edukuar veten dhe për të lundruar në peizazhin mediatik

Si pasojë e mosgatishmërisë për të edukuar veten, na mungojnë njohuritë dhe provat, dhe kjo krijon frikë e cila çon në deklarata të thjeshtuara dhe të pavërteta.

Pranoni që neve shpesh na mungon informacioni i saktë dhe i mjaftueshëm

Kjo vlen për secilin prej nesh, kështu që në diskutim jini të përlurur dhe jini të vetëdijshëm për njohuritë e kufizuara - për Islamin, për jetën me refugjatët, për kulturat dhe gjuhën e tyre, ose për historinë dhe vlerat tona.

Nuk duam të ndajmë me studentët gjithçka që dimë për këtë çështje

Tema e migrimit është komplekse dhe me shumë nivele. Gjatë diskutimit mund të mjaftoj për t'iu përgjigjur thjesht pyetjeve në vend që të përpiqeni të shpjegoni të gjitha çështjet e ndërlidhura

Solidariteti dhe mirësia njerëzore

Të ndihmosh njerëzit e tjerë në nevojë është një shenjë e një karakteri të mirë. Kjo duhet të praktikohet pavarësisht nga marrëveshjet e brendshme të detyrueshme.

Kërkoni atë që kemi të përbashkët

Migrimi ka qenë, është dhe do të jetë pjesë e historisë njerëzore. Është më konstruktive të kërkosh për komunikim, mirëkuptim sesa të bindësh të tjerët për të vërtetën e vetme.

Vlerësojeni diversitetin e mendimeve

Të gjithë jemi të ndryshëm, dhe pikëpamja e një personi tjetër mund të na pasurojë në vend që të na irritojë. Në fakt, ne nuk duam që të gjithë të mendojnë dhe të ndjehen saktësisht si ne. Mendimet e ndryshme mund të bashkë-ekzistojnë në mënyrë paqësore pranë njëri-tjetrit.

Mos kërkoni për një zgjidhje të pazezervë

Zgjidhjet universale dhe përherë të zbatueshme nuk ekzistojnë as në jetën tonë individuale. Megjithatë, ka vlera universale të cilat duhen respektuar sepse ne vetë i duam ato: dinjiteti, ndihma nëse nevojitet, drejtësia.

Zgjidhjet e shpejta duken të bukura, por ato rrallë janë më të mirat. Zgjidhjet afatgjata duhet të gjinden duke kërkuar informacion, verifikuar resurset dhe duke punuar me vlerat që na mbrojnë neve po aq sa të tjerët. Mos kërkoni një zgjidhje të shpejtë dhe të thjeshtë në emër të një personi tjetri ose të një grupi.

Migrimi është një proces dinamik i cili po zhvillohet. Ne mund t'u ofrojmë studentëve durim dhe të vazhdojmë të kërkojmë për informacionin, duke mbajtur një perspektivë kritikuese.

Respektoni problemet e njerëzve të tjerë

Nuk na ndihmon neve nëse hedhim poshtë problemet e personave të tjerë si të pakuptimtë. Është më mirë të kërkohet shkaktari i tyre kryesor: frika, pasiguritë, mungesa e informacionit, cenueshmëria, paragjykimet, thjeshtimi.

Punoni me fuqinë e tregimeve individuale

Ndihmon për të kapërcyer distancën, për të shkëmbyer frikën dhe kërcënimin me solidaritet dhe gatishmëri për të ndihmuar.

Mos kini frikë të quheni se manipuloni, shantazhoni, promovoni

Kërkimi i fakteve dhe argumentimi në mënyrë të qetë, funksionon mirë në diskutime. Por mos të vijë turp nga emocionet tuaja. Emigrantët përjetojnë shumë histori emocionale plot humbje, kështu solidariteti nuk është shprehje e dobësisë apo naivitetit.

Zhvillimi personal i të rinjve

Ndjeshmëria, toleranca, dëgjimi, të menduarit kritik, përgjegjësia dhe aktiviteti ynë, janë duke u zhvilluar vazhdimisht. Të rinjtë kanë një pasion të ri për drejtësinë dhe aktivizmin, edhe pse ky mund të mos jetë i dukshëm në sipërfaqe.

Mos harroni kompleksitetin e jetës

Njerëzit lëvizin mes lirisë dhe sigurisë. Është e vështirë të ekuilibrosh këto të dyja. Është një projekt jetësor i secilit prej nesh dhe për brezat e tanishëm dhe të ardhshëm.

Punoni me veten tuaj

Vetë edukatorët duhet të jenë në harmoni, të patrembur dhe të vetëdijshëm për stereotipet - vetëm atëherë ata mund të jenë të vërtetë.

Mi Yohav Oti Achshav / Barek dhe Tomer Heymann / Izrael, Britani e Madhe / 2016 / 43 min.

Saar është një nga shtatë fëmijët, por ai rrallë e sheh familjen e vet. Disa nga vëllezërit dhe motrat e tij e fajësojnë atë për largimin e tij nga Izraeli për të shkuar në Londër, të tjerë kanë problem me orientimin e tij seksual, ose kanë frikë se fëmijët e tyre mund të infektohen me HIV. Saar po mendon të kthehet në shtëpi pas gati njëzet vitesh jashtë vendit. Por kjo do të thoshte të ngrihesh përsëri për arsyet pse u arratis. Regjisorët e filmit arritën të fitojnë besimin e protagonistit dhe anëtarëve të familjes së tij, dhe të depërtojnë në bisedat e tyre intime rreth besimit, frikës dhe gabimeve të vjetra. A do të arrijë Saar të kapërcejë frikën e tij dhe të kthehet në vendin e tij të lindjes, në Izrael?

Objektivat e mësimi

- Të kuptoni se si është të jesh homoseksual dhe HIV pozitiv;
- Të krijoni njohuri bazë për HIV / AIDS dhe të njihni mitet që ndërlidhen me të;
- Të jeni të vetëdijshëm për paragjykimet tuaja ndaj njerëzve me HIV / AIDS dhe ndaj orientimeve të tjera seksuale.

SA KOHË KA QË E DINI?

SHËNIM:

Studentët do të mësojnë të empatizojnë ndjenjat e njerëzve të çuditshëm, të mësojnë të respektojnë dallimet e të tjerëve dhe diversitetin. Ata do të kuptojnë stereotipet dhe paragjykimet e tyre.

MOSHA E REKOMANDUAR 15+

QËLLIMET

Studentët:

- rrisin ndjeshmërinë e tyre ndaj njerëzve të grupeve LGBT;
- kuptojnë paragjykimet e tyre dhe qëndrimin absurd të grupit më të madh të shoqërisë ndaj njerëzve të këtyre grupeve.

Kohëzgjatja: 115 minuta (përfshirë projektimin e filmit)

MJETET:

- Fletë pune për secilin student
- Aksesore për të shkruar
- Tabelë ose 'flipchart' për të shkruar

PROCEDURA:

1. Filloni aktivitetin duke bërë shfaqjen e filmit.
2. Vazhdoni me një pasqyrim të emocioneve duke përdorur metodën I.N.S.E.R.T. për të emëruar çdo temë të filmit në thellësi. Shkruani temat në tabelë në mënyrë që sintaksa tematike e filmit të shihet mirë dhe qartë.

Shënim: Më shumë informacion në lidhje me metodën INSERT mund të gjenden në Fletën e Punës 1.

3. Tregojuni studentëve se ky aktivitet do të fokusohet në orientimin seksual. Shpërndani FLETAT E PUNËS dhe u thoni studentëve që t'i përgjigjen pyetësorit. Ata punojnë në mënyrë të pavarur.
4. Disa minuta më vonë, studentët ndoshta do të fillojnë të ndihen në siket dhe do të mendojnë se pyetjet janë të çuditshme. Lërin njëherë ashtu dhe sapo të krijohet një tollovi e dukshme në të gjithë klasën, ndërpreni ata. Pyesni: *Pse nuk jeni të gjithë të qetë? Keni probleme të përgjigjeni në pyetje? Si ndiheni duke iu përgjigjur pyetjeve? Pse mendoni se po i përgjigjeni një pyetësori të tillë?*

Shënim: Shpjegoni se ky është një pyetësor i cili ishte përgatitur nga PhD i Studimeve Gjinore, Martin Rochlin në vitet 1970. Qëllimi i tij ishte të ndihmonte pjesën më të madhe të shoqërisë të imagjinonte pyetjet me të cilat përballen homoseksualët dhe lezbiket në jetën e përditshme, dhe të tregojë absurditetin e këtyre pyetjeve.

REFLEKTIM:

Kryeni reflektimin në formën e një diskutimi për reagimet që mund të shfaqen gjatë daljes publike (herës së parë që dikush flet për veten se është homoseksual ose lezbike para të tjerëve). Pyesni: A keni qenë ndonjëherë në një situatë të tillë? Si reaguat kur dikush kishte dal publikisht? A keni dëgjuar dikë të bëjë pyetje si ato në pyetësor? A i keni bërë ju vetë ato pyetje? A do të ishte reagimi juaj i njëjtë, pasi tani keni

parë se sa e vështirë është përballja me këto pyetje? Në fund, kthehuni te filmi dhe bëni një përmbledhje - çfarë reagimesh hasën protagonistët për daljen e tyre publike? Së bashku, duhet të arrini në konstatimin se njerëzit me orientime të ndryshme në shoqërinë tonë jo vetëm që duhet të tolerohen, por edhe të pranohen plotësisht.

PËRVOJA PRAKTIKE:

Për të qenë i singertë, në fillim u shqetësova pak për reagimin e vajzave, sepse disa prej tyre vinin nga familjet që ishin më fetare . Për fat të mirë, unë pashë që edhe në mesin e tyre, çështjet e pakicave seksuale nuk janë tabu, dhe ato u përfshinë në diskutim pa pasur pengesa të vërteta. Çfarë u dëshmuar se ia kishte vlejtur ishte shtypja e tabelave I.N.S.E.R.T dhe shpërndarja e tyre para filmit. Disa nga vajzat mbanin shënime gjatë shikimit, dhe disa të tjera menjëherë pas përfundimit të filmit. Më pas, unë shkrova shënimet e tyre në tabelë. Siç pritej, ato reagueshan ndaj pyetësorit me habi dhe kryesisht as nuk filluan ta plotësonin. Njëra madje vuri në dukje se ajo do të priste që t'ia bënte këto pyetje njerëzve me orientim homoseksual. Prandaj, ky ishte vetëm një hap për t'iu treguar atyre që të kuptojnë se me çfarë paragjykimi dhe stereotipesh përballen pakicat seksuale.

Milan Zachodil, SSOŠ Břeclav, s.r.o.

Reagimet e studentëve ndaj pyetësorit në fillim nuk ishin të kuptueshme, më vonë edhe të trazuara. Ata pyetën, si ka mundësi që dikush u jep atyre këto pyetje të pakuptimta. Unë pashë buzëqeshje, tallje, mungesë të kuptuarit, frikë dhe dyshim në logjikën e pyetësorit. Pas goxha një kohe, i sigurova se reagimet e tyre janë në rregull. U zhvillua një diskutim në lidhje me absurditetin e pyetjeve dhe një ndërgjegjësim që zakonisht, homoseksualët pyeten kështu nga shoqëria dhe se duhet të jetë e vështirë për ta gjatë daljes së tyre publike dhe në jetën normale të tyre. Studentët vlerësuan pyetësorin si mundësi të mirë për të menduar rreth kësaj. Gjithashtu, për shkak se ne në klasë kemi një vajzë që po i nënshtrohet një ndryshimi për t'u bërë burrë, kjo temë është më se e rëndësishme dhe nxiti diskutime më pasionante.

Mgr Eva Povová, VOŠ, OA, SPgŠ, SZŠ Most

Pyetësi:

Çfarë mendoni se ka shkaktuar heteroseksualitetin tuaj?

Kur e kuptuat për herë të parë se jeni heteroseksual?

A është e mundur që ajo është vetëm një fazë që do ta kapërceni në të ardhmen?

A është e mundur që heteroseksualiteti juaj të jetë shkaktuar nga një frikë neurotike ndaj njerëzve të së njëjtës gjini?

Nëse nuk keni fjetur kurrë me një person të së njëjtës gjini, a është e mundur që ju të keni nevojë vetëm për një partner të mirë homoseksual?

Kujt i keni treguar për heteroseksualitetin tuaj? Si reagues ata?

Pse heteroseksualët kanë një tendencë të vazhdueshme për të bindur të tjerët për korrektësinë e stilit të tyre të jetesës?

Pse duhet të tregoni heteroseksualitetin tuaj gjatë gjithë kohës? A nuk mund të jesh vetvetja dhe të mos e përmendësh atë?

A doni që fëmijët tuaj të jenë heteroseksualë, marrë parasysh problemet e mundshme që i presin?

PYETJE DHE PERGJIGJE

1. Çfarë është HIV/AIDS?

HIV (Virusi i Imunodeficiencës Njerëzore) shkakton humbjen e rezistencës mbrojtëse të një personi. Ai sulmon qelizat e bardha të gjakut, të ashtuquajturat limfocite T (nëntipi CD4) në të cilat riprodhohet dhe pastaj i vret ato. Për shkak të kësaj, sasia e përgjithshme e tyre zvogëlohet dhe trupi i personit bëhet shumë më i ndjeshëm ndaj sëmundjeve të zakonshme. AIDS (Sindroma e Fituar e Mungesës së Imunitetit) është faza përfundimtare e infeksionit HIV, i cili nuk shfaqet tek të gjithë të infektuarit nga HIV. Me fjalë të tjera, të gjithë me AIDS janë HIV pozitiv, por jo të gjithë me HIV kanë AIDS-in. Rasti i parë i sëmundjes u diagnostikua në Nju Jork më 1981 nga eksperti i lëkurës dhe sëmundjeve seksuale Dr. Friedman-Kien. Pacienti i tij ishte një i ri me "njolla të çuditshme" në këmbë. Më pak se një javë më vonë, mjeku kontrolloi një djalë tjetër të ri me një rast të ngjashëm me simptoma të pazakonta të sëmundjes së lëkurës. Të dyja këto raste u njohën si sarkoma Kaposi, një lloj i rritjes malinje të lëkurës. U fol për një njësi të re mjekësore, dhe disa e emërtuan atë me akronimin GRID (Gay Related Immune Deficiency) {në shqip. Mungesa e Imunitetit e Ndërlidhur me Personat Homoseksual}, të tjerë flasin për "pneumoni homoseksuale", ose më vonë për "sëmundjen 5 H" (homoseksualët, heteroseksualët e shturur, hemofilikët, Haitianët, heroinistët).

2. Si përhapet HIV?

Virusi HIV përhapet përmes seksit të pambrojtur, gjakut dhe nga nëna e infektuar tek fëmija. Çdo lloj marrëdhënie seksuale është e rrezikshme (anale, përmes vaginës dhe orale) me një person HIV pozitiv. Marrëdhëniet anale të pambrojtura janë më të rrezikshmet, pavarësisht nëse ato janë homoseksuale ose heteroseksuale. Seksi oral mbart pak ose aspak rrezik për marrjen ose transmetimin e HIV-it. Virus është shumë më i pranishëm në spermë sesa në sekretimin vaginal, kështu që rreziku i infektimit është dukshëm më i lartë nga një burrë tek një grua, sesa nga një grua tek një burrë. As marrëdhënia seksuale e ndërprerë apo kontracepsioni hormonal nuk ofrojnë ndonjë mbrojtje kundër infeksionit HIV. Mënyra e vetme për të parandaluar infeksionin është përdorimi i duhur i prezervativit ose femidomit. Çdo dhurues gjaku testohet para transfuzionit të gjakut ose derivatit të gjakut. Rreziku gjithashtu paraqitet kur injektohet droga, domethënë kur përdoren të njëjtat gjilpëra, shiringa ose vetë droga. Mënyra e fundit e infeksionit është nga nëna tek fëmija. Gratë shtatzëna testojnë veten për HIV, dhe mund të përdoret trajtimi profilaktik nëse ajo është pozitiv, në mënyrë që rreziku i infektimit të fëmijës së saj të ulet. Rreziku mund të ulet vetëm deri në 2%. Më shumë informacion në pyetjen 15.

Në Kosovë, HIV është më i pranishëm tek meshkujt që bëjnë seks me meshkuj (MSM) "nga 0% (nuk ka raste të zbuluara) në 2011 në 2.8% në 2018 (OPTIMA, et.al.).

3. A duket HIV/AIDS i njëjtë për të gjithë?

Simptomat e HIV nuk shfaqen njësoj për të gjithë. Simptomat e para (primo-infeksionet) shfaqen 3-8 javë pas infektimit. Këto simptoma janë të ngjashme me ato të gripit ose mononukleozës. Tek rreth gjysma e rasteve, këto janë dhimbje të muskujve dhe nyjeve, lodhje, anoreksi, diarre, ethe, nyje limfatike të fryra-në qafë, në sqetull ose ijë, mund të shfaqet një ekzantemë-një skuqje jo-specifike që nuk dhemb ose kruhet dhe shfaqet vetëm për pak kohë. Primoinfeksionet largohen spontanisht pas 14 ditësh. Pas kësaj, HIV arrin fazën asimptomatike, dhe kohëzgjatja e saj mund të ndryshojë. Gjatë kësaj, ndodhin disa ndryshime dhe sjellin komplikime. Më pas vijon faza simptomatike dhe faza e fundit është shpërthimi i AIDS -it.

4. Si trajtohet HIV/AIDS?

Që nga viti 1996, trajtimi i kombinuar i trefishtë HAART (Terapia Antiretrovirale Shumë Aktive) konsiderohet si qasje standarde. Qëllimi i kësaj terapie është që kryesisht të ngadalësojë infeksionin dhe të ruajë një sistem imunitar funksional, për aq kohë sa kjo të jetë e mundur. Terapia Antiretrovirale (ART) ndryshoi ndjeshëm rrjedhën klinike të infeksionit HIV - sëmundja që më parë ishte fatale, tani u shndërrua në një

sëmundje kronike. Përdorimi afatgjatë i HAART, megjithatë, ka disa efekte negative të konsiderueshme, siç janë shfaqja e efekteve të padëshiruara gjithnjë e më tepër, rritja e rezistencës së HIV ndaj antiretroviraleve të caktuar dhe grupeve të tëra të antiretroviraleve, si dhe çmimin e lartë të trajtimit. Respektimi i trajtimit është shumë i rëndësishëm dhe i vështirë - mosveprimi i tij mund të çojë në rritjen e rezistencës. Deri më tani, infeksioni HIV është ende i pashërueshëm!

5. Si ta dije që e kam HIV-in ose që dikush tjetër është HIV pozitiv?

Sëmundja nuk mund të vërehet në vështrim të thjeshtë! Vetëm një test i bërë në mënyrë të saktë për HIV, e konfirmon nëse një person është pozitiv. Testi bëhet duke marrë një mostër gjaku nga venat. Ndërsa, për grupet ku kjo gjë është e vështirë të arrihet, kjo mund të bëhet nga pështyma ose gjaku kapilar. Nëse testi i pështymës ose i gjakut kapilar është pozitiv, ai duhet të konfirmohet me testin e gjakut të venës. Më shumë informacion në pyetjen 6. Një person që është HIV pozitiv mund të duket i shëndetshëm, dhe të mos jetë i vetëdijshëm për infeksionin që ka. Ne nuk duhet të harrojmë se edhe një (e para) marrëdhënie seksuale e pambrojtur, mund të jetë e rrezikshme! Edhe pse mund të njohim dikë prej vitesh, nuk mund ta dimë nëse ai/ajo është i/e infektuar me HIV. Para se të filloni jetën tuaj seksuale me marrëdhënie të pambrojtura së bashku, të dy partnerët duhet t'i nënshtrohen një testi HIV (nëse ata kanë bërë seks të pambrojtur ose kanë përdorur drogë).

6. Si funksionon një test HIV?

"Aktualisht, të gjitha metodat kryesore të testimit janë në dispozicion në vend: Serologjia e HIV-it, Western Blot, numërimi i CD4 dhe ngarkesa virale.." (OPTIMA, etj.). Mund të kontrolloheni falas dhe në mënyrë anonime në Klinikën e Sëmundjeve Infektive, klinikën "Labyrinth" në Prishtinë, Gjilan dhe Prizren; CSGD Prishtinë, KAPHA Prishtinë. Të tërë lokacionet e testimit të HIV-it ishin planifikuar të ishin funksionale deri në vitin 2015, megjithatë vetëm një është hapur. Sipas Planit Strategjik Kombëtar të HIV/AIDS 2018-2022 (NSAP) Kosova planifikon të mbajë një prevalencë nën 1% për grupet kryesore dhe një normë nën 0.1 % në mesin e popullatës së përgjithshme. Gjatë kësaj periudhe pesëvjeçare, (pra deri në fund të vitit 2022) Kosova do të angazhohet për t'i dhënë fund përhapjes së HIV-it dhe për të arritur objektivat e UNAIDS 90-90-90.

7. A rrezikohen më shumë disa grupe ndaj infektimit me HIV sesa grupet e tjera?

Po. Rreziku më i madh është i pranishëm e veçanërisht për meshkujt që bëjnë seks me meshkuj (jo vetëm homoseksualët ose biseksualët, por edhe heteroseksualët që bëjnë seks me burra të tjerë si rezultat i izolimit). Një grup tjetër që është më i rrezikuar, janë personat që ofrojnë seks për para dhe marrësit e drogës përmes injeksionit. Megjithatë, nuk është e mundur të identifikohen stereotipikisht anëtarët e këtyre grupeve si HIV pozitivë dhe të mendohet se shmangia e tyre do të thotë të jesh i sigurt nga infeksioni HIV. Në përgjithësi, të gjithë ata që nuk ndjekin rregullat e seksit të sigurt ose janë përdorues të drogës me injeksion, janë në zonë më të lartë të rrezikut për t'u infektuar me HIV.

8. A është e mundur të mbron veten në mënyrë efektive nga HIV?

Më së shpeshti, HIV transmetohet përmes marrëdhënieve seksuale të pambrojtura. Nëse i përmbahemi rregullit ABC, mund të shmangim infektimin. A = abstenimi - parandalon infeksionin HIV 100%. B = jini reciprokisht besnikë - të dy partnerët të bëjnë testin para se të filloni jetën seksuale së bashku (nëse ata kanë qenë në rrezik në të kaluarën). C = prezervativ (ose femdom) - është e rëndësishme të përdorni këta kontraktivë sipas udhëzimeve (kontrolloni datën e skadencës, kontrolloni nëse paketimi është i dëmtuar, mos e hapni atë me objekte të mprehta, vendosni prezervativin në penisin e ngritur, lini një rezervuar ajri, nëse është e nevojshme, përdorni një lubrifikant me bazë uji, lini prezervativin gjatë gjithë kohëzgjatjes së marrëdhënieve seksuale, pas ejakulimit mbajeni prezervativin në rrënjën e penisit dhe hiqni penisin nga vagina/rektumi/goja, hiqeni prezervativin dhe lidheni atë). Të gjitha resurset e tjera që parandalojnë shtatzëninë e padëshiruar (diafragma, kontraktivët hormonal) nuk do të ndihmojnë kundër HIV-it ose sëmundjeve të tjera seksuale. Infeksioni nga HIV-i, sifilizi ose gonorea mund të merren përmes seksit oral të pambrojtur. Për të parandaluar infeksionin përmes gjakut kur merrni ilaçe, duhet të përdorni injeksione sterile dhe shiringa.

9. A ka ndonjë shpresë që në një të ardhme të parashikueshme, të gjendet një kurë që do të ndalonte HIV/AIDS-in?

Edhe pse ndonjëherë ne mund të lexojmë për "metoda përfundimisht të suksesshme në trajtimin të SIDA -s" në internet, ato janë vetëm mashtrime. Aktualisht, ekziston vetëm trajtim që mund të ngadalësojë përhapjen ose shpërthimin e sëmundjes dhe efekteve të saj. Shërimi nuk është ende i mundur. Shumë laboratorë në mbarë botën punojnë në krijimin e një kure, por një rezultat në formën e një "pilulë shpëtimtare" ose vaksine nuk mund të pritët në vitet e ardhshme. Për një kohë të gjatë, SIDA do të mbetet një sëmundje e pashërueshme dhe fatale. Strategjia bazë për luftimin e përhapjes së HIV/AIDS është parandalimi përmes edukimit, i fokusuar në mënyrat e mbrojtjes nga HIV/AIDS dhe rreziqet që lidhen me sëmundjen. Disa autoritete fetare luajnë një rol mjaft të mjerë në luftën kundër përhapjes së HIV/AIDS duke ndaluar përdorimin e prezervativëve. Megjithatë konservatorizmi i tyre kryesor (theksi në besnikërinë martesore dhe abstenimi seksual në prani të infeksionit) është i kuptueshëm, kjo është e papranueshme kur shëndeti ose jeta e miliona njerëzve janë në rrezik.

10. Si duket jeta me HIV/AIDS?

Rrjedha e infektimit nga HIV është individuale, dhe gjendja shëndetësore duhet të monitorohet rregullisht. Falë trajtimit, jetëgjatësia e një personi të infektuar është e krahasueshme me atë të pjesës tjetër të popullatës. Sidoqoftë, regjimi i trajtimit kërkon disiplinë të rreptë kur aplikohet terapia shumë efektive antiretrovirale (HAART), e cila sjell një numër të vogël të efekteve të padëshiruara (diarre, dhimbje koke, lodhje të rëndë). Të jetosh me një person HIV pozitiv është pa rrezik nëse respektohen bazat standarde të higjienës (secili përdor furçën e vet të dhëmbëve dhe briskun e tij dhe kështu me radhë). Kontakti normal shoqëror është gjithashtu i sigurt (shtrëngimi i dorës, përqafimi, puthja për mirëseardhje). Për sa i përket marrëdhënieve seksuale, kërkohet përdorimi i mjeteve mbrojtëse që parandalojnë infeksionin nga sëmundjet seksuale - edhe kur dy persona HIV pozitiv bëjnë seks (të pambrojtur), sasia e përgjithshme e virusit mund të rritet. Njerëzit HIV pozitiv ende hasin tek njerëzit frikë të tepruar nga infeksioni dhe diskriminim në punë, dhe gjithashtu kur atyre u ofrohen shërbime shëndetësore dhe sociale. Deklarimi publikisht për diagnozën e tyre mund të shoqërohet me stigmatizim dhe personi i infektuar vendos nëse do të tregoj për gjendjen e tij shëndetësore, kujt do t'i tregoj dhe në cilat kushte. Informimi i mjekut tuaj dhe punonjësve socialë në rast se jeni HIV pozitiv është i detyrueshëm me ligj. Partneri seksual i personit gjithashtu duhet të informohet.

11. Si ndihmon shoqëria jonë për të luftuar AIDS-in? Çfarë është shiriti i kuq?

1 Dhjetori është Dita Botërore e SIDA -s, dhe lufta kundër saj zakonisht festohet me marshime ose aktivitete të ngjashme, në Kosovë. Ka organizata të ndryshme si Labyrinth, Qendra për Zhvillimin e Grupeve Sociale - CSGD, Shoqata e Personave të Kosovës që jetojnë me HIV dhe AIDS - KAPHA, Fondacioni i Popullsisë së Kosovës - KOPF, që punojnë për parandalimin, ngritjen e vetëdijes, ofrojnë këshillime dhe testime falas si dhe mbështetje mjekësore.

Ministria e Shëndetësisë dhe një numër i OJQ-ve kanë fushata të rregullta të ndërgjegjësimit të publikut, që kanë për qëllim informimin e popullatës në lidhje me stilin e jetesës së shëndetshme dhe parandalimin e SST-ve. Ekzistojnë gjithashtu fushata që synojnë ofrimin e testeve falas për AIDS dhe Hep-C, dhe këto lehtësohen bashkërisht nga organet qeveritare dhe sektori civil.

12. Sa njerëz janë të infektuar në mbarë botën? Ku është situata kritike?

Sipas Raportit të OKB -së (UNAIDS) për 2015, në botë jetojnë 36,7 milionë njerëz me HIV (31,8 milionë në 2005 dhe 33,3 milionë në 2010). Mes viteve 2000 dhe 2015, shkalla e personave të sapo infektuar u ul - në vitin 2000 kishte 3,2 milionë raste të reja, dhe në 2015 ishin 2,1 milionë. Numri më i madh i personave të infektuar jeton në Afrikën Sub-Sahariane, ku në vitin 2015 gjendeshin 65% e të gjitha infeksioneve dhe 73% e të gjitha vdekjeve të shkaktuara nga SIDA. Numri i personave që vdesin për shkak të AIDS -it (dhe problemeve shëndetësore të ndërlidhura me të) ka filluar të ulet vitet e fundit - ishte 2 milionë në 2005 dhe 1.5 milionë në 2010 dhe 1,1 milionë në 2015). Gjatë pesë viteve të fundit, gjithnjë e më shumë njerëz të infektuar me HIV kanë qasje në trajtimin antiretroviral - 7,5 milionë në 2010 dhe më shumë se 17 milionë në 2015.

13. Kur dikush zbulon se është HIV pozitiv, ku mund të merret ndihma profesionale?

Kosova: Klinika e Sëmundjeve Infektive dhe OJQ-të e tjera si: Klinika e "Labyrinth" në Prishtinë, Gjilan dhe Prizren; CSGD Prishtinë, KAPHA Prishtinë.

14. Cilat janë shanset që një fëmijë i shëndetshëm të lindë nga një nënë HIV pozitive dhe çfarë mund të bëjë ajo për të?

Edhe nëse një grua është HIV pozitive, ajo mund të lindë fëmijë të shëndetshëm, HIV negativ. Për të arritur këtë, ajo duhet t'i nënshtrohet trajtimit antiretroviral dhe të vazhdojë me të gjatë shtatzënisë. Pastaj, sasia e përgjithshme e virusit në trup zvogëlohet, gjë që e bën më pak të mundshme infektimin e fëmijës. Në fazat e pjekurisë, gratë HIV pozitive lindin me operacion cezarian, i cili është i nevojshëm për të zvogëluar rrezikun e infeksionit gjatë lindjes. Ekziston një rrezik më i lartë i infeksionit me rastin e lindjes normale. I porsalinduri gjithashtu duhet t'i nënshtrohet trajtimit - profilaksisë pas ekspozimit. Ushqyerja me gji nuk rekomandohet, pasi qumështi i gjirit gjithashtu përmban virusin HIV. Nëse ndiqen të gjitha rregullat (trajtimi i nënës, lindja me operacion cezarian, profilaksia pas ekspozimit të të porsalindurit, mosushqyerja me gji), rreziku që foshnja të infektohet është afërsisht 2%.

15. Në cilin kor këndon heroi i filmit?

Saar këndon në një kor të quajtur "London Gay Men's Chorus" (Kori i Meshkujve Homoseksual të Londrës) Ky është kori më i madh i burrave në Evropë. Ai u krijua nga gjashtë këngëtarë në vitin 1991 dhe gradualisht u bë më i madh. Aktualisht, ai përbëhet nga më shumë se 200 anëtarë. Ai ishte i suksesshëm që nga fillimi - për shkak të njërës prej shfaqjeve të tij të para, një stacion metroje ishte dashur të mbyllej përkohësisht sepse kishte ardhur një turmë e madhe e dëgjuesve. Kori gjithashtu punon si një platformë sociale mbështetëse për anëtarët e tij, siç mund ta shihnim në film. Për Saar, ai gjithashtu luajti rolin e familjes zëvendësuese. Qëllimi i korit nuk është vetëm të argëtojë dëgjuesit, por edhe të edukojë, përhapë fjalën, të mbështesë diversitetin dhe të luftojë kundër homofobisë dhe bullizmit.

Nismat zyrtare për integrimin e grupeve LGBT+ dhe ndërgjegjësimin dhe edukimin e popullatës së përgjithshme, kryhen kryesisht nga sektori civil në formën e Paradës së Krenarisë dhe Javës së Krenarisë. Gjithashtu, ekziston qendra "Info Pride Centre" në Beograd e cila ofron ndihmë ligjore dhe psikologjike.

16. A është familja e Saarit ortodokse?

Familja e Saarit mund të etiketohet si ortodokse, në kontekstin izraelit mbase edhe "kombëtarisht-fetare" (datim leumi në hebraisht). Për anëtarët e saj (kryesisht babain, i cili është një ushtar), kombi, toka, vazhdimësia dhe "patriotizmi" janë po aq të rëndësishme sa dhe feja për të tjerët. Jo të gjithë hebrenjtë, që jetojnë në Izrael ose kudo tjetër, e ndiejnë marrëdhënien e tyre ndaj Izraelit në këtë mënyrë. Çdo fe mund të përjetohet përmes mënyrave të ndryshme dhe kjo është vetëm njëra rrugë e Judaizmit.

17. Cili është qëndrimi i hebrenjve ortodoksë ndaj homoseksualitetit?

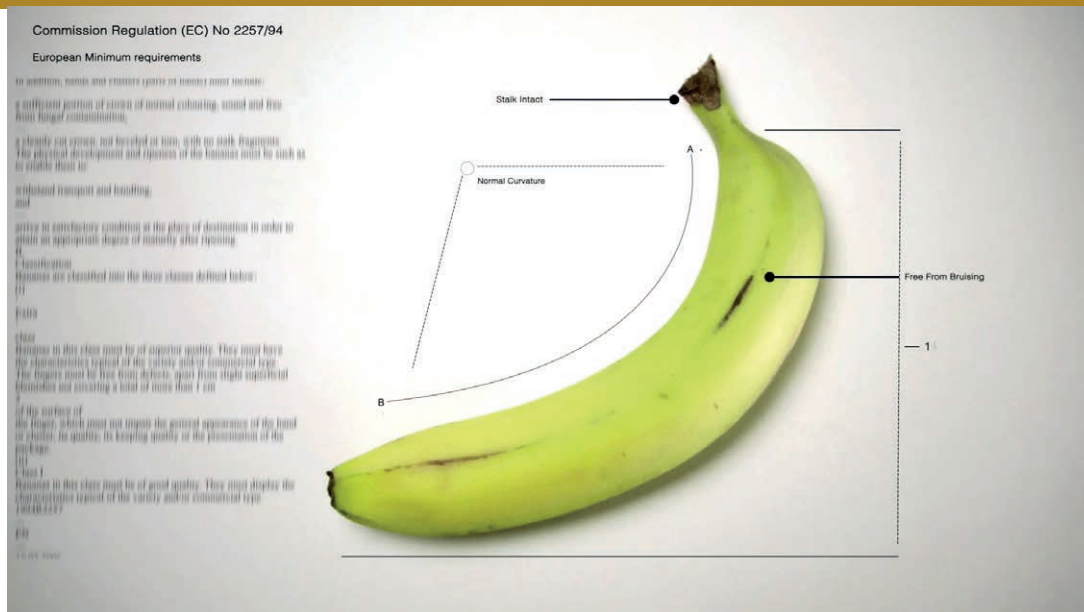
Një thënie thotë: "Aty ku janë dy hebrenj, ka tre mendime." Edhe hebrenjtë ortodoksë kanë pikëpamje të ndryshme mbi marrëdhëniet e njerëzve të të njëjtit seks. Çfarë thuhet për të në Tora (5 librat e Moisiut, pjesën e parë të Biblës Hebraike) është e vlefshme për ta. Dhe nuk ka aq shumë për të lexuar në lidhje me këtë. Në përgjithësi, ky varg i rëndësishëm i Toras vlen për qëndrimin e tyre ndaj homoseksualitetit: "Mos bëni marrëdhënie seksuale me një mashkull siç bëni me një grua; kjo është e neveritshme" (Lv 18:22) - Por çfarë saktësisht do të thotë kjo? Mund të jetë një ndalim i çdo praktike seksuale, por sipas disave është thjesht ndalimi i seksit anal mes meshkujve. Vargu i dytë, ndoshta edhe më i rëndësishëm, është urdhri që Zoti u jep njerëzve të parë: "Jini frytdhënës dhe shtoni llojin; mbushni tokën dhe nënshtrojeni atë." (Gn 1:28) - Në Judaizëm merret si urdhër (!) Të kesh një familje dhe fëmijë. Shumica e hebrenjve përpiqen t'i binden asaj. Një mashkull duhet të martohet dhe të krijojë familje. Prandaj orientimi homoseksual është një pengesë për t'iu bindur urdhrit. Këto vargje flasin shumë pak për femrat, dhe kështu femrat lezbike në fakt e kanë shumë më të lehtë se meshkujt homoseksual në Judaizmin ortodoks. Asgjë fare nuk thuhet

për praktikat seksuale të grave në Tora. Sigurisht, në një mjedis që vë theksin tek familja, një marrëdhënie midis dy femrave nuk është e mirëpritur, por kryesisht presioni vjen nga konventat shoqërore ("Çfarë do të thonë njerëzit?"). Shumë homoseksualë dhe lezbike ortodokse e marrin fenë seriozisht dhe e jetojnë plotësisht jetën e tyre fetare dhe në marrëdhënie. Disa krijojnë familje, për shembull me fekondim artificial, i cili nuk është i ndaluar në Judaizëm (ndryshe nga se është me fetë e tjera). Me sa duket, megjithatë, familja e Saarit nuk di asgjë nga këto. Në film mund të shihet se të afërmit e tij, nuk janë njerëz të informuar dhe që pranojnë gjëra të reja. Fatkeqësisht, kështu ndodhë me shumë njerëz dhe nëse ata janë fetarë, kjo vlen edhe për fenë e tyre.

Referencat:

OPTIMA, etj.). "Përmirësimi i efikasitetit alokues të reagimit të Kosovës ndaj HIV-it." 2019 Dokumenti. Maj 2021. <http://optimamodel.com/pubs/2019%20-%220Kosovo%20HIV.pdf>

Ministria e Shëndetësisë e Republikës së Kosovës "Plani Kombëtar i Veprimit Strategjik HIV/AIDS Kosovë 2018-2022." n.d. Dokumenti. Maj 2021. https://msh.rks-gov.net/wp-content/uploads/2013/11/National_HIV_Strategy_2018-2022.output.pdf

Vetëm haje atë: Një histori e mbeturinave ushqimore / Grant Baldwin / Kanada / 2014 / 33 min.

Jenny dhe Grant janë kineastë që nuk e parapëlqejnë qëndrimin perëndimor ndaj ushqimit. Kështu, ata dalin me një projekt në të cilin tregojnë seriozitetin e mbeturinave të ushqimit. Për një periudhë gjashtë mujore, ata dalin dhe marrin ushqimin e hedhur në koshat e plehrave dhe mbijetojnë vetëm nga ky ushqim që përndryshe do të hidhej. Sipas një vlerësimi mbarëbotëror, gati një e treta e të gjithë prodhimit të ushqimit nuk konsumohet dhe hidhet. Në këtë dokumentar, disa tema, që nga ndjekja e politikave absurde dhe tërheqja ndaj “standardeve kozmetike” të artikujve ushqimorë potencialisht të shitur, e deri te humbja e energjisë dhe gazrat serë të lëshuara nga deponitë, komentohen nga specialistët. Çuditërisht, do të duhej shumë pak për të bërë një ndryshim thelbësor dhe sistematik. Ne vetëm duhet të shikojmë në frigoriferët tanë para se të shkojmë për të bërë pazarin, dhe të mendojmë dy herë se çfarë mund të konsumojmë.

Objektivat e mësimi

- jini më të vetëdijshëm për çështjen e mbeturinave ushqimore;
- gjeni zgjidhje se si të zvogëloni humbjen e ushqimit në familje;
- mendoni për kursimin dhe pasojat e shprehive të përditshme.

VARET NGA NE

SHËNIM:

Aktiviteti i çon studentët të vlerësojnë në mënyrë kritike trajtimin e ushqimit në të gjitha proceset, nga prodhimi deri te konsumi. Pas shfaqjes së filmit, studentët të ulur në formë rrethore, diskutojnë për mundësitë e ndryshimit të shprehive të tyre, për të zvogëluar humbjen e ushqimit.

GRUPI I REKOMANDUAR I MOSHËS 13+

QËLLIMET

Studentët:

- kuptonjeni se humbja e ushqimit nënkupton humbjen e parave, ujit, energjisë, karburantit, tokës, punës njerëzore, mjedisit, etj;
- dini mënyrat me të cilat mund të zvogëlohet humbja e ushqimit në familje;
- ndjehuni përgjegjës për mjedisin.

KOHËZGJATJA: 45 minuta (përfshirë projektimin e filmit)

MJETET:

- stilolaps dhe letër
- Tabelë e zezë ose "flipchart", shënues

PROCEDURA:

1. Filloni aktivitetin duke bërë shfaqjen e filmit. Ndaloni filmin pak para përfundimit, në kohën 00:28:30 min.
2. Duke përdorur metodën e reflektimit me një fjalë, bëni një pasqyrim të shkurtër të emocioneve të shkaktuara nga projekcioni i filmit.
3. Pastaj hapni një diskutim në mënyrë që të kuptoni se çfarë hapash specifike mund të ndërmarrim për të zvogëluar mbeturinat e ushqimit shtëpiak. Sipas dëshirës, studentët paraprakisht mbajnë shënime në letër. Më pas shkruajmë udhëzimet individuale të nxënësve në tabelë ose në "flipchart".

Shënim: Qëllimi nuk është të tregojmë se çfarë nxënësit dhe familjet e tyre po bëjnë gabimisht, por të përqendrohemi në përmirësimet e mundshme në sjelljen tonë.

4. Ne shfaqim fragmentin përfundimtar të filmit, i cili përmban këshilla nga autorët e filmit dhe lista në tabelë mund të plotësohet.

REFLEKTIM:

Reflektimi përfundimtar merr formën e një diskutimi. Studentët duhet të kuptojnë se secili prej nesh ka një pjesë të përgjegjësisë për situatën mjedisore, dhe ajo që është ekologjike mund të jetë gjithashtu ekonomike, domethënë e dobishme për ne. Aktiviteti u ofron studentëve hapa konkretë që ata mund t'i nisin menjëherë sapo të jenë kthyer në shtëpi - më vonë mund të verifikojmë nëse disa prej tyre e kanë provuar vërtet.

Udhëzues mbi metodat e përdorura interaktive dhe më shumë

Hartëzimi i mendjes

Është një teknikë mësimore e cila përdor një qasje jo-lineare që inkurajon nxënësin të mendojë dhe eksplorojë koncepte duke përdorur marrëdhënie vizuale-hapësinore. Metoda është më afër mënyrës që truri i një personi sheh dhe krijon lidhje. Tema qëndron në qendër nga ku lidhjet vazhdojnë me periferitë. "Flluskat" individuale mund të ndërlidhen dhe të përdorin madhësinë, hapësirën, ngjyrat, pozicionimin për të shfaqur lidhjet.

Metoda mund të përdoret për reflektim individual p.sh. para se të shkruani një ese ose për një reflektim në grup, për të krijuar ide mbi një temë para ose pas shfaqjes së filmit. Ajo mund të përdoret si veprim nxitës, para shfaqjes së filmit për koncepte të caktuara (p.sh. të drejtat e njeriut, migrimi, barazia gjinore, rrjetet sociale etj.) ose pas shfaqjes së tij, për të vizualizuar më hollësisht një temë specifike ose në fund të sesionit, për të përmbledhur atë që është mësuar.

1. Tema qendrore/ideja kryesore vendoset në qendër të faqes. Mund të jetë më lehtë të vendoset faqja anash, në orientimin "landscape".
2. Linjat, shigjetat, flluskat e të folurit, degët dhe ngjyrat e ndryshme, përdoren si mënyra për të treguar lidhjen midis temës qendrore/idesë kryesore, dhe ideve që rrjedhin nga ai fokus. Marrëdhëniet janë të rëndësishme.
3. Hartëzimi i mendjes duhet të jetë i qartë dhe i thjeshtë, jo një kryevepër artistike sepse shërben për të sqaruar mendimet e personit. Është e rëndësishme në fazat fillestare të hartëzimit të mendjes të merret parasysh çdo mundësi, madje edhe ato që mund të mos përdoren.
4. Ngjyra të ndryshme mund të simbolizojnë gjëra të ndryshme p.sh. Ngjyra e kaltër për diçka pozitive, e zezë për diçka neutrale dhe e kuqja për gjërat që rezultojnë në rezultate negative. Sa më e qëndrueshme të jetë qasja me mjete vizuale, aq më e lehtë do të jetë të lundroni në hartë në një fazë të mëvonshme.
5. Në përgjithësi, është mirë të lini pak hapësirë në faqe. Arsyeja për këtë është se më shumë mendime mund të shtohen në faqe herën tjetër ose më vonë.

Tryeza e rumbullakët

Është një nga metodat e strukturuar të diskutimit që përfshin luajtjen e roleve. Nxënësve u caktohen personazhe të ndryshëm që përfaqësojnë pjesëmarrësit në skenarët e jetës reale, kur disa palë janë pjesë e një diskutimi ose negocimi. Situata duhet të jetë mirë e njohur për studentët në mënyrë që ata të mund të marrin pjesë aktive në diskutim. Prandaj, metoda përshtatet pas shfaqjes së filmit. Duke marrë vendin e një personi tjetër, studentët mund të eksplorojnë motivimin e aktorëve të ndryshëm publikë, dhe të rrisin aftësitë e tyre të ndjeshmërisë dhe argumentimit.

Metoda i përshtatet momentit kur të diskutohet zgjidhja e problemeve, planifikimi i përbashkët ose në grup. Ndërsa nuk rekomandohet kur merreni me një temë të ndjeshme dhe shumë kontraverse, sepse disa njerëz mund të lëndohen, "mbyllen" ose zemërohen.

1. Pas shfaqjes së filmit (p.sh. Vetëm hajeni, në veri të diellit, Çfarë ju bën të klikoni ose Asgjë përveç gënjeshtreve) filloni me pasqyrimin e emocioneve. Preferohet metoda I.N.S.E.R.T në mënyrë që studentët të mund të hyjnë më thellë në temë.
2. Sqaroheni se do të organizohet një tryezë e rumbullakët, ku do të diskutohet një temë në lidhje me filmin (p.sh. mbeturinat e ushqimit në një supermarket lokal, aktivitetet pastruese në një fushë futbolli aty pranë, tanaliteti dhe temat e artikujve të shkurtër të dërguar nga qytetarët në një gazetë lokale, ...). Ndajini studentët në disa grupe, sipas numrit dhe roleve të tyre në diskutim (p.sh. 5 grupe me nga 3 persona secili) dhe jepini secilit grup rolin e tij.

3. Lëri studentët për pak kohë të punojnë rreth "personaliteteve" të tyre, dhe të zhvillojnë mendimet dhe argumentet. Prezantuesit duhet ta verifikojnë me secilin grup nëse ata e kuptojnë rolin e tyre dhe u bien në mend disa argumente. Nëse është e nevojshme, orientoni ata drejt disa argumentave, por shmangni të qenit shumë në favor të disa personaliteteve dhe më pak në favor të të tjerëve. Studentët gjithashtu mund të përdorin telefonat inteligjentë ose laptopët e tyre për të shikuar disa legjislacione ose raste të mëparshme.
4. Pastaj, shpjegoni rregullat e diskutimit në tryezën e rrumbullakët:
 - është një diskutim i orientuar drejt strukturës,
 - ne diskutojmë një temë të veçantë,
 - ne i bashkohemi diskutimit duke kërkuar të flasim,
 - diskutimi udhëhiqet nga moderatori,
 - të gjithë kanë pozitë të barabartë,
 - rezultati i diskutimit është rruga ose zgjidhja e gjetur.
5. Diskutimi në tryezën e rrumbullakët vijon për rreth 20 minuta. Fillon kur secili folës prezanton veten dhe kë përfaqëson (gjithashtu secili person mund të ketë një etiketë). Nga secili grup, një folës kryesor, i pajisur me argumentet e zhvilluara, zë vend në tryezën e rrumbullakët. Prezantuesit mund ta ndërpresin diskutimin në gjysmë dhe të pyesin nëse folësit në grupin e tyre duan të ndërrohen.
6. Vijon prezantimi i rezultateve të tryezave të rrumbullakëta, të kryera nga moderatorët. Me të gjithë grupin, tregoni shkurtimisht për çdo hap të aktivitetit: kërkimi i argumenteve në grupe, cilësia dhe efektiviteti i diskutimit dhe zgjidhja përfundimtare.

Nëse grupi është më i madh dhe ka të paktën dy prezantues. Mund të mbahen dy tryeza të rrumbullakëta njëkohësisht, në dy dhoma të ndryshme dhe rezultatet nga secila prej tyre mund të paraqiten në fund dhe të krahasohen me rezultatet e tryezës tjetër.

Diskutimi i heshtur / Ecja nëpër galeri

Është teknikë diskutimi që i largon studentët nga karriget e tyre dhe i vë në lëvizje për angazhim aktiv. Ajo mund të përfshijë kompjuterët që shfaqin p.sh. postime në mediat sociale, fotografi nga një film ose që ndërliken me temën ose pyetjet. Metoda ofron hapësirë për të shprehur mendimin edhe për studentët introvertë, të cilëve u nevojitet koha dhe hapësira e tyre. Duhet të ketë hapësirë dhe kohë të mjaftueshme për aktivitetin, në mënyrë që të simuloj atmosferën në galeri - takim rastësor me miqtë dhe pastaj përsëri të humbasësh dhe të jesh vetëm me artin (pyetje/mendime/imazhe).

1. Përgatitja e materialeve mund të kërkojë ca kohë paraprakisht. Nëse përdorni imazhe, citate dhe madje edhe paragrafë të shkurtër, ato duhet të shtypen në formatin A4 në lartësi. Pyetjet duhet të shkruhen qartë: p.sh. kush mendoni se tha këtë, çfarë do të thotë fjala "XY" në citat, çfarë shihni në fotografi, nga është fotografia ... Pyetjet mund të vlerësojnë njohuritë dhe të kuptuarit, ose mund të prekin aftësitë e të menduarit të nivelit të lartë, që përfshijnë analizën, sintezën dhe vlerësimin.
2. "Ekspozita" postohet në "stacione" të ndryshme në muret e klasës, vendoset në copa letre në tavolina në vende të ndryshme, ose shtypet në kompjuterë të ndryshëm. Planifikoni hapësirë të mjaftueshme për grupin.
3. Në varësi të hapësirës dhe madhësisë së grupit, ekzistojnë dy mënyra për të organizuar aktivitetin:
 - a. Ekipet e studentëve nga tre deri në pesë vetë, dhe secili ekip fillon në një pyetje/stacion. Në secilin stacion, ekipi i studentëve rishikon atë që grupet e mëparshme kanë shkruar dhe shton përmbajtje të re. Pas një kohe të shkurtër, 5-10 minuta, mirëpo koha e saktë do të varet nga lloji i pyetjes, grupet "rrotullohen" në drejtim të akrepave të orës, në stacionin tjetër. Rrotullimi vazhdon derisa të adresohen të gjitha pyetjet e postuara.

- b. Kur hapësira është e madhe, e larmishme dhe grupi është i vogël. Nxënësit mund të ecin individualisht, në heshtje, rreth galerisë me ritmin dhe drejtimin e tyre. Ata duhet të dinë sa kohë kanë dhe ku takohet grupi pasi të "mbyllet" galeria.
4. Kur grupi kthehet në stacionin ku filloi, grupi sintetizon komentet dhe bën një raport me gojë, faza e "raportimeve" e "Ecjes në Galeri", për klasën. Ose kur u aplikua versioni i ecjes individuale në galeri, secili student mund të zgjedhë një deklaratë sipas dëshirës dhe ta paraqesë atë.

Ushtrimi Pozicionues / Debatë duke ecur

Kjo metodë siguron një pasqyrë të pozicionit në grup, drejt një deklaratë të caktuar. Është një metodë e thjeshtë dhe megjithatë e fuqishme, sepse studentët nuk i shprehin pozicionet e tyre me gojë por fizikisht, duke i pozicionuar trupat e tyre në mes të dy ekstremeve. Gjithashtu vizualizohet kur një grup ka një mendim dhe kur ai ndryshon ndjeshëm. Megjithatë, sa me të vërtetë ushtrimi përfaqëson pozicionet e vërteta të studentëve varet nga besimi brenda grupit dhe gatishmërisë së studentëve për të mbajtur dhe qëndruar për opinionet e tyre.

Ushtrimi mund të përdoret si një veprim thirrjeje para shfaqjes së filmit. Për disa, deklaratat kryesore mund të kryhen para dhe pas shfaqjes, duke inspektuar nëse studentët e ndryshuan pozicionin e tyre pas shikimit të filmit. Sidoqoftë, ky mund të përdoret edhe pas shfaqjes, me theks në diskutimin dhe shprehje të pozicionit të vet.

1. Përgatitni një listë deklaratash, duke filluar me një të thjeshtë për t'u ngrohur, thyer akullin dhe shikoni nëse të gjithë e kuptojnë atë (p.sh. Vakti i mëngjesit është pjata më e rëndësishme e ditës).
2. Vendosni shenjat **pajtohem** dhe **nuk pajtohem** në të dyja anët e dhomës. Mblidhni të gjithë studentët në qendër të dhomës.
3. Ftojini studentët për t'u pozicionuar kudo midis dy shenjave, për të treguar nëse pajtohen apo jo me deklaratat e para.
4. Pasi studentët të kenë zënë pozitën e tyre, prezantuesi mund të sillet rreth tyre, dhe si moderator të kërkojë nga studentët (në margjinë dhe në qendër) për të shpjeguar pse qëndrojnë aty ku qëndrojnë.

Shënim: Është e zakonshme që studentët pasi dëgjojnë mendimin e dikujt tjetër, duan të ndryshojnë pozicionin e tyre dhe kjo është në rregull.

5. Pas deklaratave të para të ngrohjes, grupi mund të futet spontanisht në diskutim. Prezantuesi duhet të sigurohet që të gjithë njerëzit që duan të flasin, mund të flasin dhe që askush nuk merr të gjithë hapësirën. Kjo mund të bëhet duke emëruar ose ndërhyrë në diskutim, duke ua bërë me dije se edhe dikush tjetër mund të flasë. Prezantuesi gjithashtu mund të thyjë pozicionimin e stereotipit të të gjithë grupit, me anë të pyetjeve të duhura.

Ende nuk jeni ngopur me metoda ndërvepruese? Mund të gjeni më shumë në resurset e mëposhtme:

Shërbimi i Zhvillimit Profesional për Arsimitarët. Metodologjitë e të mësuarit aktiv. Irlanda.

https://pdst.ie/sites/default/files/teaching%20toolkit%20booklet%20without%20keyskills_0.pdf

Comhlámh, finep, INEX-SDA dhe Çështjet Vullnetare. 2016 Çfarë pason?

<https://www.inexsda.cz/wp-content/uploads/2019/05/What-next-Manual-for-facilitators.pdf>

<http://www.ngo-pen.com/wp-content/uploads/2016/08/Gender-Sensitization-Manual-for-Journalists.pdf>

<http://www.ngo-pen.com/wp-content/uploads/2016/08/Young-Mens-Manual.pdf>

http://www.ngo-pen.com/wp-content/uploads/2017/07/toolkit_eng_fin.pdf

